

Ο πολύγλωσσος κόσμος μας

Εκπαιδευτικό υλικό και Εγχειρίδιο
Εκπαιδευτικών για την Πολυγλωσσία
στην Κύπρο: Παρελθόν και παρόν

Ο πολύγλωσσος κόσμος μας

Εκπαιδευτικό υλικό και Εγχειρίδιο
Εκπαιδευτικών για την Πολυγλωσσία
στην Κύπρο: Παρελθόν και παρόν

Όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseñel
diyalog ve arařtırma derneđi

Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου
και Έρευνας (ΟΙΔΕ)

Η παρούσα έκδοση χρηματοδοτείται από το Active Citizens Fund (ACF), το Πρόγραμμα για την Κοινωνία των Πολιτών, που αποτελεί μέρος των Χρηματοδοτικών Μηχανισμών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και Νορβηγίας (EEA & Norway Grants) 2014-2021.

Αποποίηση ευθύνης: Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτή την έκδοση δεν ταυτίζονται απαραίτητως με τις απόψεις των χορηγών. Καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια να επικοινωνήσουμε με τους/τις κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων. Ζητάμε συγγνώμη από οποιονδήποτε/οποιαδήποτε, του/της οποίου/ας τα δικαιώματα παραβλέφθηκαν κατά λάθος, και θα χαρούμε να διορθώσουμε τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Συντονισμός προγράμματος:

Özge Özođul (Απρίλιος 2021 - Οκτώβριος 2023)
Asliye Dađman (Νοέμβριος 2023 - Απρίλιος 2024)

Επιστημονική καθοδήγηση και επιμέλεια έκδοσης:

Έλενα Ιωαννίδου, Çise Çανυσοđlu.

Συγγραφή και επιμέλεια κειμένου:

Ιωάννα Χαραλάμπους, Έλενα Ιωαννίδου,
Ελισάβετ Κιούρτη, Özge Özođul, Ανθή Παπαδοπούλου.

Σύμβουλοι Επιμέλειας Έκδοσης:

Asliye Dađman, Λοϊζος Λουκαϊδης, Özge Özođul

Διόρθωση κειμένου:

Λοϊζος Λουκαϊδης

Μετάφραση:

Έλενα Τορναρίτη

Διάταξη και σχεδιασμός:

Βασιλειάδης Φίλιππος

Εκτύπωση:

Kailas Printers and Lithographers Ltd

Στοιχεία επικοινωνίας:

Όμιλος Ιστορικού
Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ)
Σπίτι της Συνεργασίας
Μάρκου Δράκου 28
1102 Λευκωσία, Κύπρος
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: ahdr@ahdr.info
Ιστότοπος: www.ahdr.info

Παρακαλούμε, παραπέμπετε στην έκδοση ως εξής:
Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (2024).
Ο πολύγλωσσος κόσμος μας. Εκπαιδευτικό υλικό
και Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για την Πολυγλωσσία
στην Κύπρο: Παρελθόν και παρόν. Όμιλος Ιστορικού
Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ).

© Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας, 2024
Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

ISBN 978-9963-703-60-9

Πίνακας περιεχομένων

Χαιρετισμοί	4	Ενότητα 4: Εκπαιδευτικές ενότητες	26
Πρόλογος	5	4.0 Σύνοψη όλων των εκπαιδευτικών ενοτήτων	27
Ευχαριστίες	5	4.1 Κεφάλαιο 1: Κατανόηση της πολυγλωσσίας: Εισαγωγή	28
Σχετικά με τις συγγραφείς	6	4.1.1. Ορισμοί της πολυγλωσσίας	34
Ενότητα 1: Σχετικά με το εγχειρίδιο	8	4.1.2. Γλώσσα, ικανότητες και πρακτικές	34
1.1 Εισαγωγή	9	4.1.3. Πολυγλωσσία και γλωσσική χρήση στην Κύπρο	35
1.2 Εκπαιδευτικοί στόχοι και σκοποί	10	4.1.4. Κάρτες ταμπού	36
1.3 Γλωσσική εκπαίδευση στην Κύπρο	11	4.2 Κεφάλαιο 2: Η γλωσσική μου παλέτα. Πολυγλωσσία: Ατομικές πτυχές της πολυγλωσσίας	46
Ενότητα 2: Θεωρητικό υπόβαθρο	13	4.2.1. Γλωσσικό Δέντρο	55
2.1 Έννοιες και ορισμοί	14	4.2.2. Ποιος/α είμαι ως πολύγλωσσος/η;	56
2.1.1 Ορίζοντας την πολυγλωσσία: Τι είναι η πολυγλωσσία;	14	4.2.3. Παραδείγματα γλωσσικών βιογραφιών	57
2.1.2 Γλωσσική ποικιλότητα και γλωσσική επαφή	14	4.2.4. Ανάγνωση αποσπασμάτων σχετικών με το γλωσσικό ρεπερτόριο	63
2.1.3 Οι γλωσσικές ιδεολογίες και η επίδραση του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου	15	4.3 Κεφάλαιο 3: Γλωσσικές ιδεολογίες	64
2.1.4 Τα γλωσσικά τοπία ως χώροι εναλλακτικής εκπαίδευσης	16	4.3.1. Προφίλ: Ποιος/α μιλάει;	69
2.2 Μέθοδοι και παιδαγωγικές προσεγγίσεις	16	4.3.2. Πώς να γίνεις πολίτης/ισσα του...	71
2.2.1. Γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική	16	4.3.3. Νοητικός χάρτης επιχειρημάτων	73
2.2.2. Κριτικός γραμματισμός	17	4.3.4. Ινστιτούτο Κυπριακής Τουρκικής Γλώσσας	74
2.2.3. Διαφορετικά μαθησιακά στιλ και θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης	17	4.3.5. Ποιος/α έχει δίκιο; Μια συζήτηση για τα Κυπριακά Ελληνικά στο πλαίσιο των πρόσφατων διαμαρτυριών	74
Ενότητα 3: Φύλλα οδηγιών	20	4.3.6. Προετοιμασία συζήτησης	75
3.1 Σχεδιάζοντας νοητικούς χάρτες	21	4.4. Κεφάλαιο 4: Το γλωσσικό τοπίο της Κύπρου	76
3.2 Δημιουργική και συνεργατική γραφή	22	4.4.1. Τι είναι το «γλωσσικό τοπίο»;	82
3.3 Προφορική ιστορία	22	4.4.2. Το γλωσσικό τοπίο του σχολείου μου	83
3.4 Δημιουργία ταινιών ντοκιμαντέρ μικρού μήκους	25	4.4.3. Γλωσσικά τοπία στην Κύπρο	84
3.5 Προετοιμασία και διεξαγωγή συζήτησης (ντιμπέιτ)	25	Βιβλιογραφικές αναφορές	85
		Παραρτήματα	89

Χαιρετισμοί

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ) παρουσιάζει με ενθουσιασμό το παρόν εγχειρίδιο, το οποίο προσεγγίζει με δημιουργικότητα και πρακτικό τρόπο το φαινόμενο της πολυγλωσσίας στην Κύπρο. Σχεδιασμένο ειδικά για εκπαιδευτικούς και μαθητές/ριες, *Ο πολύγλωσσος κόσμος μας (Εκπαιδευτικό υλικό και Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για την Πολυγλωσσία στην Κύπρο: Παρελθόν και παρόν)* είναι καρπός συλλογικής εργασίας μιας ομάδας εμπειρογνομόνων από διάφορους τομείς - ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών, εκπροσώπων τόσο της ελληνοκυπριακής όσο και της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η έκδοση αυτή ευθυγραμμίζεται με την καθιερωμένη προσέγγιση του ΟΙΔΕ.

Ο ΟΙΔΕ είναι αφοσιωμένος στην προώθηση της ένταξης, της συμπερίληψης και της αναγνώρισης της ποικιλομορφίας στην κοινωνία. Ως εκ τούτου, το παρόν εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί με σκοπό να καλύψει την ανάγκη παροχής, στους/στις μαθητές/ριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μιας πολυδιάστατης προοπτικής στο θέμα της γλώσσας, η οποία αναγνωρίζει τις ξεχωριστές εθνικές ταυτότητες εντός της κοινότητας. Επιπλέον, προσφέρει εκτεταμένη γνώση και μια ποικιλία διδακτικών μεθόδων για εν ενεργεία εκπαιδευτικούς ενώ ταυτόχρονα βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να αναγνωρίσουν την ύπαρξη της πολυγλωσσίας στην κοινωνία.

Πιστεύουμε ακράδαντα, ότι το ποικίλο φάσμα των δραστηριοτήτων αυτού του εγχειριδίου, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να γεφυρώσει τις διαφορές μεταξύ μαθητών/ριών, θα ωφελήσει σε μεγάλο βαθμό τους/τις εκπαιδευτικούς. Το εγχειρίδιο είναι θεμελιωδώς παιδαγωγικό, παρέχοντας τόσο στους/στις εκπαιδευτικούς όσο και στους/στις μαθητές/ριες την αυτονομία να σκεφτούν και να κατανοήσουν την πολυγλωσσία. Επιπλέον, θα βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα της σύγχρονης κοινωνίας, στην οποία ζουν. Το εγχειρίδιο υπόσχεται την αποτελεσματική διαχείριση θεμάτων, όπως η πολυγλωσσία και η ένταξη. Έχουμε την πεποίθηση, ότι θα βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες να αναπτύξουν την πολιτισμική τους συνείδηση.

Κυριάκος Παχουλίδης και **Hale Silifkeli**
Συμπρόεδροι του ΟΙΔΕ

Έχοντας συμμετάσχει, ως μέλος μιας ομάδας έξι εμπειρογνομόνων, σε όλες τις φάσεις της παραγωγής αυτού του εγχειριδίου, από τη σύλληψη της ιδέας έως τον συντονισμό, την έρευνα και την ανάπτυξη του υλικού, είμαι ενθουσιασμένη που παρουσιάζω, σήμερα, στο κοινό το *Ο πολύγλωσσος κόσμος μας. Εκπαιδευτικό υλικό και Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών για την Πολυγλωσσία στην Κύπρο: Παρελθόν και παρόν*.

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ) έχει ως στόχο την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, που βασίζεται στην πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση, για την αντιμετώπιση τοπικών προκλήσεων, όπως η διαχείριση της γλωσσικής ποικιλομορφίας στις τάξεις, προς όφελος όλων των μαθητών/ριών. Η ανάπτυξη του υλικού αντλεί έμπνευση από παγκόσμιες πρωτοβουλίες και κατευθυντήριες γραμμές, όπως αυτές που αναφέρονται στο παρόν εγχειρίδιο. Μέσω του εγχειριδίου, αλλά και ποικίλων δράσεων, ο Όμιλος επιδιώκει να προωθήσει την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, την αποδόμηση των στερεοτύπων και την ανταλλαγή εμπειριών για την ενθάρρυνση της συμμετοχής όλων των μαθητών/ριών και της ευρύτερης σχολικής κοινότητας σε μια δημοκρατική κουλτούρα. Από αυτή την άποψη, ο ΟΙΔΕ υποστηρίζει την προώθηση της πολυγλωσσίας, την εκμάθηση γλωσσών και την έρευνα για τη γλωσσική ποικιλομορφία στην Κύπρο, παράλληλα με τις υπόλοιπες δράσεις του, όπως αυτές αναφέρονται στο Έγγραφο Πολιτικής για την Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ειρήνη στην Κύπρο. Με αφορμή την εικοστή επέτειο του Ομίλου, εύχομαι από καρδιάς ο Όμιλος να συνεχίσει το αξιόπαινο έργο του μέσα στα επόμενα χρόνια, προσφέροντας απρόσκοπτα στην έρευνα και υλοποιώντας νέα έργα και δράσεις.

Özge Özoğul

Συντονίστρια Προγράμματος & Συγγραφέας

Πρόλογος

Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας ακαδημαϊκών από τους τομείς της γλωσσικής εκπαίδευσης, της γλωσσικής πολιτικής και της κοινωνιογλωσσολογίας. Μέσα από μια πολυπρισματική διαδικασία, αναπτύξαμε εκπαιδευτικό υλικό για την πολυγλωσσία στην Κύπρο, εφαρμόζοντας σύγχρονες παιδαγωγικές πρακτικές για τον γραμματισμό ως κοινωνική πρακτική και για το σχολείο ως ένα χώρο όπου μπορούν να εφαρμοστούν δημιουργικές και μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις.

Ζώντας σε ένα έντονα πολιτικοποιημένο πλαίσιο, στο οποίο η εκπαίδευση και οι επίσημοι θεσμοί, όπως τα σχολεία, γίνονται χώροι προώθησης και καλλιέργειας μονολιθικών αντιλήψεων για τη γλώσσα και την ταυτότητα, το παρόν εγχειρίδιο έχει ως στόχο να παρέχει πολλαπλές πηγές γνώσης για την προσέγγιση και την κατανόηση της διαφορετικότητας και της πολυμορφίας στον κοινωνικό και γλωσσικό μας κόσμο. Η ομάδα εργασίας επεξεργάστηκε μια σειρά από βασικά θέματα προκειμένου να προσδιορίσει την πολυγλωσσία τόσο ως θεωρητικό κατασκεύασμα όσο και ως καθημερινό φαινόμενο στο πλαίσιο της Κύπρου. Εξετάζοντας την πολυγλωσσία ως ιστορικό και ατομικό φαινόμενο, τα γλωσσικά ρεπερτόρια και τα γλωσσικά τοπία, το εγχειρίδιο αυτό προσφέρει έναν εναλλακτικό φακό για εκπαιδευτικούς και μαθητές/ριες, για την προσέγγιση και την ανάλυση του φαινομένου της πολυγλωσσίας στο τοπικό πλαίσιο (και στις δύο πλευρές της διαχωριστικής γραμμής) αλλά και στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Μεσογείου και του κόσμου.

Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού βασίζεται στις αρχές του κριτικού γραμματισμού και της εκπαίδευσης με βάση τα κειμενικά είδη, όπου μαθητές/ριες και εκπαιδευόμενοι/ες εξερευνούν ποικίλα αυθεντικά και πολυτροπικά κείμενα από διαφορετικές πηγές, όπως συνεντεύξεις με πολύγλωσσους/ες ομιλητές/ριες, επιστημονικά κείμενα και γκράφιτι. Επιπλέον, το υλικό βασίζεται στις παιδαγωγικές αρχές της συνεργατικότητας και της δημιουργικότητας, με στόχο την ενίσχυση της αυτενέργειας των μαθητών/ριών για την προώθηση μιας πιο συμμετοχικής και δημοκρατικής κοινωνίας.

Έλενα Ιωαννίδου

Επιστημονική σύμβουλος

Ευχαριστίες

Το παρόν εγχειρίδιο είναι το αποτέλεσμα της εργασίας και της συμβολής πολλών εμπειρογνομόνων και επαγγελματιών. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε, ειδικότερα, τους/τις:

- David Hands, κινηματογραφιστή, παραγωγό και συνεργάτη.
- Κωνσταντίνα Χαραλάμπους, για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ενοτήτων.
- Στέφανο Στεφανίδη, Alev Adil, Ελένη Γεωργίου, Noora Rahmani, Boghos Avetikian, Nahide Merlen, Natalie Hami, Ümran Avni, Μάριο Βασίλη, Joyce Mariam Mroueh, οι οποίοι/ες αποδέχθηκαν την πρόσκλησή μας για συνέντευξη, παρέχοντας σε μαθητές και μαθήτριες ανεκτίμητες πρωτογενείς πηγές για την πολυγλωσσία.
- Candoğan Özkan, Κωνσταντίνο Αποστόλου, Χρίστο ΕΛ Χαττάπ, για την απομαγνητοφώνηση και τη μετάφραση μακροσκελών συνεντεύξεων.
- Όλους/ες όσοι/ες προσφέρθηκαν εθελοντικά να εμφανιστούν στα vox pop βίντεό μας.
- Matthias Kappler για την επιστημονική του καθοδήγηση στο βίντεο «Πολυγλωσσία και χρήση των γλωσσών στην Κύπρο».
- Doğa Sahir, για τη βοήθειά του στα γυρίσματα.
- Monsieur Doumani, Oneblood και Θέατρο Αντίλογος για την άδεια να χρησιμοποιήσουμε στα βίντεο μας αποσπάσματα από τα μουσικά τους βίντεο και την ηχογράφηση του θεατρικού έργου «Περιμένοντας τον Γκοντό».
- Τμήμα Αρχαιοτήτων, για την παραχώρηση άδειας για κινηματογράφηση στο Κυπριακό Μουσείο.
- Rüstem Bookstore, για την άδεια τους να κινηματογραφήσουμε στον χώρο τους.

Σχετικά με τις συγγραφείς

Η Ιωάννα Χαραλάμπους είναι Υπεύθυνη Χορηγιών στο Γραφείο για την αντιμετώπιση της κρίσης στη Συρία της War Child Holland. Εργάζεται στον τομέα της Ανθρωπιστικής Βοήθειας από το 2016, στηρίζοντας, μέσω προγραμμάτων ενσωμάτωσης, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προστασίας, τα παιδιά που πλήττονται από τον πόλεμο και τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή. Πρόσφατα, ηγήθηκε της υλοποίησης ενός προγράμματος στην Κύπρο, το οποίο επικεντρώνεται σε παιδιά προσφύγων/ισών και αιτούντων/ουσών άσυλο, κυρίως ασυνόδευτους/ες ανηλίκους/ες σε κέντρα πρώτης υποδοχής. Πριν από αυτό, ολοκλήρωσε την πρακτική της άσκηση στο τμήμα Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εργάστηκε για κυπριακές ΜΚΟ. Η Ιωάννα είναι κάτοχος διδακτορικού και μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών σε θέματα Γλώσσας, Εθνότητας και Εκπαίδευσης από το King's College του Λονδίνου, καθώς και πτυχίου Επιστημών της Αγωγής από το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Η Çise Çavuşoğlu είναι Καθηγήτρια Διδασκαλίας Αγγλικών. Ολοκλήρωσε το πτυχίο της στη Διδασκαλία των Αγγλικών και το μεταπτυχιακό της δίπλωμα στις Επιστήμες της Αγωγής στο Πανεπιστήμιο Ανατολικής Μεσογείου. Εργάστηκε στο Binghamton University, SUNY ως βοηθός διδασκαλίας ξένων γλωσσών (Fulbright Foreign Language Teaching Assistant - FLTA) με εστίαση στη διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007. Η διδακτορική της διατριβή στο King's College του Λονδίνου, η οποία χρηματοδοτήθηκε από το ESRC Quota Award, επικεντρώθηκε στις εθνικές ομάδες και στην εκμάθηση γλωσσών μεταξύ των νέων με τουρκοκυπριακό υπόβαθρο στο Λονδίνο. Διετέλεσε επικεφαλής του Τμήματος ELT και διευθύντρια της Μονάδας Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Near East για αρκετά χρόνια. Έχει επιβλέψει πολυάριθμες διατριβές και ερευνητικά έργα που σχετίζονται με μεθοδολογίες εκμάθησης και διδασκαλίας ξένων γλωσσών, κοινωνιολογικές πτυχές που επηρεάζουν την εκμάθηση γλωσσών και τις γλωσσικές ταυτότητες, τις ταυτότητες των εκπαιδευτικών και την πολυγλωσσία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη σχέση μεταξύ εθνικότητας, πολιτισμού, καθημερινής χρήσης της γλώσσας και στάσεων των συμμετεχόντων/ουσών απέναντι στην εκμάθηση και τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα.

Η Έλενα Ιωαννίδου είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Γλωσσική Εκπαίδευση και την Κοινωνιογλωσσολογία στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Είναι κάτοχος πτυχίου στις Επιστήμες της Αγωγής (με ειδίκευση στη Γλώσσα), μεταπτυχιακού τίτλου στην Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία και διδακτορικού στην Κοινωνιογλωσσολογία (και τα δύο από το Πανεπιστήμιο του Southampton, στο Ηνωμένο Βασίλειο). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην κοινωνική θεωρία της γλώσσας, στη γλωσσική ποικιλομορφία και την πολυγλωσσία στην εκπαίδευση, καθώς και στις σχέσεις γλώσσας και ταυτότητας. Όσον αφορά τη γλωσσική παιδαγωγική, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον κριτικό γραμματισμό, τη θεωρία των κειμενικών ειδών και τη συστηματική λειτουργική γραμματική. Η Έλενα Ιωαννίδου είναι εθνογράφος, με ειδικό ενδιαφέρον στη γλωσσική εθνογραφία και την ανάλυση λόγου. Έχει διεξαγάγει εκτεταμένη έρευνα με γλωσσικά περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως οι ομιλητές/ριες των Ρωμαίικων στην Κύπρο και οι Τουρκοκρητικοί/ιές στην Τουρκία. Έχει, επίσης, εργαστεί με κρατούμενους/ες στις Κεντρικές Φυλακές της Κύπρου, αναπτύσσοντας πιο κριτικά και κοινωνικά μοντέλα γραμματισμού, προκειμένου να ενισχύσει την εγγράμματη ταυτότητα των κρατουμένων και να τους/ τις βοηθήσει να γίνουν ενεργά υποκείμενα στη γλώσσα και στον γραμματισμό. Τα ερευνητικά της προγράμματα έχουν χρηματοδοτηθεί από την ΕΕ, το Ίδρυμα Λεβέντη, το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου και το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το έργο της έχει δημοσιευτεί σε διεθνή περιοδικά, όπως *Linguistics and Education*, *Language and Education* και *Multilingua*. Είναι ιδρυτικό μέλος του Κυπριακού Συνδέσμου Γραμματισμού και έχει διατελέσει μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Γλωσσολογικής Εταιρείας Κύπρου.

Η Ελισάβετ Κιούρτη (PhD) είναι Λέκτορας (μ.α.) στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Ειδική Επιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και Ακαδημαϊκή Συντονίστρια στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου στο Τμήμα Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στις Ψηφιακές Τεχνολογίες και τα Βιντεοπαιχνίδια (Πανεπιστήμιο Κύπρου) και μεταπτυχιακού διπλώματος στην Υπολογιστική Γλωσσολογία (Πανεπιστήμιο Essex). Η εξειδίκευσή της αφορά στον σχεδιασμό περιεχομένου και στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στη διαδικασία μάθησης (π.χ. διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης, βιντεοπαιχνίδια, εφαρμογές, προσομοιώσεις) με έμφαση σε εφαρμογές που έχουν σχεδιαστεί για την τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει πέντε εκπαιδευτικά βιβλία που ενσωματώνουν ψηφιακές παιγνιοποιημένες δραστηριότητες και παιχνίδια. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν περιβάλλοντα μάθησης που ενισχύονται από την τεχνολογία, τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, περιβάλλοντα προσομοίωσης προβλημάτων, περιβάλλοντα εικονικής πραγματικότητας, μετα-παιχνίδια, γλώσσα και ταυτότητα, αντίληψη για το παιχνίδι και το θέμα της κοινωνικής ευημερίας.

Η Özge Özözüι εργάστηκε στον Όμιλο Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ). Κατάγεται από τη Λευκωσία και είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στην Εκπαίδευση (Σχολείο, Γλώσσα και Κοινωνία) από το Πανεπιστήμιο της Χώρας των Βάσκων (UPV/EHU). Πήρε το πτυχίο της από το Πανεπιστήμιο του Southampton του Ηνωμένου Βασιλείου και το μεταπτυχιακό της δίπλωμα στην Πολυγλωσσία με ειδίκευση στην πολυγλωσσική εκπαίδευση και τον σχεδιασμό γλωσσικής πολιτικής από το Πανεπιστήμιο του Groningen στην Ολλανδία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την πολυγλωσσική και διαπολιτισμική εκπαίδευση, τη γλωσσική ποικιλομορφία και την ταυτότητα. Από το 2020 είναι μέλος του Μεσογειακού Δικτύου Διαμεσολαβητριών (MWMN). Μέσω της θέσης της στον ΟΙΔΕ, διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση και εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που προωθούν τον διάλογο, τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη τόσο μεταξύ όσο και εντός των κοινοτήτων στην Κύπρο.

Η Ανθή Παπαδοπούλου είναι απόφοιτη του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με ειδίκευση στη Γλωσσολογία. Ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό της στο ίδιο τμήμα με ειδίκευση στα σχολικά εγχειρίδια και στην εκπαίδευση για την ειρήνη. Ως υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών πραγματοποίησε τη διδακτορική της διατριβή με θέμα το μάθημα της γλώσσας, και το μεταδιδακτορικό της με θέμα «*Λόγοι στην Πρακτική Άσκηση των φοιτητριών και των φοιτητών: Το παράδειγμα της Φιλοσοφικής Σχολής*», στη Φιλοσοφική και Παιδαγωγική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε ως διδάσκουσα στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου και ως Επίκουρη καθηγήτρια στο KES College. Σήμερα εργάζεται ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της επικεντρώνονται σε θέματα γλωσσικής διδασκαλίας, σχολικών εγχειριδίων, εκπαίδευσης για την ειρήνη και μεθοδολογίας ποιοτικής έρευνας.

Ενότητα 1: Σχετικά με το εγχειρίδιο

1.1 Εισαγωγή

«Ο πολύγλωσσος κόσμος μας» έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εγείρονται στην Κύπρο σε σχέση με τη γλώσσα και την ταυτότητα. Οι προκλήσεις αυτές υπογραμμίζονται από τον Όμιλο Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ) στο πρόσφατο έγγραφο πολιτικής του για την εκπαίδευση στην Κύπρο (ΟΙΔΕ, 2023).

Ένα βασικό ζήτημα είναι η κατασκευή και προώθηση ταυτοτήτων με ουσιοκρατικούς και μονολιθικούς τρόπους, στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης. Αυτό συμβαίνει συχνά μέσω της διδασκαλίας μαθημάτων, όπως η Ιστορία, οι Κοινωνικές Επιστήμες και οι Γλώσσες, στο πλαίσιο της οποίας αποσιωπούνται οπτικές και προσεγγίσεις, που αντικατοπτρίζουν την πολυμορφία των αφηγήσεων και του χώρου. Ως αποτέλεσμα, οι μαθητές/ριες έχουν περιορισμένες ευκαιρίες να μάθουν (για) τις γλώσσες άλλων μαθητών/ριών και συνήθως δεν ενθαρρύνονται να αναπτύξουν περιέργεια για το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό τους πλαίσιο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην περαιτέρω αφομοίωση των μαθητών/ριών που προέρχονται από μειονοτικά περιβάλλοντα, αντί της ενσωμάτωσης, της ένταξης και της προώθησης μιας ποικιλόμορφης κοινωνίας.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτών των θεμάτων σε περιφερειακή και σε παγκόσμια κλίμακα, διεθνείς οργανισμοί, όπως η UNESCO (2003) και το Συμβούλιο της Ευρώπης έχουν τονίσει τη σημασία της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Το 2022, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε τη Σύσταση CM/Rec(2022)1, υπογραμμίζοντας τον ρόλο της εν λόγω εκπαίδευσης στην προώθηση μιας δημοκρατικής κουλτούρας. Η επιτυχής εφαρμογή της Σύστασης εξαρτάται από τους/τις εκπαιδευτικούς και, ως εκ τούτου, από την αρχική και την ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Η Σύσταση υπογραμμίζει ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να θέσουν δυν κριτικά την άποψη «ένα έθνος, μία γλώσσα», όσον αφορά στη γλωσσική ταυτότητα, και να εισαχθούν «στην πραγματικότητα της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλομορφίας, στην πολυπλοκότητα της ατομικής ταυτότητας και του αυτοπροσδιορισμού» (2022, σ. 35). Σύμφωνα με τη Σύσταση, πριν προωθήσουν αποτελεσματικά την πολυγλωσσία μεταξύ των μαθητών/ριών, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει πρώτα να εξετάσουν κριτικά τις δικές τους πεποιθήσεις και τυχόν παρανοήσεις.

Αυτό το εγχειρίδιο επιδιώκει να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τους/τις εκπαιδευτές/ριες εκπαιδευτικών και τις ΜΚΟ με τα απαραίτητα εργαλεία και τις γνώσεις, ούτως ώστε να προάγουν το ενδιαφέρον και τον διάλογο γύρω από το θέμα της πολυγλωσσίας. Μέσα σε αυτό το εγχειρίδιο, θα βρείτε οδηγίες και στρατηγικές για να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/ριες να μάθουν περισσότερα για τον δικό τους πολυγλωσσικό εαυτό και των συμμαθητών/ριών τους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν μια κριτική και διερευνητική διάθεση για τον κόσμο γύρω τους. Στόχος είναι να ενδυναμωθούν οι εκπαιδευτικοί ώστε να δημιουργήσουν περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς και να εφαρμόσουν εκπαιδευτικές πρακτικές, οι οποίες προωθούν μια κουλτούρα δημοκρατίας και σεβασμού της διαφορετικότητας. Με αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές/ριες

στην Κύπρο θα μπορούσαν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στον μετασχηματισμό των σχολικών τάξεων και στην προώθηση μιας κοινωνίας, η οποία αναγνωρίζει τη γλωσσική ποικιλομορφία, την ενσωμάτωση και τη διαπολιτισμική κατανόηση.

Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει μια σειρά από σχέδια μαθήματος και εκπαιδευτικό υλικό τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συγκεκριμένα μαθήματα της τυπικής εκπαίδευσης ή σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Το βιβλίο είναι οργανωμένο σε τέσσερα κεφάλαια:

Η Ενότητα 1: Σχετικά με το εγχειρίδιο περιλαμβάνει μια εισαγωγή στο σκεπτικό του εγχειριδίου και μια επισκόπηση του περιεχομένου και των εκπαιδευτικών στόχων που προσπαθεί να επιτύχει το παρόν εκπαιδευτικό υλικό. Περιλαμβάνει, επίσης, ένα σύνολο βασικών συστάσεων για τη δημιουργία σχολικών τάξεων χωρίς αποκλεισμούς, για τη διερεύνηση των θεμάτων αυτού του εγχειριδίου και, τέλος, μια σύντομη ιστορία της γλωσσικής εκπαίδευσης στην Κύπρο.

Η Ενότητα 2: Θεωρητικό υπόβαθρο εισάγει στις βασικές θεωρητικές έννοιες και στο μεθοδολογικό πλαίσιο που χρησιμοποιείται στο παρόν εγχειρίδιο, περιγράφοντας τις θεωρίες και τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με το εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Η Ενότητα 3: Φύλλα οδηγιών παρέχεται για να βοηθήσει τους/τις εκπαιδευτικούς στην προετοιμασία και την εφαρμογή των προτεινόμενων δραστηριοτήτων. Παρέχει καθοδήγηση και συμβουλές για εκπαιδευτικούς, καθώς και συνδέσμους για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με αυτά τα εργαλεία.

Η Ενότητα 4: Εκπαιδευτικές Ενότητες ξεκινά με μια σύνοψη των τεσσάρων θεματικών ενότητων. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου υπάρχει μια εισαγωγική σελίδα, που παρέχει βασικές πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο και το περιεχόμενο του κεφαλαίου. Κάθε θεματικό κεφάλαιο περιλαμβάνει διάφορα σχέδια μαθήματος και δραστηριότητες που προσφέρουν οδηγίες βήμα προς βήμα, μαζί με φύλλα εργασίας.

1.2 Εκπαιδευτικοί στόχοι και σκοποί

Για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών που έχουν εντοπιστεί στην Κύπρο, τέθηκαν τέσσερις στόχοι οι οποίοι απευθύνονται στους/στις εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικές ενότητες που παρουσιάζονται στην Ενότητα 4 προσφέρουν τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων.

1. Εξετάστε την ποικιλομορφία των γλωσσών και των πολιτισμών της Κύπρου, στο παρελθόν και στο παρόν, με ιδιαίτερη έμφαση στις κυπριακές ποικιλίες της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας.	2. Πρωθίηστε την ενσωμάτωση και την ένταξη μαθητών/ριών με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο με την έναρξη διαλόγου γύρω από την πολυγλωσσία.	3. Ενθαρρύνετε την κριτική διερεύνηση του αντίκτυπου της γλωσσικής ιδεολογίας και πολιτικής στην καθημερινή ζωή και στις καθημερινές πρακτικές.	4. Διερευνήστε το γλωσσικό τοπίο στην Κύπρο μέσω της αναζήτησης ιστορικών και σύγχρονων στοιχείων της γλωσσικής ποικιλομορφίας.
1.1. Δώστε στους/στις μαθητές/ριες τη δυνατότητα να συζητήσουν κριτικά τις ατομικές και τις κοινωνικές πτυχές του φαινομένου της πολυγλωσσίας.	2.1. Υιοθετήστε συμπεριληπτικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις, οι οποίες αναγνωρίζουν και αναδεικνύουν το πολυγλωσσικό ρεπερτόριο των μαθητών/ριών.	3.1. Εξερευνήστε τις δικές σας στάσεις και πεποιθήσεις, καθώς και εκείνες των μαθητών/ριών, απέναντι στις γλώσσες και τις γλωσσικές ποικιλίες.	4.1. Παρουσιάστε τις διαφορετικές γλωσσικές ταυτότητες και πολιτισμούς που υπάρχουν στην Κύπρο.
1.2. Καθοδηγήστε τους/τις μαθητές/ριες στην κατανόηση της δυναμικής και ρευστής φύσης της πολυγλωσσίας η οποία επηρεάζεται από το κοινωνικό πλαίσιο.	2.2. Δημιουργήστε ασφαλή χώρο για την διερεύνηση διαφορετικών γλωσσικών πρακτικών και γλωσσικών προφίλ.	3.2. Καθοδηγήστε τους/τις μαθητές/ριες στην κριτική εξέταση των εννοιών της ορθότητας και της επάρκειας των τυποποιημένων γλωσσών έναντι των διαλέκτων.	4.2. Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/ριες να εξερευνήσουν και να συζητήσουν κριτικά τις διάφορες γλώσσες, τα κείμενα και τα σύμβολα στη δημόσια σφαίρα της Κύπρου.
1.3. Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/ριες να εξερευνήσουν την ιστορική και σύγχρονη γλωσσική ποικιλομορφία της Κύπρου, καλλιεργώντας ένα κλίμα αναγνώρισης της συμβολής των διαφορετικών πολιτισμών και γλωσσικών ποικιλιών.	2.3. Τονίστε την αξία των γλωσσών και της γλωσσικής βιογραφίας κάθε μαθητή/ριας, ενσωματώνοντάς τες στις πρακτικές της τάξης.	3.3. Συζητήστε πώς οι γλωσσικές ιδεολογίες μπορούν να υποστηρίξουν την ένταξη ή να εντείνουν τον αποκλεισμό μέσα σε συγκεκριμένες ομάδες και την κοινωνία στο σύνολό της.	4.3. Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/ριες να εξερευνήσουν και να αναλύσουν ιστορικά και σύγχρονα στοιχεία της γλωσσικής ποικιλομορφίας, όπως ονόματα δρόμων, χωριών και οικογενειών.
1.4. Βοηθήστε τους/τις μαθητές/ριες να καταλάβουν ότι η αλληλεπίδραση των γλωσσών και ο γλωσσικός δανεισμός είναι φυσικές πτυχές κάθε γλώσσας.		3.4. Επιτρέψτε στους/στις μαθητές/ριες να προβληματιστούν σχετικά με τη σημασία της αναγνώρισης των διαφορετικών γλωσσικών ταυτοτήτων.	
		3.5. Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/ριες να αμφισβητήσουν υποθέσεις σχετικά με τη γλωσσική ικανότητα, που βασίζονται στην καταγωγή και το ανήκειν σε διάφορες ομάδες.	

1.3 Γλωσσική εκπαίδευση στην Κύπρο

Σε αυτή την ενότητα θα παρατεθούν εν συντομία πληροφορίες για το ιστορικό της γλωσσικής εκπαίδευσης στην ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή κοινότητα, οι οποίες συνδέονται με τις γενικές εκπαιδευτικές προκλήσεις στην Κύπρο. Στις επόμενες παραγράφους, θα παρουσιαστεί το μεταβαλλόμενο κοινωνιογλωσσικό τοπίο της Κύπρου με έμφαση στην παρουσία της πρότυπης ελληνικής και τουρκικής στην εκπαίδευση, στις τοπικές ποικιλίες που τυγχάνουν διορθωτικής παρέμβασης (αποσιωπούνται), και στις ξένες γλώσσες στα αναλυτικά προγράμματα. Με την πάροδο των ετών, και τα δύο εκπαιδευτικά συστήματα, στην Κύπρο, αντιμετώπισαν μια σειρά από προκλήσεις οι οποίες έχουν τις ρίζες τους στη συγκρότηση και προώθηση ταυτοτήτων με μονολιθικούς τρόπους.

Κατά τη διάρκεια της βρετανικής περιόδου (1878-1960), οι δύο κοινότητες είχαν τη δυνατότητα να οργανώσουν η καθεμιά την εκπαίδευσή τους. Όπως περιγράφει η Χατζηγιάννου (Hadjiioannou, 2006, σ. 396), «κάθε σύστημα οργανώθηκε και ρυθμίστηκε σε κοινοτικό επίπεδο και σχεδιάστηκε για να εξυπηρετεί τα παιδιά με τρόπο που να ικανοποιεί τους γλωσσικούς, θρησκευτικούς και πολιτιστικούς στόχους της κοινότητας που το χρηματοδοτούσε». Όταν το 1960 ανακηρύχθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία, η κοινοτική οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος διατηρήθηκε (Hadjiioannou, 2006). Όπως εξηγεί ο Τριμικλιωνίτης (2004), το κυπριακό σύνταγμα κατατάσσει τα εκπαιδευτικά θέματα στο «ατομικό δίκαιο» και έτσι τα αφήνει στην κάθε μία από τις δύο κύριες κοινότητες τη δυνατότητα να τα ρυθμίζει στο πλαίσιο της Ελληνικής και της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης. Παρόλο που οι κοινότητες είχαν την αυτονομία να οργανώσουν την εκπαίδευσή τους, ακολουθούσαν και οι δύο τα ίδια εκπαιδευτικά προγράμματα με τα Υπουργεία Παιδείας της Ελλάδας και της Τουρκίας. Μέχρι σήμερα, υπάρχουν, στο νησί, δύο ξεχωριστά εκπαιδευτικά συστήματα με εντελώς διαφορετικές δομές, στόχους και αναλυτικά προγράμματα (Hadjiioannou, 2006). Αν και η τουρκική γλώσσα είναι επίσημη γλώσσα της Κυπριακής Δημοκρατίας, ελάχιστα προωθείται η διγλωσσία (Karyoleμου, 2001), κι αυτό μπορεί να οδηγήσει σε συνθήκες μισαλλοδοξίας, διακρίσεων και αντισυνταγματικότητας (Trimikliniotis & Demetriou, 2008).

Από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, οι επίσημες πολιτικές όριζαν την Κοινή Νεοελληνική ως τη γλώσσα διδασκαλίας και μάθησης για τα σχολεία της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Η ελληνοκυπριακή κοινότητα ακολουθούσε σταθερά τις γλωσσικές μεταρρυθμίσεις, τα σχολικά βιβλία και τα αναλυτικά προγράμματα της Ελλάδας, αντικατοπτρίζοντας συχνά την ευρέως διαδεδομένη αντίληψη ότι η χρήση μιας κοινής γλώσσας είναι κεντρικός σημασίας σε ζητήματα εθνικής ταυτότητας (Ioannidou, 2012). Η ελληνοκυπριακή εκπαίδευση παραμένει σε μεγάλο βαθμό προσανατολισμένη στην προώθηση τυποποιημένων γλωσσικών ιδεολογιών και αναγνωρίζει μόνο την πρότυπη ελληνική ως τη γλώσσα διδασκαλίας και μάθησης. Αντίθετα, τα Κυπριακά Ελληνικά, η εγχώρια γλωσσική ποικιλία, συχνά θεωρούνται εμπόδιο στην ακαδημαϊκή επίδοση τόσο από τις εκπαιδευτικές αρχές

όσο και από πολλούς/ές εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα, η έρευνα κατέδειξε ότι ενώ τα Κυπριακά Ελληνικά έχουν έντονη παρουσία στις ελληνοκυπριακές τάξεις, συχνά αποσιωπούνται. Ταυτίζονται με ανεπίσημα γλωσσικά περιβάλλοντα, χρησιμοποιούνται για αστειόμους μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/ριών και συνήθως η χρήση τους επιτρέπεται μόνο σε λιγότερο δομημένες μαθησιακές δραστηριότητες (Ioannidou, Karatsareas, Lytra, & Tsiplakou, 2020).

Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, με την πάροδο των ετών, οι εκάστοτε εκπαιδευτικές αρχές έδιναν μεγάλη ή μικρή σημασία στην πολιτική και εκπαιδευτική σύμπλευση με την Τουρκία και ρύθμιζαν τις εκπαιδευτικές τους πολιτικές αναλόγως. Στην Εισαγωγή των αναλυτικών προγραμμάτων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της τουρκοκυπριακής κοινότητας (2018) αναφέρεται ότι η τουρκοκυπριακή κοινότητα, μέχρι κάποια ημερομηνία, δεν είχε το δικό της εξ ολοκλήρου πρόγραμμα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως η ελληνοκυπριακή κοινότητα εισήγαγε βιβλία από την Ελλάδα, έτσι και η τουρκοκυπριακή κοινότητα εισήγαγε σχολικά βιβλία και αναλυτικά προγράμματα από την Τουρκία (Pehlivan, 2018). Παρόλο που υπάρχει έντονη παρουσία της πρότυπης τουρκικής γλώσσας στην εκπαίδευση, το αναλυτικό πρόγραμμα υποστηρίζει ότι στην τουρκοκυπριακή κοινότητα η γνώση και η διατήρηση της κυπριακής διαλέκτου αποτελεί πολιτισμική αναγκαιότητα. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, οι συγγραφείς των αναλυτικών προγραμμάτων δημιούργησαν χώρο τόσο για συναισθηματικά όσο και για γνωστικά μαθησιακά αποτελέσματα στο αναλυτικό πρόγραμμα Τουρκικών, για να ενισχύσουν το ενδιαφέρον και την ευαισθητοποίηση για τη γλώσσα (<http://ttd.mebnet.net/?r3d=turkce-ogretim-programi-1-8>, p.3). Παρ' όλα αυτά, όσον αφορά στη διδασκαλία μαθητών/ριών με μητρική γλώσσα άλλη από την τουρκική, επισημαίνεται στους/στις εκπαιδευτικούς ότι «η χρήση της πρότυπης τουρκικής είναι σημαντική ειδικά για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων ομιλίας και γραφής. Η πρότυπη τουρκική πρέπει να χρησιμοποιείται τόσο για τις διδακτικές δραστηριότητες όσο και για το υλικό. Οι λέξεις που χρησιμοποιούν οι Τουρκοκύπριοι/ες μαθητές/ριες θα πρέπει να λειτουργούν μόνο ως παράδειγμα πολιτιστικής ποικιλομορφίας, και στα παιδιά θα πρέπει να εξηγείται ότι οι λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ομιλία» (<http://ttd.mebnet.net/yabancilara-turkce-ogretimi/#1665658901698-bd648095-149e>, p.6). Κατ' αυτό τον τρόπο, παρουσιάζεται η προσέγγιση των αναλυτικών προγραμμάτων για τη χρήση της κυπριακής τουρκικής στην εκπαίδευση.

Και στις δύο κοινότητες, η αγγλική γλώσσα προστέθηκε στα αναλυτικά προγράμματα κατά τη διάρκεια της βρετανικής περιόδου (Weir, 1952, σ. 36) ως μέσο για την προώθηση της χρήσης της στο νησί. Δημιουργήθηκαν μεικτά σχολεία, στα οποία η αγγλική χρησιμοποιούνταν ως γλώσσα διδασκαλίας, όπως η Αγγλική Σχολή, που ιδρύθηκε το 1900, η Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας, η Αμερικανική Ακαδημία Θηλέων, τα Διδακταλικά Κολλέγια Αρρέων και Θηλέων και το Δασικό Κολλέγιο (Pehlivan, 2018). Η Βρετανική Διοίκηση υποστήριξε σχολεία και προγράμματα, που υιοθέτησαν την αγγλική ως γλώσσα διδασκαλίας. Μετά την εξέγερση του 1931, η Βρετανική Διοίκηση έθεσε περιορισμούς στις ελευθερίες των δύο κοινοτήτων. Οι περιορισμοί αυτοί συνεχίστηκαν μέχρι το 1948 και, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι δύο κοινότητες στερήθηκαν την ελευθερία τους να επιλέγουν βιβλία, αναγκασμένες να υιοθετήσουν το βρετανικό

αναλυτικό πρόγραμμα (Sarpten, 2020- Bağışkan, 2014- Behçet, 1969).

Και στις δύο κοινότητες δίνεται μεγάλη έμφαση στην ξενόγλωσση εκπαίδευση. Στην ελληνοκυπριακή κοινότητα, τα μαθήματα Αγγλικών είναι υποχρεωτικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα μαθήματα Αγγλικών και Γαλλικών είναι υποχρεωτικά στις πρώτες τάξεις, ενώ στις δύο τελευταίες τάξεις οι μαθητές/ριες μπορούν να επιλέξουν δύο ξένες γλώσσες μεταξύ Αγγλικών, Γαλλικών, Ιταλικών, Γερμανικών, Ισπανικών, Ρωσικών ή Τουρκικών (Georgiou, 2010). Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, οι εκπαιδευτικοί στόχοι το 1983, και ομοίως το 2004, ανέφεραν ότι η ξενόγλωσση εκπαίδευση θα πρέπει να έχει προτεραιότητα και ότι θα πρέπει να παρέχεται μια επιπλέον ξένη γλώσσα παράλληλα με τα Αγγλικά (Ufuk & Çağanağ, 2016), ακολουθώντας τις σχετικές ευρωπαϊκές συστάσεις. Ενώ η πρότυπη τουρκική γλώσσα είναι η επίσημη γλώσσα διδασκαλίας σε όλα τα δημόσια σχολεία (εκτός από τα Türk Maarif Koleji, τα δημόσια αγγλόφωνα σχολεία), στα ιδιωτικά σχολεία η κύρια γλώσσα διδασκαλίας είναι η αγγλική. Στα δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα μαθήματα ελληνικής γλώσσας κατηγοριοποιούνται ως προαιρετικά μαθήματα, με δύο περιόδους που διατίθενται σε εβδομαδιαία βάση σε επιλεγμένα σχολεία για πιλοτική εφαρμογή. Τα Γερμανικά και τα Γαλλικά διδάσκονται ως υποχρεωτικά μαθήματα στα αγγλόφωνα κολέγια για τρεις ώρες την εβδομάδα - και ως προαιρετικά μαθήματα στα Γυμνάσια για δύο ώρες την εβδομάδα. Οι μαθητές/ριες που επέλεξαν τα Ελληνικά στο Γυμνάσιο μπορούν να συνεχίσουν να παρακολουθούν προαιρετικά τα Ελληνικά για δύο ώρες την εβδομάδα στο Λύκειο.

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι αλλαγές στο κοινωνιογλωσσικό τοπίο στα εκπαιδευτικά συστήματα τόσο της ελληνοκυπριακής όσο και της τουρκοκυπριακής κοινότητας έχουν αυξήσει την ανάγκη για πολυγλωσσικές και διαπολιτισμικές πρακτικές, καθώς και για υποστήριξη της απόκτησης δεύτερης γλώσσας για μαθητές/ριες με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο. Ωστόσο, οι γλώσσες αυτών των μαθητών/ριών δεν είναι παρούσες στα σχολεία ή στη δημόσια ζωή (Hadjiοannου, Tsiplakou, & Karpler, 2011- Hadjiοannου, 2006). Το γεγονός ότι η ελληνοκυπριακή κοινότητα βιώνει μια αυξημένη μεταναστευτική ροή τις τελευταίες δεκαετίες, έχει οδηγήσει σε μια απότομη αύξηση του αριθμού των μη Ελληνοκύπριων μαθητών/ριών στον μαθητικό πληθυσμό. Η μεγάλη αλλαγή στον πληθυσμό της ελληνοκυπριακής κοινότητας επηρέασε το σχολικό σύστημα, το οποίο πρέπει όλο και περισσότερο να εκπαιδεύει μαθητές/ριες με διαφορετικό εθνικό, γλωσσικό, πολιτισμικό και θρησκευτικό υπόβαθρο (Zembylas, 2012). Για αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, στις αρχές της δεκαετίας του 2000, εισήχθη η πολιτική της «διαπολιτισμικής εκπαίδευσης». Παρόλο που αυτή φαίνεται να ταυτίζεται με την ένταξη και την ενσωμάτωση, προωθείται κυρίως μέσω της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και δεν αποτελεί κύριο γνώρισμα της καθημερινότητας του σχολείου. Ο ελληνοκεντρικός χαρακτήρας του αναλυτικού προγράμματος παραμένει αδιαμφισβήτητος. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Sarpten (2023) αναφέρει ότι το 10,4% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού της τουρκοκυπριακής κοινότητας έχει μητρική γλώσσα άλλη από την τουρκική. Οι εκπαιδευτικές αρχές έχουν συστήσει μια επιτροπή για την ανάπτυξη ενός «Υποστηρικτικού Προγράμματος για την Τουρκική γλώσσα», αναγνωρίζοντας την ανάγκη παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης στους/στις μαθητές/

ριες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των οποίων η μητρική γλώσσα δεν είναι η τουρκική. Το πρόγραμμα τονίζει ότι «υπάρχει ανάγκη να αρθούν τα εμπόδια που απορρέουν από τη γλώσσα». Εκτός από τη συντηρητική προσέγγιση απέναντι στην τοπική γλωσσική ποικιλία, το πρόγραμμα δεν ανταποκρίνεται ούτε στις ανάγκες των μαθητών/ριών, των τάξεων και των εκπαιδευτικών, όσον αφορά στην παροχή ποιοτικής διδασκαλίας. Ο Sarpten (2023) προτείνει ορισμένα βήματα για τη διατήρηση της ποιότητας της διδασκαλίας στην τάξη και τη διασφάλιση της ικανοποίησης των μαθητών/ριών, όπως η καθιέρωση μιας γλωσσικής πολιτικής, η δημιουργία βάσεων για να φτάσουν οι μαθητές/ριες σε ένα προκαθορισμένο επίπεδο στην τουρκική γλώσσα, η υιοθέτηση μιας διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής προσέγγισης και η παροχή ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης στους/στις εκπαιδευτικούς.

Ενότητα 2: Θεωρητικό υπόβαθρο

2.1 Έννοιες και ορισμοί

2.1.1 Ορίζοντας την πολυγλωσσία: Τι είναι η πολυγλωσσία;

Η πολυγλωσσία είναι ένα κοινωνικό και ατομικό φαινόμενο (Baker, 2006), που έχει ρίζες στην πρώιμη παρουσία του ανθρώπου και την ανάπτυξη της γλώσσας στον κόσμο. Ως κοινωνικό φαινόμενο (Fishman, 2002), η πολυγλωσσία αναφέρεται στη συνύπαρξη διαφορετικών γλωσσών, γλωσσικών ποικιλιών, στίλ και ιδιόλεκτων στο ίδιο πλάνο και χώρο. Ως ατομικό φαινόμενο, αναφέρεται στην ύπαρξη πολλών γλωσσών ή/και γλωσσικών ποικιλιών στο γλωσσικό ρεπερτόριο ενός ατόμου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κοινωνική και η ατομική πολυγλωσσία δεν συμπίπτουν πάντα - με άλλα λόγια, υπάρχουν χώρες που είναι επίσημα μονογλωσσικές, αλλά οι κάτοικοί τους είναι πολύγλωσσοι/ες, και το αντίστροφο. Υπάρχουν περιβάλλοντα που είναι επίσημα διγλωσσικά ή πολυγλωσσικά, αλλά οι ομιλητές/ριές τους είναι κυρίως μονόγλωσσοι/ες.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η αυξημένη μετανάστευση και η κινητικότητα των ανθρώπων για οικονομικούς ή πολιτικούς λόγους ενίσχυσαν την πολυμορφία και την πολυπολιτισμικότητα πολλών χωρών, αναδιαμορφώνοντας και διευρύνοντας το γλωσσικό τοπίο. Ταυτόχρονα, παρατηρούνται δραματικές αλλαγές στον τρόπο επικοινωνίας, με την τεχνολογία, την πολυτροπικότητα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να αναμορφώνουν την έννοια της κοινότητας και την έννοια των συνόρων. Όλα αυτά αναμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζονται η γλώσσα και η κοινωνία (Androutsopoulos & Juffermans, 2014), καθώς και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε τη γλώσσα και την πολυγλωσσία ως κοινωνικά φαινόμενα, ιδίως σε σχέση με τη διδασκαλία, τη γλωσσική εκπαίδευση και τη γλωσσική πολιτική. Η πολυγλωσσία αποτελεί φαινόμενο και ανάγκη, η οποία, σύμφωνα με τους Blommaert, Collins και Slembrouck (2005), συνδέεται άμεσα με τις έννοιες του χώρου και των γλωσσικών πρακτικών.

Η σχέση μεταξύ πολυγλωσσίας και εκπαίδευσης είναι πολύπλοκη. Τα πολυγλωσσικά ή διγλωσσικά αναλυτικά προγράμματα δεν είναι ευρέως διαδεδομένα, ακόμη και σε χώρες και περιβάλλοντα που είναι επισήμως διγλωσσα, όπως στην περίπτωση της Κύπρου. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές μελέτες που τονίζουν τα οφέλη της πολύγλωσσης εκπαίδευσης, τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν πολλά γνωστικά και κοινωνικά οφέλη για το πολύγλωσσο άτομο, και από την άλλη πλευρά, υπάρχουν πολλά οφέλη για την κοινωνία όσον αφορά τη συνοχή, τη συμμετοχή και τον διάλογο μεταξύ διαφόρων ομάδων. Τα σχολεία και οι αίθουσες διδασκαλίας μπορούν να γίνουν χώροι, όπου μπορούν να αναδειχθούν συζητήσεις για την πολυγλωσσία και, μέσω της διδακτικής διαδικασίας, οι μαθητές/ριες μπορούν να κατανοήσουν την πραγματικότητα των διαφόρων γλωσσών και γλωσσικών ποικιλιών σε τοπικό και παγκόσμιο πλαίσιο. Πολλοί/ες μελετητές/ριες υποστηρίζουν ότι, αν και σε πολλά επίπεδα, οι θεσμοί δημιουργούν απόλυτο και ηγεμονικό λόγο (Foucault, 1971- Crowley, 1988- Bourdieu, 1991), ο οποίος, με τη σειρά του, επηρεάζει τις γλωσσικές πρακτικές και καθιερώνει συμβολικές γλωσσικές αξίες, η γλώσσα μπορεί να αποτελέσει ενεργό παράγοντα κοινωνικής αλλαγής (Gee, 1999, σ. 10) και διαδικασία οικοδόμησης της κοινωνικής συνοχής.

2.1.2 Γλωσσική ποικιλότητα και γλωσσική επαφή

Οι γλώσσες είναι οργανικές οντότητες: γεννιούνται, αναπτύσσονται, εξελίσσονται και πεθαίνουν. Οι αλλαγές στη χρήση και στις δομές της γλώσσας συχνά προκαλούνται από αυτό που οι γλωσσολόγοι αποκαλούν «γλωσσική επαφή», όπου μια συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία έρχεται σε επαφή με μία ή πολλές άλλες γλώσσες ή ποικιλίες για διάφορους λόγους (Winford, χ.η.). Τα σύνορα και οι κοινότητες μεταναστών/ριών αποτελούν κάποιους από τους συνήθεις χώρους όπου μπορεί να παρατηρηθεί γλωσσική επαφή . Αλλαγές στη γλώσσα μπορεί να συμβούν όταν διαφορετικές ποικιλίες της ίδιας γλώσσας έρχονται σε επαφή. Ωστόσο, η απλή συνύπαρξη γλωσσών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γλωσσική επαφή. Στοιχεία όπως η αλληλεπίδραση μεταξύ ομιλητών/ριών διαφορετικών γλωσσών, η εκμάθηση πολλών γλωσσών από τις επόμενες γενιές και η χρήση διαφορετικών γλωσσικών κωδίκων μπορεί να οδηγήσουν σε γλωσσική αλλαγή.

Γλωσσική αλλαγή μπορεί, επίσης, να παρατηρηθεί σε διάφορες ποικιλίες μιας συγκεκριμένης γλώσσας που έρχεται σε επαφή με άλλες γλώσσες για συγκεκριμένους σκοπούς (Nordquist, 2020). Ιστορικά, αυτό παρατηρήθηκε σε γλώσσες που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της γλωσσικής επαφής μεταξύ των δυτικοαφρικανικών και ευρωπαϊκών γλωσσών κατά τη διάρκεια της δουλείας. Άλλα παραδείγματα περιλαμβάνουν τα «Νέα Αγγλικά», που χρησιμοποιούνται στις πρώην βρετανικές αποικίες, όπως η Νιγηρία και η Ινδία. Τέτοιες ποικιλίες εμφανίζουν χαρακτηριστικά των τοπικών γλωσσών, όσον αφορά την προφορά και τη γραμματική, διατηρώντας σε πολλές περιπτώσεις τα δομικά στοιχεία της αγγλικής άθικτα.

Η γλωσσική ποικιλία ορίζεται ως διαφοροποιημένη χρήση λέξεων, δομών ή κανόνων με βάση έναν αριθμό κοινωνικών και γεωγραφικών μεταβλητών. Οι διαφορές στη χρήση της γλώσσας μπορεί να εμφανίζονται με τη μορφή διαλέκτων ή προφοράς σε σύγκριση με τις λεγόμενες πρότυπες εκδοχές, αλλά ο όρος «ποικιλία» καλύπτει στην πραγματικότητα κάτι περισσότερο από την διαφοροποίηση εντός μιας γλώσσας λόγω αλλαγών στην προφορά ή τη γραμματική (Chambers, Trudgill, & Schilling-Estes, 2006). Τα Κυπριακά Ελληνικά και τα Κυπριακά Τουρκικά αποτελούν παραδείγματα γλωσσικών ποικιλιών, που εμφανίζουν αποκλίσεις από τα λεξιλογικά, συντακτικά και σημειωτικά χαρακτηριστικά της πρότυπης Νέας Ελληνικής και Τουρκικής αντίστοιχα. Ορισμένες πτυχές αυτής της διαφοροποίησης μπορούν να αποδοθούν στη γλωσσική επαφή. Στο κυπριακό πλαίσιο, η μακροχρόνια συνύπαρξη ομιλητών/τριών των διαλέκτων (της πρότυπης Ελληνικής και Τουρκικής), καθώς και ο φραγκικός, ενετικός και βρετανικός αποικισμός του νησιού κατά τη διάρκεια πολλών αιώνων άφησαν τις επιδράσεις τους τους στις τοπικές γλωσσικές ποικιλίες.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι, με τους οποίους η γλωσσική επαφή μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη μιας γλώσσας. Ο πρώτος είναι ο δανεισμός, που ορίζεται ως η διαδικασία μέσω της οποίας λέξεις μεταφέρονται από μια γλώσσα σε μια άλλη. Αν και ο δανεισμός γίνεται κυρίως σε λεξιλογικό επίπεδο, μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει σε μετατοπίσεις και στο δομικό επίπεδο. Ένα παράδειγμα δανεισμού μπορεί να είναι η χρήση αγγλικών λέξεων, όπως bus και roundabout στις κυπριακές ποικιλίες της

ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας. Ως αποτέλεσμα του δανεισμού, οι δάνειες λέξεις γίνονται μέρος του λεξιλογικού ρεπερτορίου της γλώσσας στην οποία μεταφέρονται. Το δεύτερο φαινόμενο είναι η εναλλαγή κώδικα, όπου οι ομιλητές/ριες χρησιμοποιούν στοιχεία δύο ή περισσότερων γλωσσών στις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις, εναλλασσόμενοι/ες μεταξύ των γλωσσών, τόσο λεξιλογικά όσο και δομικά. Μπορεί να περιλαμβάνει τη μετάβαση σε άλλη γλώσσα με τη χρήση μόνο μιας λέξης στην πρόταση ή με τη χρήση ολόκληρων προτάσεων. Μπορεί, επίσης, να σημαίνει εναλλαγή μεταξύ γλωσσών σε εύρος ολόκληρων προτάσεων. Η εναλλαγή κώδικα παρατηρείται συνήθως σε διγλωσσους/ες και σε διασπορικές κοινότητες, όπου η γλωσσική επαφή είναι εκτεταμένη και λαμβάνει χώρα για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα. Τέλος, το τρίτο φαινόμενο είναι η διαγλωσσικότητα. Τόσο η εναλλαγή κώδικα όσο και η διαγλωσσικότητα αναφέρονται στη χρήση ποικίλων γλωσσικών κωδίκων. Παρόλα αυτά, η διαγλωσσικότητα εξετάζει την εναλλαγή κωδίκων, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα χρησιμοποιούν τις γλώσσες για τη δημιουργία νοήματος, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο συσχετίζουν ή διαχωρίζουν τον εαυτό τους από συγκεκριμένες ταυτότητες (Garcia & Wei, 2014). Επιπλέον, στην πρόσφατη βιβλιογραφία, η διαγλωσσικότητα θεωρείται ως ένα χρήσιμο παιδαγωγικό εργαλείο για την αξιοποίηση των διαφορετικών γλωσσικών πόρων των μαθητών/ριών, ειδικά σε μαθήματα γλώσσας.

Παραδοσιακά, η γλωσσική επαφή και ποικιλότητα αγνοήθηκαν και δόθηκε προτεραιότητα στην τυποποίηση και την ομογενοποίηση των γλωσσικών μορφών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η γλώσσα να εκλαμβάνεται ως ένα στατικό φαινόμενο, το οποίο μπορεί να παρατηρηθεί, να καταγραφεί και να μελετηθεί σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή χωρίς να αναμένονται σημαντικές μεταβολές. Λόγω των μακροχρόνιων παραδόσεων τυποποίησης, και του κεντρικού ρόλου της γλώσσας στη διαδικασία οικοδόμησης των εθνών στην πρόσφατη ιστορία, υπήρξε διαχωρισμός μεταξύ τυποποιημένων και μη τυποποιημένων εκδοχών των γλωσσών.

Έχει αποδειχθεί ότι η γλωσσική ποικιλομορφία επηρεάζει τις γλωσσικές συμπεριφορές, τους έμφυλους ρόλους, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την κοινωνική διαστρωμάτωση, καθώς και τις εθνικές ταυτότητες και σχέσεις, καθώς και άλλα κοινωνικά φαινόμενα (Chambers, et Al., 2006). Παρά τα πρόσφατα κοινωνιογλωσσολογικά δεδομένα, οι ομιλητές/ριες μη τυποποιημένων ποικιλιών, μερικές φορές χαρακτηρίζονται ως λιγότερο ικανοί/ές από τους/τις ομιλητές/ριες τυποποιημένων γλωσσών. Επιπλέον, ο δανεισμός, η εναλλαγή κωδίκων και η διαγλωσσικότητα μπορεί, να εκληφθούν ως «αδυναμία» σε μια συγκεκριμένη γλώσσα. Ταυτόχρονα, σε μακροεπίπεδο, αυτά τα φαινόμενα πιθανόν να αποτελέσουν λόγο αποκλεισμού ή μη αποδοχής των ομιλητών/ριών στις αντίστοιχες γλωσσικές κοινότητες. Παρομοίως, η διαγλωσσικότητα μπορεί να μην είναι αποδεκτή από τους/τις ειδικούς/ές της γλωσσικής διδασκαλίας σε περιπτώσεις παιδιών με μεταναστευτική βιογραφία, αφού προκρίνονται μοντέλα «εμβάπτισης» σε μια γλώσσα για την καλύτερη κατάκτησή της (Park, 2013). Ωστόσο, η χρήση της γλώσσας είναι από τη φύση της ρευστή. Η γλωσσική χρήση κάθε ατόμου είναι μοναδική. Πρόσφατες έρευνες στην κοινωνιογλωσσολογία και την κοινωνιογλωσσική εναλλαγή δείχνουν ότι πρακτικές, όπως η εναλλαγή κώδικα και η διαγλωσσικότητα, απαιτούν βαθιά και σύνθετη κατανόηση περισσότερων από μία

γλωσσών (Wei, 2018). Η κοινωνιογλωσσολογία (στο πλαίσιο της οποίας εξετάζεται η επίδραση όλων των πτυχών της κοινωνίας στη χρήση της γλώσσας) καθιστά δυνατή τη μελέτη αυτών των εναλλαγών σε αυθεντικό πλαίσιο, επιτρέποντας έτσι τη μελέτη και ανάδειξη των ευρύτερων επιπτώσεων της χρήσης της γλώσσας στην καθημερινότητα (Eckert, 2012).

2.1.3 Οι γλωσσικές ιδεολογίες και η επίδραση του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου

Η γλώσσα δεν είναι απλώς μέσο επικοινωνίας αλλά και μηχανισμός εξουσίας (Bourdieu, 1991). Οι γλωσσικές ιδεολογίες είναι οι στάσεις και οι πεποιθήσεις που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη σχέση μας με τη δική μας γλώσσα και τις σχέσεις μας με τις γλώσσες των άλλων, μεσολαμβάντας έτσι μεταξύ πολιτικών, κοινωνικοοικονομικών και κοινωνικών πρακτικών. Όπως εξηγεί ο Bourdieu (1991):

«Η επίσημη γλώσσα είναι συνδεδεμένη με το κράτος, τόσο κατά τη γένεσή της όσο και στις κοινωνικές της χρήσεις. Κατά τη διαδικασία συγκρότησης του κράτους δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη συγκρότηση μιας ενιαίας γλωσσικής αγοράς, στην οποία κυριαρχεί η επίσημη γλώσσα. Υποχρεωτική σε επίσημες περιστάσεις και σε επίσημους χώρους (σχολεία, δημόσιες διοικήσεις, πολιτικούς θεσμούς κ.λπ.), αυτή η κρατική γλώσσα γίνεται ο θεωρητικός κανόνας, με βάση τον οποίο αξιολογούνται αντικειμενικά όλες οι γλωσσικές πρακτικές». (σ. 45)

Πίσω από τις πεποιθήσεις περί γλωσσικής «ομοιότητας» και «διαφοράς» υπάρχει μια θεμελιώδης ιδεολογία για την ίδια τη γλώσσα. Αυτή η ιδεολογία θεωρεί τη γλώσσα ως μια κλειστή και πεπερασμένη οντότητα, που διέπεται από σταθερά όρια και ελέγχεται από αυστηρούς κανόνες ορθότητας όσον αφορά τη γραμματική, το λεξικό, την ορθογραφία, τη σύνταξη, τον λόγο και την προφορά. Σύμφωνα με τον Shohamy (2006):

«Η γλώσσα θεωρείται, συνήθως, από τους/τις υπεύθυνους/ες χάραξης πολιτικής ως ένα κλειστό και πεπερασμένο σύστημα, καθώς χρησιμοποιείται συχνά ως συμβολικό εργαλείο για την επίτευξη πολιτικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών στόχων, ιδίως στο πλαίσιο πολιτικών οντοτήτων όπως το έθνος-κράτος. Σε αυτά τα πλαίσια, οι γλώσσες χρησιμοποιούνται για την κατηγοριοποίηση των ανθρώπων, τη δημιουργία ομάδων, ταυτοτήτων, ιεραρχιών και ποικίλων άλλων μορφών επιβολής». (σ. 1)

Στη διαδικασία εξίσωσης της γλώσσας με το έθνος, η γλωσσική πολιτική και ο γλωσσικός σχεδιασμός (ΓΠΣ) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Τόσο η ανάδυση όσο και η διάδοση μιας πρότυπης εθνικής γλώσσας είναι μια ιδεολογική διαδικασία, δηλαδή μια διαδικασία που δεν συμπεριλαμβάνει ποικιλίες γλωσσών ή διαλέκτων που χρησιμοποιούν πραγματικά οι άνθρωποι στο πλαίσιο του έθνους-κράτους (Blommaert, 2006). Ο Silverstein (1996) περιγράφει αυτό το φαινόμενο ως «μονογλωσσική» ιδεολογία, η οποία στηρίζεται στην πεποίθηση ότι η κοινωνία είναι μονογλωσσική, και αρνείται την ύπαρξη γλωσσικής ποικιλότητας. Κάνοντας τη διασύνδεση «γλώσσα-άνθρωπος-χώρα», το κράτος επιβάλλει στους/

στις πολίτες/ισσές του συγκεκριμένες εθνογλωσσικές ταυτότητες.

Ο Bourdieu (1991) υπογραμμίζει τη σημασία της επίσημης γλώσσας μιας πολιτικής οντότητας για τη ρύθμιση και την ενοποίηση των γλωσσικών πρακτικών της. Με τη διδασκαλία της ίδιας, σταθερής, εθνικά τυποποιημένης γλώσσας σε παιδιά που ελάχιστα την γνωρίζουν ή που μιλούν ακόμη και άλλες γλώσσες ή διαλέκτους, ο/η εκπαιδευτικός «τα ωθεί, ήδη, με έναν τρόπο που μοιάζει φυσικός, να βλέπουν και να αισθάνονται τα πράγματα με τον ίδιο τρόπο, και εργάζεται για τη δημιουργία της κοινής συνείδησης του έθνους» (Bourdieu, 1991, σ. 49). Συνεπώς, η διασύνδεση ενός έθνους με μία πρότυπη γλώσσα υπονοεί ότι η επάρκεια στην επίσημη γλώσσα έχει γίνει το πρωταρχικό εργαλείο για την ένταξη ή τον αποκλεισμό σε αυτή τη συλλογική ομάδα (May, 2001- Shohamy, 2006). Στο κυπριακό πλαίσιο, τόσο η πρότυπη Ελληνική όσο και η πρότυπη Τουρκική έχουν προτεραιότητα στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά πλαίσια, ενώ η Κυπριακή Ελληνική και η Κυπριακή Τουρκική παραβλέπονται.

2.1.4 Τα γλωσσικά τοπία ως χώροι εναλλακτικής εκπαίδευσης

Οι γλωσσικές ιδεολογίες έχουν σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στο εύρος των γλωσσών και των ποικιλιών που χρησιμοποιούν τα άτομα, αλλά και στο φυσικό περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται. Τα γλωσσικά τοπία αποτελούν ορατές εκδηλώσεις των γλωσσικών ιδεολογιών σε μορφή λέξεων, εικόνων, τοιχογραφιών ή γκράφιτι, σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους. Προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για την κοινωνιογλωσσική δυναμική, την πολιτισμική ταυτότητα και τις σχέσεις εξουσίας που επηρεάζουν τους δημόσιους χώρους. Η ανάλυση των γλωσσικών τοπίων μπορεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τα κίνητρα και τις ιδεολογίες που κρύβονται πίσω από τις διάφορες γλωσσικές μορφές και τη χρήση τους σε διαφορετικά πλαίσια (Shohamy & Gorter, 2009). Παραδοσιακά, τα γλωσσικά τοπία κατηγοριοποιούνται σε μονογλωσσικά, διγλωσσικά και πολυγλωσσικά, καθένα από τα οποία αντικατοπτρίζει τη στάση της κυβέρνησης και της τοπικής κοινότητας απέναντι στη γλωσσική ποικιλομορφία και τους/τις χρήστες/ριές της (Gorter, 2006). Ωστόσο, στις μέρες μας, συνδέονται, επίσης, με τη μελέτη της ανάμειξης των γλωσσών στη δημόσια σφαίρα (Androutsopoulos, 2012- Kasanga, 2010- Sebba, 2013- Stroud & Mpendukana, 2009), καθώς και με τη διαγλωσσικότητα, τα δυναμικά πολυγλωσσικά ρεπερτόρια, τους λόγους και τις πρακτικές που σχετίζονται με τους κοινωνικούς χώρους και τις γειτονιές (Gorter & Cenoz, 2015), τη μετρογλωσσικότητα (Otsuji & Pennycook, 2010) και την πολυγλωσσία (Jørgensen, Karrebæk, Madsen, & Møller, 2011).

Δεδομένου αυτού του πλαισίου, το γλωσσικό τοπίο της Κύπρου γίνεται ένα συναρπαστικό θέμα λόγω της πολύπλοκης κοινωνιογλωσσικής σύνθεσής της (Tsiplakou, 2023). Με την πάροδο του χρόνου, η Κύπρος γνώρισε αύξηση της παγκόσμιας κινητικότητας και της μετανάστευσης, με αποτέλεσμα τη μετατροπή της σε κέντρο πολυγλωσσίας και υπερποικιλότητας (Blommaert & Rampton, 2011- Vertovec, 2007). Κατά συνέπεια, το γλωσσικό τοπίο στην Κύπρο έχει εξελιχθεί σε ένα

ζωντανό μωσαϊκό διαφορετικών γλωσσών, γραφών και πολιτιστικών συμβόλων (Kargava, 2022).

Μέσα σε αυτό το κοινωνιογλωσσικό πλαίσιο, οι δημόσιοι χώροι στην Κύπρο αναδεικνύονται σε δυναμικές, ανοιχτές εκπαιδευτικές αρένες, όπου τα άτομα συναντούν μια πληθώρα γλωσσικών μορφών στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους. Οι πινακίδες στους δρόμους, τα εμπορικά καταστήματα, οι δημόσιοι οργανισμοί, τα γκράφιτι και οι διαφημίσεις αποτελούν μόνο μερικά από τα σημαντικά στοιχεία που συνδιαμορφώνουν το γλωσσικό τοπίο της περιοχής. Μέσω αυτών των γλωσσικών σημείων, τα άτομα εμπλέκονται σε άτυπες και συνεχείς εμπειρίες γλωσσικής εκμάθησης, που εκτείνονται πέρα από τα όρια των επίσημων εκπαιδευτικών πλαισίων.

Το γλωσσικό τοπίο της Κύπρου προσφέρει καθηλωτικές γλωσσικές συναντήσεις, εκθέτοντας τους/τις περαστικούς/ές σε διάφορες γλώσσες και γραφές που υπάρχουν στους δημόσιους χώρους. Η έκθεση αυτή συμβάλλει στην ανάπτυξη γλωσσικής συνείδησης, οπτικού γραμματισμού και δεξιοτήτων πολυγλωσσικής επικοινωνίας. Καθώς τα άτομα εκτίθενται στα διαφορετικά γλωσσικά ερεθίσματα που τα περιβάλλουν, καλούνται, με βάση το πλαίσιο, να αποκωδικοποιήσουν ή να ερμηνεύσουν το νόημα των διαφορετικών γλωσσικών αναπαραστάσεων, ενισχύοντας, έτσι, την πραγματολογική γλωσσική τους επάρκεια.

Συμπερασματικά, το γλωσσικό τοπίο των δημόσιων χώρων στην Κύπρο προσφέρει ένα μοναδικό και ζωντανό εναλλακτικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Οι ποικίλες γλωσσικές αναπαραστάσεις και τα πολιτιστικά του σύμβολα επιτρέπουν τη συνεχή εκμάθηση γλωσσών, ενισχύουν τη διαπολιτισμική ικανότητα και προωθούν τον οπτικό γραμματισμό μεταξύ ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο. Ως ένας ρευστός και χωρίς αποκλεισμούς χώρος, το γλωσσικό τοπίο εμπλουτίζει την κατανόηση του κοινωνιογλωσσικού περιβάλλοντος της Κύπρου και συμβάλλει στην καλλιέργεια μιας γλωσσικά και πολιτισμικά ευαισθητοποιημένης κοινωνίας.

2.2 Μέθοδοι και παιδαγωγικές προσεγγίσεις

Το εκπαιδευτικό υλικό που παρουσιάζεται σε αυτό το εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με βάση τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις στον τομέα του γραμματισμού και της διδασκαλίας της γλώσσας. Η μεθοδολογία που καθοδηγεί την παιδαγωγική πρακτική συνδυάζει αρχές και έννοιες από τα ακόλουθα πεδία:

- Γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική
- Κριτικός γραμματισμός
- Διαφορετικά μαθησιακά στιλ και θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης.

2.2.1. Γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική

Παραδοσιακά, η διδασκαλία του γραμματισμού έχει συνδεθεί με το μοντέλο του αυτόνομου γραμματισμού (βλ. Street, 1984), το οποίο προϋποθέτει ότι η ανάγνωση και η γραφή είναι αποπλαισιωμένες δεξιότητες και δίνει έμφαση στη διδασκαλία των γλωσσικών δομών και της

γραμματικής ικανότητας, χωρίς καμία αναφορά στα κοινωνικά συμφραζόμενα. Το μοντέλο αυτό έχει επικριθεί έντονα από κοινωνιολόγους και κριτικούς/ές επιστήμονες/ισσες (π.χ. Barton, Hamilton, & Ivanič, 2000), οι οποίοι/ες θεωρούν τον γραμματισμό κοινωνική πρακτική (Jones & Hafner, 2021), δίνοντας έμφαση στο συγκείμενο και στους/στις συμμετέχοντες/ουσες. Ο Street (2006) επιλέγει το ιδεολογικό μοντέλο του γραμματισμού, όπου ο γραμματισμός ποικίλλει σε σχέση με το πολιτισμικό πλαίσιο, τους λόγους και τις πολιτισμικές νόρμες, και η χρήση του εξαρτάται άμεσα από τις σχέσεις εξουσίας. Στην προσέγγιση του κοινωνικού γραμματισμού, η έμφαση δίνεται στις έννοιες του λόγου και των κειμενικών ειδών, στην προσωπική έκφραση και στην κατασκευή της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας (Ivαννίδου, Κιουρκτή, & Χριστοφίδου, 2019). Επιπλέον, η πολυτροπικότητα αποκτά κεντρικό ρόλο, καθώς οι πολλαπλές και πολυτροπικές μορφές γραμματισμού αποτελούν μέρος της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας και, ως εκ τούτου, διαμορφώνονται τόσο από τοπικούς όσο και από παγκόσμιους παράγοντες του πραγματικού και εικονικού χωροχρόνου (Comber & Nixon, 2008). Ακόμη, οι έννοιες «πρακτική γραμματισμού» (Barton & Hamilton, 2000) και «συμβάν γραμματισμού» (Hamilton, 1994) καθίστανται πολύ σημαντικές, καθώς ο γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική διερευνά το τι κάνουν τα άτομα με τον γραμματισμό (Van Sluys, Lavinson, & Flint, 2006) και τους πολιτισμικούς «τρόπους χρήσης της ανάγνωσης και της γραφής» (Hamilton, 1994, σ. viii).

Στο παρόν εγχειρίδιο, δίνουμε έμφαση στην επιλογή πρακτικών οι οποίες είναι σημαντικές για τους/τις μαθητές/ριες που φοιτούν σήμερα σε σχολεία στην Κύπρο. Δεδομένου ότι οι πρακτικές γραμματισμού διαμορφώνονται από τους κοινωνικούς θεσμούς και τις σχέσεις εξουσίας και, ως εκ τούτου, ορισμένες από αυτές είναι κυρίαρχες και με μεγαλύτερη επιρροή από άλλες (Barton & Hamilton, 2000), συμπεριλάβαμε πρακτικές γραμματισμού που διαφοροποιούνται από τις σχολικές πρακτικές, όπως οι πρακτικές γραμματισμού που σχετίζονται με τη νεανική κουλτούρα και τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα (Comber & Nixon, 2008). Επιπλέον, η εντοπιότητα (locality) αποτελεί σημαντικό κριτήριο για την επιλογή του υλικού (Comber & Nixon, 2011). Για τον λόγο αυτό, οι μαθητές/ριες καλούνται να επεξεργαστούν υλικό που έχει νόημα γι' αυτούς/ές στο τοπικό τους πλαίσιο. Η εργασία σε τοπικό επίπεδο ενισχύει τη γλωσσική και κοινωνική ταυτότητα των μαθητών/ριών και ταυτόχρονα τους/τις τοποθετεί δυναμικά σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, που αμφισβητεί τη γλωσσική ομοιομορφία, την πολιτισμική ομοιογένεια και την έννοια του ανήκειν σε ένα έθνος (Blommaert, et al., 2005). Οι προτεινόμενες εκπαιδευτικές ενότητες συνδυάζουν τροπικότητες και μέσα (σχέδια, γκράφιτι, βίντεο, συνεντεύξεις, συζητήσεις, παρουσιάσεις κ.λπ.) και διευρύνουν τους χώρους μάθησης (σχολείο, γειτονιά, δρόμοι κ.λπ.)

2.2.2. Κριτικός γραμματισμός

Άμεσα συνδεδεμένη με τον γραμματισμό ως κοινωνική πρακτική είναι η προσέγγιση του κριτικού γραμματισμού, στο πλαίσιο της οποίας η έμφαση τοποθετείται στην κριτική σκοπιά μέσα από την οποία βλέπουμε ένα ζήτημα, και η κοινή γνώση αμφισβητείται μέσω της διερεύνησης πολλαπλών οπτικών. Ο κριτικός γραμματισμός έχει κοινωνικοπολιτικό χαρακτήρα και προάγει την ανάληψη δράσης για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης (Lewison, Flint & Van Sluys, 2002). Τόσο στον γραμματισμό ως κοινωνική πρακτική όσο και στον κριτικό γραμματισμό, οι γλωσσικές δομές και το συγκείμενο αποκτούν κεντρικό ρόλο στη δημιουργία νοήματος και με αυτό τον τρόπο αναδεικνύεται ότι η γλώσσα δεν είναι ουδέτερη αλλά έχει πολιτικές διαστάσεις εντός του τοπικού συγκιμένου (Παπαδοπούλου, 2019). Οι Lewison κ.ά. (2002) εξέτασαν μια σειρά από ορισμούς για τον κριτικό γραμματισμό και κατέληξαν σε τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά του: διατάραξη του γνώριμου/συνηθισμένου, διερεύνηση πολλαπλών απόψεων, εστίαση σε κοινωνικοπολιτικά ζητήματα και ανάληψη δράσης για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Επιπλέον, ο κριτικός γραμματισμός προωθεί την προσαρμογή των διδακτικών πρακτικών στο τοπικό συγκείμενο, ώστε οι δραστηριότητες να είναι σχετικές με αυτό. Τέλος, αναμένεται, επίσης, από τους/τις μαθητές/ριες να υιοθετήσουν μια κριτική στάση στη διατύπωση των δικών τους απόψεων. Με βάση τα πιο πάνω, οι εκπαιδευτικές ενότητες αυτού του εγχειριδίου αντικατοπτρίζουν έξι αρχές του κριτικού γραμματισμού: 1) εμπλοκή με την τοπική πραγματικότητα, 2) μελέτη και ανάλυση των σχέσεων γλώσσας-εξουσίας, των πρακτικών που υπαγορεύουν αυτές οι σχέσεις και των συνεπειών που επιφέρουν, 3) ενεργοποίηση των γνώσεων και των πρακτικών των μαθητών/ριών, 4) (ανα) σχεδιασμός αυθεντικών κειμένων με κοινωνικοπολιτική στοχοθεσία, 5) εστίαση σε κείμενα που οι μαθητές/ριες χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή και 6) εξέταση του τρόπου με τον οποίο ασκείται η εξουσία και από ποιον/αν (Comber, 2001). Στόχος μας είναι οι μαθητές/ριες να κατανοήσουν τόσο το περιεχόμενο ενός κειμένου όσο και το συγκείμενο παραγωγής του, διευκολύνοντας έτσι μια κριτική ανάγνωση του κυρίαρχου αφηγήματος και, εξετάζοντας τις γλωσσικές και σημειωτικές επιλογές του/της συγγραφέα και τον εντοπισμό των συμφερόντων που εξυπηρετεί το κείμενο.

2.2.3. Διαφορετικά μαθησιακά στιλ και θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης

Ενώ ο γραμματισμός ως κοινωνική πρακτική και ο κριτικός γραμματισμός αντανακλούν κοινωνικοπολιτικές προσεγγίσεις του γραμματισμού, το θεωρητικό πλαίσιο του παρόντος εγχειριδίου περιλαμβάνει, επίσης, μια αναπτυξιακή προσέγγιση της μάθησης. Σε αυτό το πλαίσιο, συνεπώς, λαμβάνονται υπόψη τα διαφορετικά μαθησιακά στιλ και η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης, ώστε να διασφαλιστεί ότι το εκπαιδευτικό υλικό και οι παιδαγωγικές μέθοδοι ανταποκρίνονται στις διαφορετικές αναπτυξιακές και μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/ριών. Υποθέτοντας ότι σε κάθε τάξη μπορεί να υπάρχουν

οπτικοί, ακουστικοί και κιναισθητικοί τύποι μαθητών/ριών (Cruickshank, Jenkins, & Metcalf, 2003), συμπεριλήφθηκε στις διάφορες εκπαιδευτικές ενότητες μια ποικιλία υλικών, που σχεδιάστηκε για να καλύψει τις ανάγκες διαφορετικών μαθητών/ριών. Στο πλαίσιο αυτό, για τους/τις οπτικούς/ές μαθητές/ριες, οι οποίοι τείνουν να κατανοούν τον κόσμο μέσω των ματιών τους, επιλέχθηκαν δραστηριότητες, στο πλαίσιο των οποίων νοητικοί χάρτες μπορούν να αναπτυχθούν ως μέρος της εργασίας στην τάξη ή οπτικές αναπαραστάσεις εννοιών μπορούν να παρουσιαστούν από τον/την εκπαιδευτικό. Το βιντεοσκοπημένο υλικό στις εκπαιδευτικές ενότητες δεν επιτρέπει μόνο την οπτική κατανόηση αλλά και την ακουστική εμπειρία για όσους/ες τείνουν να μαθαίνουν ακούγοντας πληροφορίες. Τέλος, για τους/τις κιναισθητικούς/ές ή απτικούς/ές μαθητές/ριες, οι οποίοι/ες τείνουν να κατανοούν έννοιες όταν εμπλέκονται στη δραστηριότητα σωματικά ή συναισθηματικά, αναπτύχθηκαν πρακτικές δραστηριότητες, στο πλαίσιο των οποίων προβλέπεται συνεργασία με συμμαθητές/ριες και εκπαιδευτικούς για την ανάπτυξη του υλικού.

Λαμβάνοντας υπόψη το θεμελιώδες έργο του Howard Garner σχετικά με μια εναλλακτική κατανόηση της νοημοσύνης, η παιδαγωγική προσέγγιση του εγχειριδίου βασίζεται, επίσης, στη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης (Gardner, 2011), στο πλαίσιο της οποίας η νοημοσύνη περιγράφεται ως «η ικανότητα να λύνεις προβλήματα ή να δημιουργείς κάτι που έχει αξία» (Cruickshank et al., 2003, σ. 53). Μέσω αυτού του ορισμού, ο Gardner υπογράμμισε ότι δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί η νοημοσύνη με μεμονωμένες βαθμολογίες σε τεστ και ότι η νοημοσύνη πρέπει να γίνει αντιληπτή με μια ευρύτερη έννοια ως οι ικανότητες και οι κλίσεις μας σε ένα πλήθος τομέων. Αρχικά, προσδιόρισε οκτώ τύπους νοημοσύνης, δηλαδή, τη γλωσσική, τη μαθηματική/λογική, τη μουσική, τη χωροταξική, τη φυσιογνωστική, τη διαπροσωπική, την ενδοπροσωπική και τη κιναισθητική. Αργότερα, στον κατάλογο προστέθηκε και η υπαρξιακή νοημοσύνη για να υποδηλώσει την ικανότητα κατανόησης της ανθρώπινης ύπαρξης. Σύμφωνα με τον Gardner, ένα άτομο είναι δυνατόν να διαθέτει διαφορετικό βαθμό νοημοσύνης σε κάθε κατηγορία, γεγονός που μας επιτρέπει να ολοκληρώσουμε ή και να διαπρέπουμε σε εργασίες ανάλογα με τους βαθμούς της πολλαπλής μας νοημοσύνης. Από διδακτική άποψη, η θεωρία του Gardner είναι χρήσιμη, καθώς βοηθά τους/τις εκπαιδευτικούς να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους εισαγωγής και κάλυψης θεμάτων, ώστε να ανταποκρίνονται στις διανοητικές δυνάμεις των μαθητών/ριών. Όπως φαίνεται από τους γενικούς και τους ειδικούς στόχους σε κάθε σχέδιο μαθήματος, επιλέχθηκε υλικό που επιτρέπει, για παράδειγμα, σε έναν/μια μαθητή/ρια με διαπροσωπική νοημοσύνη να συνεργαστεί με άλλα παιδιά σε ομαδικές εργασίες ή ενθαρρύνει έναν/μια μαθητή/ρια με μουσική νοημοσύνη να δημιουργήσει ένα τραγούδι στο πλαίσιο μιας εργασίας στην τάξη. Από αυτή την άποψη, σε διαφορετικά σχέδια μαθήματος και δραστηριότητες, εξυπηρετούνται διαφορετικές νοημοσύνες.

Ενότητα 3: Φύλλα οδηγιών

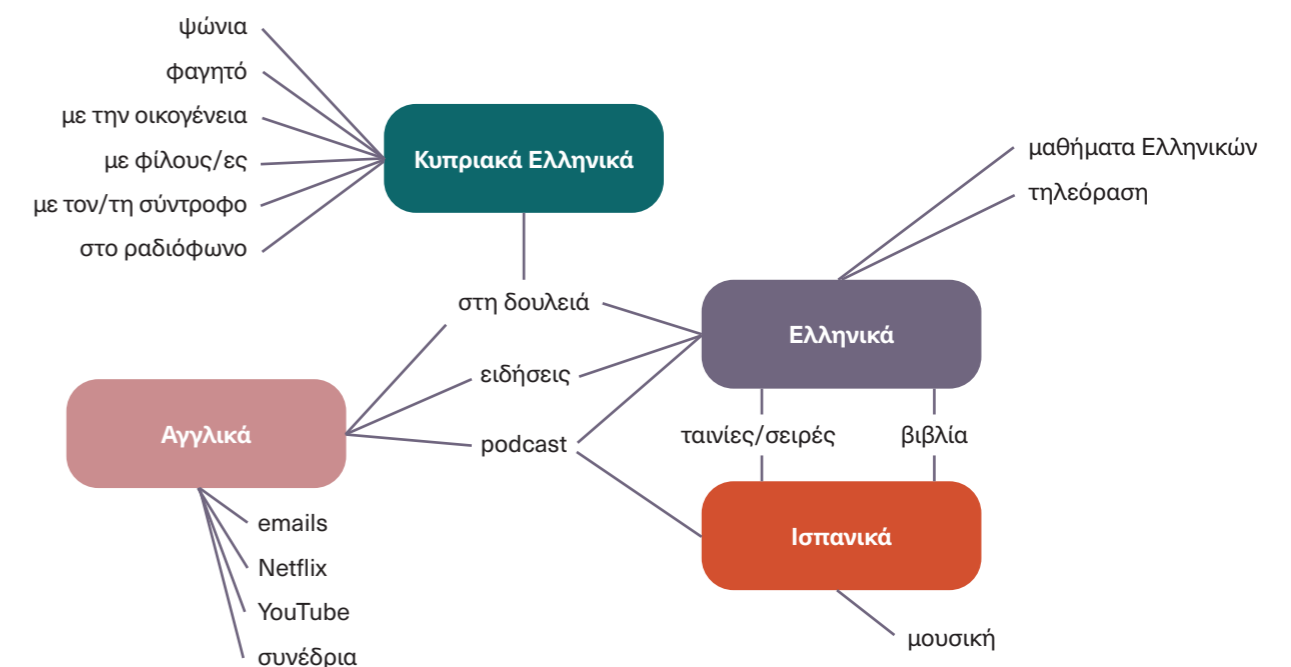
Στην επόμενη ενότητα θα βρείτε εκπαιδευτικές ενότητες με σχετικό υλικό και δραστηριότητες. Πριν από αυτό, προσφέρονται «Φύλλα οδηγιών», τα οποία παρέχουν καθοδήγηση, συμβουλές, καθώς και συνδέσμους για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το θέμα της πολυγλωσσίας, υποστηρίζοντας τους/τις εκπαιδευτικούς στην προετοιμασία και την εφαρμογή των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.

3.1 Σχεδιάζοντας νοητικούς χάρτες

Οι νοητικοί χάρτες είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την τάξη, που βοηθά τους/τις μαθητές/ριες στον καταιγισμό ιδεών, στην εύκολη οπτικοποίηση ιδεών και εννοιών και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης. Ενισχύουν, επίσης, τη δημιουργικότητα και τη μνήμη.

Για τη δημιουργία νοητικών χαρτών, μπορείτε να επιλέξετε ανάμεσα στον πίνακα και ένα ψηφιακό εργαλείο, όπου αυτό είναι εφικτό. Εάν έχετε ήδη στο μυαλό σας ένα εργαλείο, που χρησιμοποιείτε ήδη στο σχολείο σας για τη δημιουργία νοητικών χαρτών, μπορείτε να αξιοποιήσετε εκείνο για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Εάν, αντίθετα, δεν γνωρίζετε ένα τέτοιο εργαλείο, μπορείτε να δοκιμάσετε το <https://www.mindmaps.app/>, μια δωρεάν εφαρμογή, που παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας νοητικών χαρτών κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.

Παρακάτω παρατίθεται ένα δείγμα νοητικού χάρτη της γλώσσας και του πλαισίου, όπου οι μαθητές/ριες καταγράφουν ποιες γλώσσες χρησιμοποιούν σε διάφορα πλαίσια ή επικοινωνιακές καταστάσεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα για οποιοδήποτε θέμα συζήτησης.

Παράδειγμα νοητικού χάρτη

Συμβουλές για τους/τις εκπαιδευτικούς:

- **Αποφύγετε να εκφράσετε τη γνώμη σας.** Οι μαθητές/ριες συνήθως περιμένουν ότι οι εκπαιδευτικοί τους έχουν τη «σωστή» απάντηση και, επομένως, αποφεύγουν να δώσουν μια υποθετικά «λανθασμένη» απάντηση. Έτσι, αποφύγετε να μοιραστείτε την άποψή σας για το θέμα. Αντ' αυτού, απευθύνετε στους/στις μαθητές/ριες ερωτήσεις, που θα τους επιτρέψουν να σκεφτούν σχετικά με τις έννοιες που συζητήθηκαν.
- **Επισημάνετε στις οδηγίες σας ότι δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση.** Δραστηριότητες όπως αυτές, έχουν ως στόχο να επιτρέψουν στους/στις μαθητές/ριες να εκφράσουν τις απόψεις τους. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να υπενθυμίζεται στους/στις μαθητές/ριες, ότι δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση, ούτως ώστε να νιώθουν ότι μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους ελεύθερα. Αυτό, τους αποτρέπει, επίσης, από το να κρίνουν τις απόψεις των άλλων με ακατάλληλο τρόπο.
- **Προσαρμόστε τη συζήτηση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών και διεθνών κανονισμών.** Όσον αφορά στις δραστηριότητες της Ενότητας 3, μπορείτε να αναφερθείτε στο/στη:
  - Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IHRL), το οποίο ορίζει τι οφείλουν να σέβονται τα κράτη (ohchr.org),
  - Πλαίσιο Διακυβέρνησης της Μετανάστευσης, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (IOM),
  - Συμβούλιο της Ευρώπης (coe.int), και τα άρθρα 15 και 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με την ιθαγένεια και τη συμμετοχή,
  - Σύμβαση-πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων (Συμβούλιο της Ευρώπης, 1995) και το άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (1966), όταν συζητούνται τα γλωσσικά δικαιώματα.

3.2 Δημιουργική και συνεργατική γραφή

Τι είναι η δημιουργική και συνεργατική γραφή;

Η δημιουργική και συνεργατική γραφή είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την ενεργοποίηση της δημιουργικότητας των μαθητών/ριών και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και των δεξιοτήτων τους. Ένα παράδειγμα δραστηριότητας μπορείτε να βρείτε στο Κεφάλαιο 4.2, «Η γλωσσική μου παλέτα: Ατομικές πτυχές της πολυγλωσσίας», με τίτλο «Δημιουργία στίχων». Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι μαθητές/ριες εργάζονται σε ομάδες για να δημιουργήσουν τους δικούς τους στίχους, με θέμα τη γλωσσική τους παλέτα, χρησιμοποιώντας γλώσσες και ποιικιλίες, που υπάρχουν στην ομάδα τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλη γλώσσα επιθυμούν.

Συμβουλές για τον σχεδιασμό της δραστηριότητας

Προκαθορισμός ομάδων: Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε μικρότερες ομάδες για να διευκολύνετε την επικοινωνία. Μπορείτε, επίσης, να χωρίσετε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, για να επιτρέψετε την ανάδειξη του στοιχείου της γλωσσικής ποικιλομορφίας στις ομάδες των μαθητών/ριών.

Ανάθεση ρόλων: Σε κάθε ομάδα είναι καλό να υπάρχουν άτομα τα οποία θα αναλάβουν ρόλους για να: α) αποσαφηνίζουν (clarifiers), β) καθοδηγούν (initiators), γ) κάνουν περίληψη (summarisers), δ) επιλύουν διαφορές (compromisers), ε) εναρμονίζουν την ομάδα (harmonizers), και στ) διαχειρίζονται τον χρόνο (time managers).

Διαχείριση χρόνου και στόχοι: Ενημερώστε τους/τις μαθητές/ριες σχετικά με τον διατιθέμενο χρόνο και προσδιορίστε τους στόχους.

Ορισμός βασικών κανόνων πριν οι ομάδες αρχίσουν να γράφουν: Χρονοδιάγραμμα (20 λεπτά για την παραγωγή), προϊόν (στίχοι), ίσος καταμερισμός εργασίας.

Συμβουλές για τη συγγραφή

- Ενθαρρύνετε τους/τις μαθητές/ριες να χρησιμοποιούν όλες τις διαφορετικές γλώσσες/ποιικιλίες που μιλούν, τόσο στην τάξη όσο και στην οικογένειά τους.
- Δείξτε στους/στις μαθητές/ριες το βίντεο του Alvaro Soler, ώστε να δουν πώς δημιουργεί ένα τραγούδι

Η χρήση μιας μελωδίας μπορεί να τους βοηθήσει στην παραγωγή των στίχων.

- Ενθαρρύνετε τους μαθητές/ριες να αναπτύξουν έναν πίνακα ή διάγραμμα για να οργανώσουν τις ιδέες τους.
- Προτείνετε στους/στις μαθητές/ριες να χρησιμοποιήσουν μολύβι για να μπορούν να διορθώνουν εύκολα τους στίχους τους.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές/ριες θα καθορίσουν οι ίδιοι/ες τα κριτήρια αξιολόγησης. Πιθανές ιδέες: δημιουργικότητα, έκφραση, ομαδική εργασία.

Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Οι μαθητές/ριες μπορούν να ερμηνεύσουν το τραγούδι κατά τη διάρκεια εορτασμών, όπως η Διεθνής Ημέρα Μητρικής Γλώσσας (21 Φεβρουαρίου, πρωτοβουλία της UNESCO, επίσημα αναγνωρισμένη από τον ΟΗΕ το 2000), η Ημέρα Πολυγλωσσίας (25 Σεπτεμβρίου, πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), η Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών (26 Σεπτεμβρίου, πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που γιορτάζεται από το 2001) ή να δημοσιεύσουν τη δουλειά τους στο σχολικό περιοδικό.

3.3 Προφορική ιστορία

Τι είναι η προφορική ιστορία;

Για να μελετήσουμε γλωσσικές βιογραφίες, μπορούμε να διεξάγουμε προφορική ιστορία. Η προφορική ιστορία έχει τεράστιες δυνατότητες για τη διαχείριση του πολυγλωσσικού παρελθόντος και παρόντος της Κύπρου: «Η προφορική ιστορία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούν η επίσημη συλλογική ή δημόσια μνήμη και η ατομική μνήμη. Αναφέρεται στη σχέση μεταξύ του επίσημου, κοινωνικά αποδεκτού παρελθόντος και του προσωπικού παρελθόντος, που οι άνθρωποι διαμορφώνουν μέσα από τις δικές τους ζωτικές εμπειρίες» (ΟΙΔΕ, 2011, σ. 6). Αποκαλύπτει φωνές που δεν είχαν ακουστεί προηγουμένως και ενισχύει την πολυπρισματικότητα. Στην Ενότητα 4, θα μελετήσουμε τόσο το πρόσφατο παρελθόν όσο και το παρόν, συμβουλευόμενοι/ες προφορικές μαρτυρίες και γλωσσικές αυτοβιογραφίες, δίνοντας φωνή σε ομιλητές/ριες με διαφορετικό υπόβαθρο. Αυτό θα μας επιτρέψει «να δημιουργήσουμε μια εκδοχή του παρελθόντος», με άλλα λόγια, να γράψουμε Ιστορία (ΟΙΔΕ, 2011), και να ενισχύσουμε την ικανότητα των κοινότητων να κατανοούν τη μία την άλλη πέρα από πολιτισμικά ή/και γλωσσικά χάσματα.

Συμβουλές για τη διεξαγωγή προφορικής ιστορίας Πριν από τη συνέντευξη, σκεφτείτε και επιλέξτε:

- Το θέμα σας
- Τις ερωτήσεις της συνέντευξης
- Τους/τις συνεντευξιζόμενους/ες
- Τον τόπο διεξαγωγής της συνέντευξης

Πράγματα που πρέπει να κάνετε πριν από τη συνέντευξη:

- Συστηθείτε στους/στις συνεντευξιζόμενους/ες, εξηγώντας τους τον λόγο που τους/τις καλέσατε σε συνέντευξη και παρουσιάστε το πλάνο σας.
- Συναντήστε τους, αν είναι δυνατόν, πριν από τη συνέντευξη, προκειμένου να οικοδομήσετε μια σχέση εμπιστοσύνης και να τους ζητήσετε να υπογράψουν το έντυπο συγκατάθεσης.
- Οργανώστε μαγνητόφωνα ή/και βιντεοκάμερες (ή/και στυλό και χαρτί).

Δείγμα ερωτήσεων συνέντευξης για την εξερεύνηση των γλωσσικών ρεπερτορίων:

- Μιλάτε πολλές γλώσσες;
- Ποιες γλώσσες μιλάτε;
- Πώς και γιατί μάθατε αυτές τις γλώσσες;
- Ποια είναι τα οφέλη από το να μιλάει κάποιος/α πολλές γλώσσες; Υπάρχουν και μειονεκτήματα;

Δεοντολογικές αρχές

Αυτές οι δεοντολογικές αρχές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως οδηγός κατά τη διεξαγωγή ερευνητικού έργου στον τομέα της προφορικής ιστορίας (ΟΙΔΕ, 2011):

1. Σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
2. Σεβασμός στην ελευθερία, εκούσια και ενημερωμένη συγκατάθεση.
3. Σεβασμός στα παιδιά, τους/τις ηλικιωμένους/ες, τους/τις πρόσφυγες/ίσσες και τους/τις εκτοπισμένους/ες, τα θύματα, τα άτομα με αναπηρία ή οποιοδήποτε άλλο άτομο είναι ευάλωτο ή θα μπορούσε να έρθει σε δύσκολη θέση κατά τη συνέντευξη ή λόγω της δημοσίευσης μιας συνέντευξης προφορικής ιστορίας.
4. Σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και του ιδιωτικού απορρήτου, καθώς και του δικαιώματος του/της ερωτώμενου/ης να αποσύρει τη συνέντευξή του (οι όροι για την απόσυρση πρέπει, επίσης, να περιλαμβάνονται στο έντυπο συγκατάθεσης).
5. Σεβασμός της δικαιοσύνης και της συμμετοχικότητας: διασφαλίστε ότι είστε συμπεριληπτικοί/ές και δίκαιοι/ες απέναντι στις κοινότητες ή τις ομάδες που εξετάζονται.

Δείγμα εντύπου συγκατάθεσης για συνέντευξη

Οι συνεντεύξεις προφορικής ιστορίας πρέπει να συνοδεύονται από υπογεγραμμένο έντυπο συγκατάθεσης, μέσω του οποίου διασφαλίζεται ότι το πρόγραμμά σας ακολουθεί τις αρχές δεοντολογίας.

ΔΕΙΓΜΑ ΕΝΤΥΠΟΥ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

[ΟΝΟΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ]

Ημερομηνία:

Εγώ, _____, παραχωρώ με το παρόν άδεια _____ να καταγράψει/ουν συνέντευξη(εις) με τη βοήθεια ηχογράφησης και/ή μαγνητοσκόπησης και απομαγνητοφώνησης για σκοπούς προστασίας, διατήρησης και προώθησης της ιστορίας, του πολιτισμού, της παράδοσης και κληρονομιάς. Οι πληροφορίες τις οποίες συμφωνώ να μοιραστώ με τον/την ερευνητή/τρια θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για σκοπούς προσδιορισμού και προστασίας των _____, _____, και _____. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις προφορικές ιστορίες δεν θα δοθούν σε οποιοδήποτε μέλος του προσωπικού που δεν εργάζεται για το πρόγραμμα, εκτός όταν είναι χρήσιμο για σκοπούς προστασίας και διατήρησής τους. Όταν αυτό το υλικό καταστεί διαθέσιμο, μπορεί να αναγνωσθεί, να παρουσιαστεί ή να γίνει αναφορά σε αυτό και να διανεμηθεί μόνο για εκπαιδευτικούς και ακαδημαϊκούς σκοπούς. Η συγκατάθεση αυτή δεν αποκλείει οποιαδήποτε χρήση την οποία εγώ ενδεχομένως να θελήσω να κάνω των πληροφοριών που περιέχονται στις ηχογραφήσεις ή την απομαγνητοφώνηση. Είναι επιθυμητό να τεθούν οι πιο κάτω περιορισμοί (εάν υπάρχουν) στο εν λόγω υλικό:

- Σε εμένα
- Άλλο Άτομο ή ΜΚΟ ή Κυβερνητική Αρχή (παρακαλώ προσδιορίστε ποια)

Υπογραφή ατόμου που συμμετέχει στη συνέντευξη

Όνομα

Υπογραφή διερμηνέα (αν υπάρχει)

Όνομα

Ημερομηνία:

Υπογραφή Ερευνητή/ριας

Όνομα

3.4 Δημιουργία ταινιών ντοκιμαντέρ μικρού μήκους

Σκέψεις για τη δημιουργία ταινιών ντοκιμαντέρ μικρού μήκους

Εξοπλισμός: Σκεφτείτε τι εξοπλισμό χρειάζεστε και τι εξοπλισμό διαθέτετε.

Επιλέξτε μια τοποθεσία: Θα είναι το σπίτι των συνεντευξιζόμενων, ο χώρος εργασίας, ένας δημόσιος χώρος;

Συνεντευξιζόμενοι/ες: Βάσει ποιων κριτηρίων θα επιλέξετε τους/τις συνεντευξιζόμενους/ες;

Ρόλοι και αρμοδιότητες:

Σκηνοθέτης/ρια: Έχετε την ευθύνη να επικοινωνήσετε με τον/την πιθανό/ή συνεντευξιζόμενο/η, να εξηγήσετε τους λόγους για τη βιντεοσκόπηση, να του/της δώσετε το έγγραφο γραπτής συγκατάθεσης και να κανονίσετε τοποθεσία, ημερομηνία και ώρα για τη βιντεοσκόπηση. Την ημέρα της βιντεοσκόπησης, βεβαιωθείτε ότι η διαδικασία γίνεται σωστά, π.χ. ο/η συνεντευξιζόμενος/η αισθάνεται άνετα, το σκηνικό είναι κατάλληλο για βιντεοσκόπηση (κατάλληλος φωτισμός, καθόλου ή ελάχιστος θόρυβος).

Συνεντευκτής/ρια: Είστε υπεύθυνοι/ες για την εκ των προτέρων επιλογή των ερωτήσεων. Την ημέρα της κινηματογράφησης, θέστε τις ερωτήσεις, ακούστε προσεκτικά τον/την συνεντευξιζόμενο/η και κάντε συμπληρωματικές ερωτήσεις.

Εικονολήπτης/ρια: Είστε υπεύθυνοι/ες για τον εντοπισμό του απαραίτητου εξοπλισμού κινηματογράφησης. Την ημέρα της κινηματογράφησης, πρέπει να διευθετήσετε το στήσιμο (π.χ. σωστός φωτισμός, ήχος κ.λπ.) και να κινηματογραφήσετε τη συνέντευξη.

Φωτογράφος: Ως φωτογράφος, καταγράφετε την εμπειρία, οπτικά, μέσω της λήψης φωτογραφιών. Πρέπει να απαθανατίσετε τη στιγμή!

Παραγωγός: Έχετε την ευθύνη να μοντάρετε το υλικό ώστε να γίνει ταινία μικρού μήκους.

3.5 Προετοιμασία και διεξαγωγή συζήτησης (ντιμπέιτ)

Στο πλαίσιο των μαθημάτων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, οι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται ότι σχεδόν κάθε πτυχή των θεμάτων που διδάσκουν είναι ανοικτή σε συζήτηση και ότι οι δεξιότητες αξιολόγησης απόψεων, παραγωγής καλά διαμορφωμένων επιχειρημάτων και χρήσης αποδεικτικών στοιχείων είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της μαθησιακής ικανότητας των μαθητών/ριών (Newman, 2020). Μπορείτε να διοργανώσετε μια συζήτηση στο τέλος ενός κεφαλαίου για να αναστοχαστείτε για τις γνώσεις και την κατανόηση που απέκτησαν οι μαθητές/ριες μέσα από τα μαθήματα.

Προετοιμασία για τη συζήτηση (ντιμπέιτ)

Αναφερθείτε στη δομή, στους κανόνες και στις προσδοκίες της συζήτησης. Το Noisy Classroom (www.noisyclassroom.com) παρέχει βίντεο που δείχνουν πώς να προετοιμαστείτε για ένα ντιμπέιτ, καθώς και παραδείγματα συζητήσεων. Για να ξεκινήσετε, χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες των 3. Κάθε ομάδα θα προετοιμάσει μια υπερασπιστική ή μια κατηγορητική γραμμή (επιχειρηματολογία) για ένα θέμα. Αφού καθοριστούν οι πλευρές, θα πρέπει να περάσουν από τα ακόλουθα πέντε στάδια, εντός των ομάδων τους:

- Στάδιο 1: Δημιουργία ιδεών
  - α. Καταιγισμός ιδεών σιωπηλά, για να συγκεντρώσει ο καθένας/η καθεμιά, ατομικά, τις σκέψεις του/της.
  - β. Ομαδικός καταιγισμός ιδεών
- Στάδιο 2: Οργάνωση αυτών των ιδεών. Γίνεται ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών. Σκεφτείτε πώς αυτές οι ιδέες μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους.
- Στάδιο 3: Δομή των ομιλιών. Αποσαφηνίστε λέξεις ή φράσεις-κλειδιά και καθορίστε τρία βασικά σημεία για κάθε ομιλητή/ρια.
- Στάδιο 4: Ανάπτυξη επιχειρημάτων. Χρησιμοποιήστε μια δομή όπως «Όνομα, εξήγηση, αποδεικτικά στοιχεία».
- Στάδιο 5: Τελική προετοιμασία.

Διεξαγωγή της συζήτησης

Μόλις ολοκληρωθεί η προετοιμασία, θα είστε έτοιμοι/ες για το ντιμπέιτ. Μπορείτε να αφιερώσετε 20-25 λεπτά.

Στο τέλος της συζήτησης

Ζητήστε από ένα μέλος κάθε ομάδας να ανακεφαλαιώσει τα κύρια επιχειρήματά του για 2 λεπτά και κλείστε τη συζήτηση.

Αξιολόγηση της συζήτησης

Μπορείτε να επιβραβεύσετε την ικανότητα των μαθητών/ριών σας στον χειρισμό του περιεχομένου, στον τρόπο που ανταποκρίνονται, οργανώνονται και συμπεριφέρονται. Εναλλακτικά, μπορείτε να αναθέσετε στα μέλη του ακροατηρίου ένα έντυπο αξιολόγησης μεταξύ ομοτίμων.

Ενότητα 4:

Εκπαιδευτικές ενότητες

4.0 Σύνοψη όλων των εκπαιδευτικών ενότητων

Τίτλος & Επισκόπηση	Θεματικοί σύνδεσμοι με σχολικά μαθήματα	Βασικές έννοιες	Σελίδες
<p>ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΙΑΣ: ΜΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ</p> <p>Αυτό το κεφάλαιο εισάγει τους/τις μαθητές/ριες στην έννοια της πολυγλωσσίας ως κοινωνικό, ιστορικό και σύγχρονο φαινόμενο.</p>	<p>Ελληνική Γλώσσα/Γλωσσομάθεια, Τουρκική Γλώσσα/Γλωσσομάθεια, Αγγλικά: Θέματα που αφορούν τη γλώσσα ως κοινωνικό και ιστορικό φαινόμενο</p> <p>Ιστορία: Μετανάστευση, αλληλεπιδράσεις μεταξύ των λαών σε περιόδους κατακτήσεων</p> <p>Κοινωνιολογία: Ανθρώπινα δικαιώματα</p>	<p>Πολυγλωσσία, Γλώσσες, Διάλεκτοι, Γλωσσικά δάνεια, Κύπρος</p>	28-44
<p>Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΜΟΥ ΠΑΛΕΤΑ: ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΙΑΣ</p> <p>Αυτό το κεφάλαιο βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να διερευνήσουν τις έννοιες της χρήσης της γλώσσας και των βιογραφιών, καθώς και να μάθουν πώς να γράφουν σε συνεργασία, να διεξάγουν προφορική ιστορία και να αναλύουν κείμενα.</p>	<p>Λογοτεχνία: Δημιουργική γραφή και Κυπριακή λογοτεχνία, Παγκόσμια λογοτεχνία</p> <p>Γλώσσες: Θέτοντας και απαντώντας ερωτήσεις, Περίληψη και κατασκευή περιγραφικού κειμένου</p> <p>Κοινωνιολογία: Μετανάστευση, Διαφορετικότητα, Στερεότυπα, Ποπ κουλτούρα</p> <p>Ιστορία: Προφορική ιστορία, Γλωσσικά ρεπερτόρια</p>	<p>Γλωσσικές βιογραφίες, Χρήση της γλώσσας, Στερεότυπα, Ταυτότητα, Προφορική ιστορία</p>	46-63
<p>ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ</p> <p>Αυτό το κεφάλαιο βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να εξερευνήσουν τις έννοιες των γλωσσικών ιδεολογιών και τις συνέπειές τους.</p>	<p>Γλώσσα: Γενικός γραμματισμός, Ανάγνωση και ανάπτυξη έκθεσης, Συζήτηση/Αντιπαράθεση επιχειρημάτων, Η χώρα μου και οι πολιτιστικές αξίες</p> <p>Κοινωνικές σπουδές: Τι είναι η μετανάστευση, Κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές</p> <p>Κοινωνιολογία: Γλώσσα, Εξουσία και νοοτροπία, Ιθαγένεια, Μετανάστευση</p> <p>Φιλοσοφία: Κατανοώντας τη φιλοσοφία, Επίδραση της φιλοσοφίας στους ανθρώπους και στην κοινωνική ζωή</p>	<p>«Σωστό» και «Λάθος», «Ικανοί» και «μη ικανοί», Κυρίαρχες, πρότυπες γλώσσες και διάλεκτοι, Πρόσβαση, Κυριαρχία, Αποκλεισμός και ένταξη, Ανήκειν</p>	64-75
<p>ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ</p> <p>Αυτό το κεφάλαιο διερευνά τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνία, ο πολιτισμός και η ταυτότητα αναπαρίστανται και αναδημιουργούνται μέσω του γλωσσικού τοπίου, με ιδιαίτερη έμφαση στο πλαίσιο της Κύπρου.</p>	<p>Τέχνη: Δημόσια τέχνη, Γκράφιτι, Χρήση της γλώσσας, Πολιτική λειτουργία της τέχνης</p> <p>Κοινωνιολογία: Κοινωνική ταυτότητα, Κατασκευή ταυτότητας, Κοινωνική αλλαγή, Διαφορετικότητα</p> <p>Γλώσσα: Κοινωνικά νοήματα μέσω της γλώσσας, Κείμενα και σύμβολα στον δημόσιο χώρο</p> <p>Γλωσσολογία: Γλωσσικοί πόροι σε σύμβολα και επιγραφές, Πολυτροπικότητα</p> <p>Ιστορία: Επιτόπιες μελέτες, Αλλαγή και διαχρονικότητα, Παλιό και νέο γλωσσικό τοπίο</p>	<p>Γλωσσικά τοπία, ταυτότητα, πολυτροπικότητα, επικοινωνία, Κύπρος</p>	76-84

4.1

Κεφάλαιο 1: Κατανόηση της πολυγλωσσίας: Εισαγωγή

Αυτό το κεφάλαιο εισάγει τους/τις μαθητές/ριες στην έννοια της πολυγλωσσίας ως κοινωνικό, ιστορικό και σύγχρονο φαινόμενο.

Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό στοχεύει να δώσει στους/στις μαθητές/ριες τη δυνατότητα να συζητήσουν κριτικά την πολυγλωσσία ως κοινωνικό φαινόμενο. Ειδικότερα, το κεφάλαιο διερευνά τους διαφορετικούς ορισμούς της πολυγλωσσίας, συνδέοντάς τους με το τοπικό πλαίσιο. Επιπλέον, το κεφάλαιο παρουσιάζει τα φαινόμενα της γλωσσικής επαφής και του γλωσσικού δανεισμού ως εγγενή χαρακτηριστικά κάθε γλωσσικής χρήσης.

Βασικές έννοιες:

γλώσσες, διάλεκτοι, γλωσσικά δάνεια, Κύπρος

Μαθησιακά αποτελέσματα

1. Να κατανοήσουν και να συζητήσουν κριτικά την πολυγλωσσία ως κοινωνικό φαινόμενο
2. Να αναγνωρίσουν το διαχρονικά δυναμικό πολυγλωσσικό πλαίσιο της Κύπρου
3. Να εξοικειωθούν με την έννοια της γλωσσικής επαφής ως μέρος της καθημερινής χρήσης της γλώσσας
4. Να εντοπίζουν και να προβληματίζονται για περιπτώσεις γλωσσικού δανεισμού στο γλωσσικό τους ρεπερτόριο

Περισσότερες πληροφορίες:

- Arvaniti, A. (2010). Linguistic practices in Cyprus and the emergence of Cypriot Standard Greek [Γλωσσικές πρακτικές στην Κύπρο και η ανάδυση της κυπριακής πρότυπης ελληνικής γλώσσας], *Mediterranean Language Review*, 17, 15-45.
- Baker, C. (2000). *Foundations of bilingual education and bilingualism* [Θεμέλια της διγλωσσικής εκπαίδευσης και της διγλωσσίας]. Multilingual Matters LTD.
- Blackledge, A., & Creese, A. (2017). Language education and multilingualism [Γλωσσική εκπαίδευση και πολυγλωσσία]. Στο: McCarty, T., & May, S. (επιμ.) *Language policy and political issues in education. Encyclopaedia of language and education*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02344-1_6
- Cenoz, J. (2013). Defining multilingualism [Ορίζοντας την πολυγλωσσία]. *Annual Review of Applied Linguistics*, 33, 3-18.
- Clyne, M. (1997). *Multilingualism* [Πολυγλωσσία]. Στο: Coulmas, F. *The Handbook of sociolinguistics*. Blackwell Publishing.
- García, O., & Flores, N. (2012). Multilingual pedagogies [Πολυγλωσσικές παιδαγωγικές]. Στο: M. A. Martin-Jones, A. Blackledge, & A. Creese (επιμ.), *The Routledge handbook of multilingualism* (σσ. 232-246). Routledge.
- Karpava, S. (2022). Multilingual linguistic landscape of Cyprus [Το πολυγλωσσικό τοπίο της Κύπρου], *International Journal of Multilingualism*. <https://doi.org/10.1080/14790718.2022.2096890>

Κατανόηση της πολυγλωσσίας

Ομάδα-στόχος:
Μαθητές/ριες Γυμνασίου και Λυκείου

Φύλλα εργασίας αυτού του σχεδίου μαθήματος:
Φ4.1.1, Φ4.1.2, Φ4.1.3, Φ4.1.4

Θεματικοί σύνδεσμοι

- **Ελληνική Γλώσσα/Γλωσσομάθεια, Τουρκική Γλώσσα/Γλωσσομάθεια, Αγγλικά:** Η εκμάθηση γλωσσών ως κοινωνικό φαινόμενο, Ανάλυση κειμένων, Λεξιλόγιο, Προέλευση των λέξεων και των γλωσσών
- **Ιστορία:** Ιστορία της γλώσσας
- **Κοινωνιολογία:** Ανθρώπινα δικαιώματα

Οι μαθητές/ριες θα είναι σε θέση:

- να διαβάζουν σχετικά κείμενα και να παράγουν έναν περιεκτικό ορισμό της πολυγλωσσίας.
- να αναγνωρίζουν την προέλευση λέξεων από διάφορες γλώσσες που χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή.
- να εντοπίζουν τα κύρια επιχειρήματα ενός συγκεκριμένου βίντεο σε σχέση με την πολυγλωσσία στην Κύπρο.
- να γράψουν ένα επιχειρηματολογικό δοκίμιο σχετικά με την ανάγκη μελέτης της πολυγλωσσίας στο κυπριακό πλαίσιο.

Σενάριο:

Μια τοπική γκαλερί σύγχρονης τέχνης προετοιμάζεται για τη δημιουργία μιας έκθεσης, που περιλαμβάνει έργα τέχνης σχετικά με την πολυγλωσσία.

Προϊόν και αξιολόγηση:

Η γκαλερί ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να συνεισφέρουν σε αυτή την έκθεση, δημιουργώντας έργα τέχνης που απεικονίζουν την πολυγλωσσία.

Μάθημα 1

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (5 λεπτά)

Πιο κάτω μπορείτε να βρείτε μια δραστηριότητα αφόρμησης, που εισάγει τους/τις μαθητές/ριες στην έννοια της πολυγλωσσίας.

Οδηγίες

1. Χρησιμοποιήστε αυτή την δραστηριότητα για να παρακινήσετε και να προετοιμάσετε τους/τις μαθητές/ριες για το μάθημα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα τηλέφωνα ή τα τάμπλετ τους για να απαντήσουν στις ερωτήσεις. Η δραστηριότητα έχει σχεδιαστεί για να γίνεται ατομικά, αλλά αν δεν υπάρχουν αρκετές συσκευές, χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες και ζητήστε τους να απαντήσουν ως ομάδα. Αν δεν υπάρχουν διαθέσιμες τεχνολογικές συσκευές, μπορείτε να εκτυπώσετε το κουίζ από τον ιστότοπο και να το δώσετε στους μαθητές ή μπορείτε να δείξετε το κουίζ στον διαδραστικό πίνακα και να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/ριες να δώσουν τις απαντήσεις τους προφορικά. Μπορείτε να σαρώσετε τον παρακάτω κωδικό QR για να αποκτήσετε πρόσβαση στο κουίζ. Εναλλακτικά, μπορείτε να ανεβάσετε αυτό το κουίζ σε πλατφόρμες όπως το Kahoot, το Quizizz, το Edmodo κ.λπ. ή να αξιοποιήσετε άλλες πλατφόρμες που σας παρέχει το σχολείο σας για να δημοσιεύσετε ή να τροποποιήσετε αυτές τις ερωτήσεις.

(Απαντήσεις: 1: α, 2: δ, 3: δ, 4: γ, 5: α, 6: δ)

Κουίζ

2. Ενημερώστε τους/τις μαθητές/ριες ότι έχουν 15 δευτερόλεπτα για να απαντήσουν σε κάθε ερώτηση και ότι πρέπει να επιλέξουν τη σωστή απάντηση, χρησιμοποιώντας τις συσκευές τους. Οι ερωτήσεις είναι οι εξής:

1. Πολύγλωσσος άνθρωπος είναι ένας άνθρωπος που...

- γνωρίζει κι άλλες γλώσσες πέραν της μητρικής του γλώσσας.
- χρησιμοποιεί emoji.
- κατανοεί ορισμένες λέξεις σε άλλες γλώσσες.
- ζει στο εξωτερικό.

2. Πόσες γλώσσες ομιλούνται στην Κύπρο;

- 3
- 2
- 5 έως 10
- περισσότερες από 20

3. Η πολυγλωσσία είναι ..... φαινόμενο

- πρόσφατο
- ευρωπαϊκό
- κυπριακό
- διαχρονικό

4. Ποια/ες είναι η/οι επίσημη/ες γλώσσα/ες στην Κύπρο;

- Ελληνικά
- Τουρκικά
- Ελληνικά και Τουρκικά
- Ελληνικά, Τουρκικά και Αγγλικά

5. Η Sanna είναι μειονοτική γλώσσα στην Κύπρο, που ομιλείται από...

- Μαρωνίτες.
- Αρμένιους.
- Ελληνοκύπριους.
- Τουρκοκύπριους.

6. Το κείμενο είναι γραμμένο...

- Στα Αγγλικά.
- Στα Αραβικά.
- Στα Τουρκικά.
- Σε μια αρχαία κυπριακή διάλεκτο.

Δραστηριότητα 2: Ορισμός της πολυγλωσσίας (20 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να εξερευνήσετε την έννοια της πολυγλωσσίας και τους διάφορους ορισμούς της.

Οδηγίες

- Γράψτε τον όρο «Πολυγλωσσία» στον πίνακα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να σας πουν σχετικές λέξεις-κλειδιά. Γράψτε τις στον πίνακα σε μορφή νοητικού χάρτη (βλ. **Φ3.1** σχετικά με τους νοητικούς χάρτες). Εναλλακτικά, μπορείτε να ξεκινήσετε αυτή τη δραστηριότητα στο Padlet. Οι μαθητές/ριες μπορούν να γράψουν τις λέξεις-κλειδιά ή τις σύντομες απαντήσεις τους, χρησιμοποιώντας το Padlet (<https://padlet.com>).
- Μοιράστε τους ορισμούς της πολυγλωσσίας (**Φ4.1.1**). Μπορείτε, επίσης, να τους προβάλετε στον πίνακα. Αφήστε τους/τις μαθητές/ριες να διαβάσουν και τους τρεις ορισμούς.
- Συντονίστε μια συζήτηση σχετικά με τους ορισμούς και τις λέξεις-κλειδιά των μαθητών/ριών, εστιάζοντας στις ατομικές και κοινωνικές πτυχές της πολυγλωσσίας.
- Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του **Φ4.1.2**. Ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν και να αντιστοιχίσουν τις δοσμένες έννοιες με τις δηλώσεις στο φύλλο. Κάθε αριθμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί περισσότερες από μία φορές.
- Ζητήστε από κάθε ομάδα να αποκαλύψει τις απαντήσεις της και να υποστηρίξει τους λόγους για τους οποίους αντιστοίχισε κατ' αυτό τον τρόπο.

Δραστηριότητα 3: Βίντεο και συζήτηση για την πολυγλωσσία στην Κύπρο (15 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να μπορέσουν οι μαθητές/ριες να εξερευνήσουν περαιτέρω πτυχές της πολυγλωσσίας με ιδιαίτερη έμφαση στην Κύπρο.

Οδηγίες

- Παίξτε το βίντεο «Πολυγλωσσία και γλωσσική χρήση στην Κύπρο», χρησιμοποιώντας τον εξής κωδικό QR:

- Σε αυτό το βίντεο δύο κοινωνιολογολόγοι δίνουν πληροφορίες σχετικά με την πολυγλωσσία και τη χρήση της γλώσσας στην Κύπρο. Εισάγεται ο όρος «διγλωσσία» και παρουσιάζονται επικοινωνιακές περιστάσεις χρήσης τυποποιημένων ή τοπικών κυπριακών ποικιλιών. Τονίζεται ότι σήμερα οι ομιλητές/ριες έχουν διευρύνει τη χρήση των τοπικών ποικιλιών σε διάφορες περιστάσεις.
- Διανομή **Φ4.1.3**. Οι μαθητές/ριες εργάζονται είτε ατομικά είτε σε ομάδες.

(Απαντήσεις: 1: Λάθος 2: Σωστό 3: Σωστό 4: Σωστό 5: Λάθος 6: Σωστό)

Συζήτηση στην ολομέλεια:

Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για να συντονίσετε τη συζήτηση σχετικά με το βίντεο:

- Ποιο νομίζετε ότι είναι το κύριο επιχείρημα του βίντεο;
- Είναι οι δύο κοινωνιολογολόγοι υπέρ ή κατά της πολυγλωσσίας; Γιατί;
- Ποιες άλλες γλώσσες ή/και διάλεκτοι ομιλούνται στην Κύπρο;
- Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να προτείνουν έναν εναλλακτικό τίτλο για το βίντεο.

Αξιολόγηση και κλείσιμο (5 λεπτά)

- Ανατρέξτε στο τέλος του βίντεο, όπου οι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι η πολυγλωσσία στην καθημερινή ζωή πρέπει να μελετηθεί και να γίνει κατανοητή. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να γράψουν για εργασία ένα σύντομο επιχειρηματολογικό δοκίμιο που να συμφωνεί ή να διαφωνεί με αυτή την άποψη και να αιτιολογήσουν την άποψή τους. Χρησιμοποιήστε την ακόλουθη καθοδηγητική ερώτηση: «Πρέπει να μελετήσουμε την πολυγλωσσία στην καθημερινή ζωή; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί όχι;»
- Ανακεφαλαιώστε τα κύρια σημεία της σημερινής ημέρας, ανατρέξτε στις εργασίες και κάντε μια προοπτική του επόμενου μαθήματος, στο πλαίσιο του οποίου οι μαθητές/ριες θα μάθουν περισσότερα για τις γλώσσες και θα δημιουργήσουν έργα τέχνης.

Μάθημα 2

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (3 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι οι μαθητές/ριες να συνειδητοποιήσουν ότι, στην καθημερινή τους ζωή, χρησιμοποιούν μια ποικιλία λέξεων από διαφορετικές γλώσσες και ότι, συχνά, οι λέξεις αυτές είναι πλήρως ενσωματωμένες στη γλώσσα τους, χωρίς οι ομιλητές/ριες να γνωρίζουν την προέλευση της κάθε λέξης. Θέστε το ερώτημα «Χρησιμοποιούμε λέξεις από άλλες γλώσσες όταν μιλάμε;»

Δραστηριότητα 2: Λέξεις που ταξιδεύουν - Κύπρος (10 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να παρακολουθήσετε ένα βίντεο vox pop που δημιουργήθηκε για το εγχειρίδιο και να προσπαθήσετε να μαντέψετε την προέλευση ορισμένων λέξεων που χρησιμοποιούνται στην Κύπρο.

Οδηγίες

- Επιλέξτε δύο ή τρεις από τις παρακάτω λέξεις, γράψτε τις στον πίνακα και ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να μαντέψουν την προέλευσή τους:
  - Κυπριακά Ελληνικά: καρπούζιν, κρεβάτιν, παπούτσιν, βόρτος, καντήλα, ποτήριν, καλτερίμιν
  - Κυπριακά Τουρκικά: karviz, kerevet, babiz/babiş/babuş, vordo, gandil, bodiri, galdirim
- Παίξτε το βίντεο «Λέξεις που ταξιδεύουν - Κύπρος» στα Ελληνικά. Σαρώστε τον πιο κάτω κωδικό QR:

- Η ετυμολογία των λέξεων που περιλαμβάνονται στο βίντεο προέρχεται από τους Hadjirieris και Kabatas (2017). Τι υποδεικνύουν τα σημάδια στο βίντεο; «<» υποδεικνύει την προέλευση της λέξης ενώ « » υποδεικνύει ότι πρόκειται για κοινή λέξη.
- Σταματήστε το βίντεο πριν εμφανιστούν οι απαντήσεις και ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να μαντέψουν. Στη συνέχεια, αποκαλύψτε τις απαντήσεις, συνεχίζοντας το βίντεο.

Συζήτηση στην ολομέλεια:

Φροντίστε να επισημάνετε τη γλωσσική επαφή και τις ομοιότητες των λέξεων στην καθημερινή ζωή:

- Ποιες λέξεις αναγνωρίσατε;
- Πώς σας φάνηκαν οι εικασίες του κόσμου; Είχαν δίκιο;
- Ήταν σωστές οι εικασίες σας;
- Τι μάθατε από το βίντεο;

Δραστηριότητα 3: Multi-TABOOlingualism:

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να εξερευνήσετε την προέλευση κοινών λέξεων που χρησιμοποιούνται στις κυπριακές ποικιλίες και να παίξετε ένα παιχνίδι λέξεων. Οι μαθητές/ριες θα ασχοληθούν με έναν αριθμό λέξεων με διαφορετική προέλευση, τις οποίες χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή. Θα παρατηρήσουν, επίσης, ότι συχνά, αυτές οι λέξεις είναι πλήρως ενσωματωμένες στη δική τους γλώσσα, χωρίς οι ομιλητές/ριες να γνωρίζουν την προέλευση της λέξης.

Οδηγίες

- Εξηγήστε τους κανόνες του παιχνιδιού:
  - Οι μαθητές/ριες χωρίζονται σε ομάδες των 4-5. Κάθε ομάδα παίρνει τον ίδιο αριθμό καρτών, όπως αυτές παρατίθενται στο **Φ4.1.4**.
  - Κάθε φορά παίζει μια μόνο ομάδα. Όταν αυτή παίζει, οι άλλες ομάδες την παρακολουθούν.
  - Ακολουθώντας τη σειρά, ένας/μια μαθητής/ρια αναλαμβάνει να περιγράψει τη λέξη στην κάρτα. Παίρνει μια κάρτα και η υπόλοιπη ομάδα προσπαθεί να μαντέψει τη λέξη.
  - Κάθε φορά που μια ομάδα παίζει, δύο μαθητές/ριες από τις άλλες ομάδες την παρακολουθούν. Ο/Η ένας/μία θα ελέγχει τον χρόνο και ο/η άλλος/η θα ελέγχει για να βεβαιωθεί ότι αυτός/ή που περιγράφει δεν χρησιμοποιεί καμία από τις λέξεις-ταμπού που αναφέρονται κάτω από τη λέξη.
  - Κάθε ομάδα προσπαθεί να βρει όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις σε 2 λεπτά. Για κάθε λέξη που βρίσκει, δίνεται ένας πόντος στην ομάδα.
  - Η προέλευση της λέξης αναφέρεται στην αρχή, π.χ. «Ψάχνουμε μια λέξη που προέρχεται από τα Ιταλικά».
  - Αυτός/ή που περιγράφει δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει εκφράσεις ή κινήσεις του προσώπου, ούτε την ίδια τη λέξη ή τους προσδιορισμούς της, ούτε λέξεις από τις απαγορευμένες/ταμπού λέξεις που αναφέρονται στην κάρτα. Δεν επιτρέπεται ούτε η μετάφραση της λέξης.
  - Κάθε φορά που μια λέξη μαντεύεται σωστά, οι παίκτες/ριες προχωρούν στην επόμενη κάρτα μέχρι να τελειώσει ο χρόνος τους.
  - Εάν μια λέξη θεωρείται δύσκολη από αυτόν/ήν που περιγράφει ή μαντεύει, μπορεί να την «προσπεράσει» και να προχωρήσει στην επόμενη λέξη.
  - Όταν λήξει ο χρόνος, οι πόντοι προστίθενται και είναι η σειρά της επόμενης ομάδας.
  - Η ομάδα που κερδίζει είναι αυτή που βρίσκει τις περισσότερες λέξεις.
- Μόλις ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να αναλογιστούν τους στόχους αυτής της δραστηριότητας. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες κατευθυντήριες ερωτήσεις:
  - Τι μάθαμε;
  - Τι μπορούμε να πούμε για τις γλώσσες;
  - Παρουσιάζουν κάποιες ομοιότητες;

Προαιρετική δραστηριότητα (20 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι κάθε μαθητής/ρια να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης και να το παρουσιάσει για να ευαισθητοποιήσει τους/τις μαθητές/ριες του σχολείου του για την πολυγλωσσία.

Οδηγίες

- Διαβάστε το σενάριο: «Μια τοπική γκαλερί σύγχρονης τέχνης εργάζεται για τη δημιουργία μιας έκθεσης που περιλαμβάνει έργα τέχνης σχετικά με την πολυγλωσσία».
- Εξηγήστε στους/στις μαθητές/ριες τι ζητά η γκαλερί από αυτούς/ές: «Η γκαλερί ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να συνεισφέρουν σε αυτή την έκθεση, δημιουργώντας έργα τέχνης που πραγματεύονται την πολυγλωσσία».
- Μοιράστε κόλλες χαρτί, πάνω στις οποίες οι μαθητές/ριες μπορούν να σχεδιάσουν το έργο τέχνης ή το γκράφιτι τους.
- Εναλλακτικά, μπορείτε να προτείνετε αυτή τη δραστηριότητα ως εργασία για το σπίτι.
- Οι μαθητές/ριες θέτουν κριτήρια για την αξιολόγηση των έργων τέχνης, όπως η δημιουργικότητα, η ακρίβεια και η μεταφορά ενός ισχυρού μηνύματος.
- Οι μαθητές/ριες παρουσιάζουν το έργο τους και οι συμμαθητές/ριές τους το αξιολογούν σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν θέσει.
- Τα γκράφιτι μπορούν να εκτεθούν στην τάξη ή σε ειδικά διαμορφωμένους εκθεσιακούς χώρους του σχολείου σας.

Αξιολόγηση και κλείσιμο (5 λεπτά)

Εάν κάνατε την προαιρετική δραστηριότητα, επιτρέψτε στους/στις μαθητές/ριες να παρουσιάσουν το έργο τους για αξιολόγηση από τους/τις συμμαθητές/ριές τους, σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν θέσει. Στην ολομέλεια, αναφέρουν τα σημαντικότερα σημεία απ' όσα έμαθαν και δηλώνουν τι περισσότερο θέλουν να μάθουν για την πολυγλωσσία.

4.1.1. Ορισμοί της πολυγλωσσίας

Πολυγλωσσία - Ορισμός 1

Ο Li (2008) όρισε το πολύγλωσσο άτομο ως «οποιοδήποτε/ οποιαδήποτε μπορεί να επικοινωνεί σε περισσότερες από μία γλώσσες, είτε ενεργητικά (μέσω της ομιλίας και της γραφής) είτε παθητικά (μέσω της ακρόασης και της ανάγνωσης)» (σ. 4).

Πηγή: (2008). Research perspectives on bilingualism and multilingualism [Ερευνητικές προοπτικές για τη δίγλωσσία και την πολυγλωσσία]. Στο: Li, Wei & Moyer, M. (επιμ.) *Blackwell guide to research methods in bilingualism and multilingualism* (σσ. 1-17). Wiley-Blackwell.

Πολυγλωσσία - Ορισμός 2

Ένας γνωστός ορισμός της πολυγλωσσίας δίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007): «η ικανότητα των κοινωνιών, των θεσμών, των ομάδων και των ατόμων να ασχολούνται, σε τακτική βάση, με περισσότερες από μία γλώσσες στην καθημερινή τους ζωή» (σ. 6).

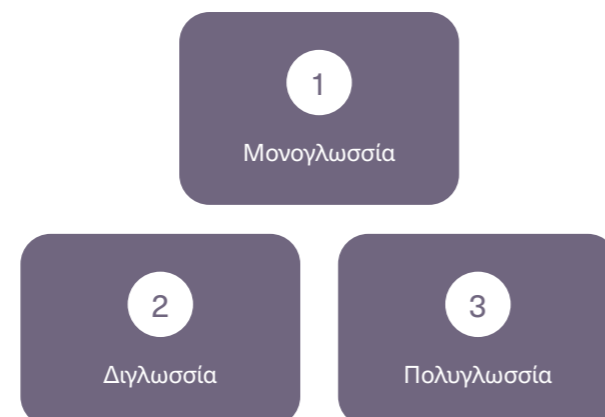
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007)

Πολυγλωσσία - Ορισμός 3

Ο όρος «πολυγλωσσία» μπορεί να αναφέρεται στη χρήση ή την ικανότητα του ατόμου σε διαφορετικές γλώσσες είτε στη γλωσσική κατάσταση ενός ολόκληρου έθνους ή μιας κοινωνίας.

Πηγή: (1997). Multilingualism [Πολυγλωσσία]. Στο, Coulmas, F. *The Handbook of sociolinguistics*. Malden: Blackwell Publishing.

4.1.2 Γλώσσα, ικανότητες και πρακτικές

4.1.3. Πολυγλωσσία και γλωσσική χρήση στην Κύπρο

Επιλέξτε το σωστό αν η πρόταση είναι σωστή ή το λάθος αν είναι λανθασμένη, σύμφωνα με το βίντεο.

- Η πολυγλωσσία είναι ένα νέο φαινόμενο που προέκυψε από την πρόοδο της τεχνολογίας.
Σωστό   Λάθος
- Ένα παράδειγμα επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπων, ήδη από τα αρχαία χρόνια, είναι η δίγλωσση πέτρα του Ιδαίου, εγχαραγμένη το 388 π.Χ. στην κυπριακή και τη φοινικική γραφή.
Σωστό   Λάθος
- Η Κύπρος έχει φιλοξενήσει διάφορες γλώσσες και γλωσσικές ποικιλίες, οι οποίες έχουν διαμορφώσει το γλωσσικό τοπίο και τη χρήση της γλώσσας στο νησί.
Σωστό   Λάθος
- Η Κύπρος είναι ένας πολυγλωσσικός τόπος, όπου οι κυπριακές ποικιλίες της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή.
Σωστό   Λάθος
- Οι κυπριακές ποικιλίες δεν χρησιμοποιούνται, ακόμη, σε επίσημες περιστάσεις.
Σωστό   Λάθος
- Το πιο σημαντικό είναι τι κάνουν οι ομιλητές/ριες με τις γλώσσες τους.
Σωστό   Λάθος

4.1.4

Κάρτες ταμπού

μαγιό γαλλική λέξη θάλασσα καλοκαίρι μπικίνι διακοπές	mayo Fransızca kelime deniz yaz bikini tatil	swimsuit French word sea summer bikini holidays
καρπούζι τούρκικη λέξη φρούτο καλοκαίρι κουκούτσια κόκκινο	karpuz Türkçe kelime meyve yaz çekirdek kırmızı	watermelon Turkish word fruit summer pips red
γιαούρτι τούρκικη λέξη γάλα άσπρο τζατζίκι φρούτα	yoğurt Türkçe kelime süt beyaz cacık meyve	yoghurt Turkish word milk white tzatziki fruit
τουρισμός αγγλική λέξη καλοκαίρι προορισμός διακοπές ξενοδοχείο	turizm İngilizce kelime yaz gidilecek yer tatil otel	tourism English word summer destination holidays hotel
σαλάτα ιταλική λέξη ντομάτα αγγούρι λάδι ελιές	salata İtalyanca kelime domates salatalık sivi yağ zeytin	salad Italian word tomato cucumber oil olives

μανταρίνι αγγλική λέξη φρούτο φθινόπωρο πορτοκαλί τάρτα	mandalina İngilizce kelime meyve sonbahar turuncu turta	mandarin English word fruit autumn orange tart
πορτοκάλι ιταλική λέξη φρούτο χυμός φθινόπωρο πρωινό	portakal İtalyanca kelime meyve meyve suyu sonbahar kahvaltı	orange Italian word fruit juice autumn breakfast
κορδέλα ιταλική λέξη μαλλιά χρώματα αξεσουάρ στιλ	kurdele İtalyanca kelime saç renkler aksesuar stil	ribbon Italian word hair colours accessory style
αλλεργία γερμανική λέξη τροφές γύρη άνοιξη φάρμακα	alerji Almanca kelime gıda polen bahar ilaç	allergy German word food pollen spring medicine
δημοκρατία ελληνική λέξη πολίτευμα λαός εκλογές ψήφος	demokrasi Yunanca kelime rejim insanlar seçim oy	democracy Greek word regime people election vote

καφές αραβική λέξη Βραζιλία κόκκοι παγωμένος καλαμάκι	kahve Arapça kelime Brezilya çekirdek buzlu pipet	coffee Arabic word Brazil granules iced straw
ενέργεια ελληνική λέξη πυρηνική αιολική θερμική χημική	enerji Yunanca kelime nükleer rüzgâr termal kimyasal	energy Greek word nuclear wind thermal chemical
γόνδολα ιταλική λέξη Βενετία κανάλι έρωτας κουπί	gondol İtalyanca kelime Venedik kanal aşk kürek	gondola Italian word Venice canal love paddle
είδωλο ελληνική λέξη ποπ μουσική καθρέπτης πρότυπο	idol Yunanca kelime pop müzik ayna rol model	idol Greek word pop music mirror role model
κάκτος λατινική λέξη φυτό αγκάθια γλάστρα Αμερική	kaktüs Latince kelime bitki diken saksı Amerika	cactus Latin word plant thorns flower pot America

μπακάλης τούρκικη λέξη κατάστημα τρόφιμα επάγγελμα σούπερ μάρκετ	bakkal Türkçe kelime mağaza gıda meslek süpermarket	grocer Turkish word store food profession supermarket
καβγάς τούρκικη λέξη φασαρία βρισιά φωνές μαλώνω	kavga Türkçe kelime huzursuzluk hakaret etmek sesler azarlamak	fight Turkish word fuss insult voices scold
χαρτζιλίκι τούρκικη λέξη χρήματα γονείς παιδιά σχολείο	harçlık Türkçe kelime para ebeveynler çocuklar okul	pocket money Turkish word money parents children school
αθλητής ελληνική λέξη γήπεδο προπόνηση αγώνας Ολυμπιακοί αγώνες	atlet Yunanca kelime stadyum antrenman yarış Olimpiyat Oyunları	athlete Greek word stadium training race Olympic Games
ακροβάτης ελληνική λέξη τσίρκο σκοινί γυμναστική σόου	akrobat Yunanca kelime sirk ip jimnastik gösteri	acrobat Greek word circus rope gymnastics show

ανανάς γαλλική λέξη φρούτο τροπικό καλοκαίρι κίτρινο	anas Fransızca kelime meyve tropikal yaz sarı	pineapple French word fruit tropical summer yellow
βαλίτσα ιταλική λέξη ρούχα ταξίδι διακοπές ρόδες	valiz İtalyanca kelime kıyafetler seyahat tatil tekerlek	suitcase Italian word clothes journey holidays wheels
γραβάτα ιταλική λέξη ρούχο κοστούμι πουκάμισο παπιγιόν	kravat İtalyanca kelime giyim takım elbise gömlek papyon	tie Italian word clothing suit shirt bow tie
ετικέτα ιταλική λέξη ρούχο πλένω σύνθεση προέλευση	etiket İtalyanca kelime giyim yıkamak materyal menşei	label Italian word clothing wash composition origin
ζάρι ελληνική λέξη αριθμοί παιχνίδι τάβλι Μονόπολι	zar Yunanca kelimesi sayılar oyun tavla Monopoli	dice Greek word numbers game backgammon Monopoly

θέατρο ελληνική λέξη παράσταση ηθοποιός ρόλος εισιτήριο	tiyatro Yunanca kelime performans aktör rol bilet	theater Greek word performance actor role ticket
καζίνο ιταλική λέξη τζόγος παιχνίδια ρουλέτα χαρτιά	gazino İtalyanca kelime kumar oyun rulet kağıtlar	casino Italian word gambling games roulette cards
κακάο ιταλική λέξη ρόφημα σοκολάτα γάλα παιδί	kakao İtalyanca kelime içecek çikolata süt çocuk	cocoa Italian word brew chocolate milk child
κομοδίνο ιταλική λέξη έπιπλο κρεβατοκάμαρα φωτιστικό τραπέζι	komodin İtalyanca kelime mobilya yatak odası lamba masa	bedside table Italian word furniture bedroom lamp table
λάμπα γαλλική λέξη φως ρεύμα βλέπω σκοτάδι	lamba Fransızca kelime ışık elektrik görmek karanlık	lamp French word light electricity see darkness

λεμόνι περσική λέξη εσπεριδοειδές κίτρινο πορτοκάλι χυμός	limon Farsça kelime narenciye sarı portakal su	lemon Persian word citrus yellow orange juice
λιμάνι τούρκικη λέξη πλοία αγκυροβολώ ταξίδι εμπόριο	liman Türkçe kelime gemi çapa yolculuk ticaret	port Turkish word ships anchor trip trade
μανεκέν γαλλική λέξη πασαρέλα μόδα ομορφιά Παρίσι	manken Fransızca kelime podyum moda güzellik Paris	model French word catwalk fashion beauty Paris
παλτό ιταλική λέξη ρούχο χειμώνας κρύο χιόνια	palto İtalyanca kelime giysi kış soğuk kar	coat Italian word clothing winter cold snow
ραντεβού γαλλική λέξη έρωτας λουλούδι βόλτα ρομαντισμός	randevu Fransızca kelime aşk çiçek yürüyüş romantizm	date French word love flower walk romance

ρεστοράν γαλλική λέξη φαγητό σεφ κουζίνα γκουρμέ	restoran Fransızca kelime yemek şef mutfak gurme	restaurant French word food chef kitchen gourmet
σαμπουάν γαλλική λέξη μαλλιά μπάνιο λούζομαι conditioner	şampuan Fransızca kelime saç banyo yıkanmak saç kremi	shampoo French word hair bathroom shower conditioner
αμφιθέατρο ελληνική λέξη πανεπιστήμιο φοιτητές διδασκαλία παράσταση	amfityatro Yunanca kelime üniversite öğrenci öğretmenlik gösteri	amphitheatre Greek word university students teaching performance
ζαμπόν γαλλική λέξη σάντουιτς τυρί τoστ αλλαντικό	jambon Fransızca kelime sandviç peynir tost sğüş	ham French word sandwich cheese toast lunch meat
τσεκάπ αγγλική λέξη υγεία εξετάσεις γιατρός αρρώστια	çekap İngilizce kelime sağlık muayene doktor hastalık	check up English word health examinations doctor disease

<p>χούλιγκαν αγγλική λέξη</p> <p>γήπεδο βία ποδόσφαιρο περιστατικό</p>	<p>holigan İngilizce kelime</p> <p>stadyum şiddet futbol olay</p>	<p>hooligan English word</p> <p>stadium violence football incident</p>
<p>τσοπάνης τούρκικη λέξη</p> <p>ζώα τροφή βουνό μαντρί</p>	<p>çoban Türkçe kelime</p> <p>hayvan gıda dağ ağıl</p>	<p>shepherd Turkish word</p> <p>animals food mountain sheep pen</p>
<p>φασισμός ιταλική λέξη</p> <p>εθνικισμός διακρίσεις Β' Παγκόσμιος Πόλεμος Ναζισμός</p>	<p>faşizm İtalyanca kelime</p> <p>milliyetçilik ayrımcılık II. Dünya Savaşı Nazizm</p>	<p>fascism Italian word</p> <p>nationalism discrimination World War II Nazism</p>
<p>χαλβάς αράβικη λέξη</p> <p>γλυκό σιμιγδάλι κανέλα ταχίνι</p>	<p>helva Arapça kelime</p> <p>tatlı ırmık tarçın tahin</p>	<p>halvah Arabic word</p> <p>dessert semolina cinnamon tahini</p>
<p>ωκεανός ελληνική λέξη</p> <p>θάλασσα μεγάλος Ειρηνικός Ατλαντικός</p>	<p>okyanus Yunanca kelime</p> <p>deniz büyük Pasifik Atlantik</p>	<p>ocean Greek word</p> <p>sea big Pacific Atlantic</p>

Κεφάλαιο 2: Η γλωσσική μου παλέτα. Πολυγλωσσία: Ατομικές πτυχές της πολυγλωσσίας

Αυτό το κεφάλαιο βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να εξερευνήσουν τις έννοιες της χρήσης της γλώσσας και των βιογραφιών, καθώς και να μάθουν πώς να γράφουν σε συνεργασία, να διεξάγουν προφορική ιστορία και να αναλύουν κείμενα.

Εισαγωγή

Λόγω της αυξημένης μετανάστευσης και κινητικότητας μεταξύ των ανθρώπων, η γλωσσική ποικιλομορφία στα σχολεία και τις τάξεις είναι σε πολύ υψηλότερο επίπεδο από ό,τι σε προηγούμενες εποχές. Για ένα διάστημα της ζωής τους, οι άνθρωποι μπορεί να ζουν σε μια χώρα, να πηγαίνουν σχολείο εκεί, να μαθαίνουν να διαβάζουν και να γράφουν και στη συνέχεια να μετακομίζουν ξανά, για διάφορους λόγους. Κατά συνέπεια, έχουν διαφορετικές βιογραφίες, από τις οποίες αποκτούν έναν ιδιαίτερο προσανατολισμό στη γλώσσα και ένα ιδιαίτερο ρεπερτόριο. Οι μαθητές/ριες μπορεί, επομένως, να έχουν πολλές γλώσσες στο ρεπερτόριό τους, με διαφορετικό βαθμό επάρκειας σε κάθε μία. Σε κάθε ένα από αυτά τα νέα πλαίσια, μπορεί να χρειαστεί να μεταβούν από τη μία γλώσσα στην άλλη, γεγονός που επιτρέπει τη μεταφορά δεξιοτήτων και εννοιών, καθώς και την ενίσχυση της επάρκειάς τους σε κάθε γλώσσα. Για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που διευκολύνει τη μεταφορά δεξιοτήτων, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να υιοθετήσουν νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και να βοηθήσουν τους/τις μαθητές/ριες στις ατομικές μαθησιακές τους διαδικασίες, αντί να εφαρμόζουν ενιαίες προσεγγίσεις που απευθύνονται σε όλους/ες και στην τάξη ως σύνολο. Πρέπει να αναγνωριστεί η αξία και η ποικιλία των γλωσσών που φέρνει μαζί του κάθε μαθητής/ρια και αυτό είναι σημαντικό για την περαιτέρω μάθηση. Ως εκ τούτου, οι γλώσσες πρέπει να χρησιμοποιούνται ως πόροι στην τάξη, εξασφαλίζοντας γλωσσικά ευαίσθητη διδασκαλία και ενσωματώνοντας τα ποικίλα γλωσσικά ρεπερτόρια των μαθητών/ριών στην τάξη.

Το κεφάλαιο αυτό αποσκοπεί στην προώθηση της αναγνώρισης όλων των γλωσσών ενός ατόμου και στην ανάπτυξη γλωσσικής συνείδησης κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη τα γλωσσικά/πολυγλωσσικά ρεπερτόρια των μαθητών/ριών και ενσωματώνοντας τις γλώσσες/γλωσσικές βιογραφίες τους στην πρακτική της τάξης. Η θεματική αυτή στοχεύει στην περαιτέρω ενθάρρυνση των μαθητών/ριών να αμφισβητήσουν υποθέσεις σχετικά με την επάρκεια των ατόμων ή την υπαγωγή τους σε γλώσσες με βάση την καταγωγή τους. Προωθεί την κατανόηση της πολλαπλότητας των εμπειριών όσον αφορά στον πολιτισμό και στη γλώσσα και συμβάλλει στην αξιοποίηση της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλομορφίας στο σχολείο.

Βασικές έννοιες:

Βιογραφίες γλωσσών, χρήση της γλώσσας, στερεότυπα, ταυτότητα, προφορική ιστορία

Μαθησιακά αποτελέσματα

1. Να εντοπίσουν την ποικιλία ως προς το γλωσσικό υπόβαθρο, τόσο στην τάξη όσο και στην ευρύτερη κοινωνία
2. Να προβληματιστούν σχετικά με το γλωσσικό ρεπερτόριο των συμμαθητών/ριών τους και να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τις γλώσσες και τον ρόλο τους στη μαθησιακή διαδικασία.
3. Να παράγουν συνεργατικά υλικό για την πολυγλωσσία και τα πολύγλωσσα άτομα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Blommaert, J. & Rampton, B. (2011). Language and superdiversity: A position paper [Γλώσσα και υπερποικιλότητα: Ένα έγγραφο θέσεων]. *Diversities*, 13(2), 1-21.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών*. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: <https://edl.ecml.at/>.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Πολύγλωσσες τάξεις*. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/school-education/multilingual-classrooms>.

Γιορτάζοντας τις γλώσσες

Ομάδα-στόχος:

Μαθητές/ριες Γυμνασίου και Λυκείου

Φύλλα εργασίας αυτού του σχεδίου μαθήματος:

Φ4.2.1, Φ4.2.2, Φ4.2.3, Φ4.2.4

Θεματικοί σύνδεσμοι

- **Γλώσσες:** Ρωτώντας και απαντώντας σε ερωτήσεις
- **Λογοτεχνία:** Δημιουργική γραφή
- **Κοινωνιολογία:** Μετανάστευση, Ποικιλομορφία, Στερεότυπα, Ποπ κουλτούρα

Οι μαθητές/ριες θα είναι σε θέση:

- να εξετάζουν τη χρήση της γλώσσας στην ποπ κουλτούρα και την καθημερινή ζωή
- να δημιουργούν νοητικούς χάρτες
- να εργαστούν σε ομάδες για να δημιουργήσουν αφίσες και στίχους τραγουδιών

Σενάριο:

Ημέρα για τον εορτασμό της γλωσσικής ποικιλομορφίας στην Ευρώπη και την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών. Η φετινή εκδήλωση επικεντρώνεται σε όλες τις γλώσσες που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή.

Προϊόν και αξιολόγηση:

Στο δεύτερο μάθημα, οι μαθητές/ριες θα συνδημιουργήσουν στίχους με θέμα «Η γλωσσική μου παλέτα», χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε γλώσσα επιθυμούν. Οι μαθητές/ριες μπορούν να παρουσιάσουν το έργο τους κατά τη διάρκεια εορτασμών, όπως η Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας (21 Φεβρουαρίου), η Ημέρα Πολυγλωσσίας (25 Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών (26 Σεπτεμβρίου) ή να δημοσιεύσουν τη δουλειά τους στο σχολικό περιοδικό ή εφημερίδα. Συζητήστε και ορίστε τα κριτήρια αξιολόγησης μαζί με τους/τις μαθητές/ριες.

Μάθημα 1

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (5 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών/ριών για τη χρήση της γλώσσας, χρησιμοποιώντας ένα είδος που τους είναι γνωστό.

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους/τις μαθητές/ριες αν ακούνε K-pop και να αναφέρουν τυχόν K-pop boy bands που γνωρίζουν (π.χ. BTS, ένα νοτιοκορεατικό boy band). Αν αναφέρουν ονόματα συγκροτημάτων, επιτρέψτε τους να επιλέξουν ένα και να το προβάλουν στο YouTube ή σε άλλη πλατφόρμα ή εφαρμογή της επιλογής τους. Αν υποψιάζεστε ότι οι μαθητές/ριες δεν είναι εξοικειωμένοι/ες με την K-pop, μπορούν να επιλέξουν ένα είδος που ακούνε (π.χ. ραπ).

Συζήτηση στην ολομέλεια:

1. Αναγνωρίζετε κάποια από τις γλώσσες;
2. Γιατί το BTS είναι ενδιαφέρον γλωσσικά;
3. Συναντάτε στην καθημερινή σας ζωή παρόμοια γλωσσική χρήση, όπου πολλές γλώσσες χρησιμοποιούνται στην ίδια συζήτηση ή σε μια πρόταση;

Δραστηριότητα 2: Γλωσσικό δέντρο (15 λεπτά)

Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητές/ριες να δημιουργήσουν το δικό τους γλωσσικό δέντρο, απεικονίζοντας τις γλώσσες που χρησιμοποιούν και τις σχέσεις μεταξύ τους.

Οδηγίες

1. Παρέχετε το πλαίσιο για την παραγωγή του πολυτροπικού κειμένου: «Το σχολείο σας συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών. Η φετινή εκδήλωση επικεντρώνεται σε όλες τις γλώσσες που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή. Σας ζητείται να χαρτογραφήσετε όλες τις γλώσσες σας σε ένα γλωσσικό δέντρο, παρέχοντας παράλληλα κάποιες πληροφορίες που σχετίζονται με τη χρήση τους. Οι αφίσες θα αναρτηθούν στο σχολείο σας».
2. Σχεδιάστε το δικό σας γλωσσικό δέντρο στον πίνακα. Μπορείτε να ανατρέξετε στο παράδειγμα για καθοδήγηση (Φ4.2.1). Συμπεριλάβετε πληροφορίες σχετικά με τις περιστάσεις, στις οποίες χρησιμοποιείτε αυτές τις γλώσσες, καθώς και οτιδήποτε άλλο θεωρείτε σημαντικό, όπως το πώς τις μάθατε.
3. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να δημιουργήσουν τα δικά τους γλωσσικά δέντρα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν χρώματα για να αναπαραστήσουν οπτικά το γλωσσικό τους ρεπερτόριο. Μπορούν να δημιουργήσουν έναν χρωματικό κώδικα και να εξηγήσουν τις χρωματικές τους επιλογές για κάθε γλώσσα.

Ομαδική συζήτηση: (10 λεπτά)

Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες των 4 ή 5 ατόμων. Οι μαθητές/ριες μοιράζονται το γλωσσικό τους δέντρο με τους/τις συμμαθητές/ριές τους και δίνουν προσοχή στις γλώσσες που ομιλούνται από αυτούς/ές. Ως δεύτερο βήμα, στην ομάδα τους, συζητούν αν αυτές οι γλώσσες, μερικές φορές, συμπίπτουν και προσπαθούν να εντοπίσουν πώς και πότε οι συμμαθητές/ριές τους χρησιμοποιούν περισσότερες από μία γλώσσες ταυτόχρονα. Στην ολομέλεια, ρωτήστε αν έμαθαν κάτι καινούργιο για τους/τις συμμαθητές/ριές τους, αν υπήρξαν κοινά σημεία και διαφορές στα γλωσσικά τους δέντρα.

Συμπληρωματική δραστηριότητα:

Οι μαθητές/ριες μπορούν να εκθέσουν τα γλωσσικά τους δέντρα σε μια γκαλερί, στην τάξη τους ή στον διάδρομο του σχολείου, και να παρουσιάσουν τον γλωσσικό τους εαυτό στους/στις συμμαθητές/ριές τους.

Προαιρετική δραστηριότητα: Τι σημαίνει να είσαι πολύγλωσσος/η; (20 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να μάθουμε τις τρέχουσες γλωσσικές πρακτικές στην Κύπρο.

Οδηγίες

1. Δώστε ένα αντίγραφο του Φ4.2.2 σε κάθε μαθητή/ρια και χωρίστε τους/τις σε ομάδες.
2. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα διαφορετικό προφίλ, για να απαντήσουν στις ερωτήσεις του σημείου 2.2, καθώς παρακολουθεί το βίντεο. Δώστε 10 λεπτά. Η πρόσβαση στα βίντεο είναι δυνατή με τη σάρωση του κωδικού QR:

- Αν δεν έχετε πολύ χρόνο, μπορείτε αντ' αυτού να δώσετε μερικά αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις στο Φ4.2.3.
3. Ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές/ριες θα παρακολουθήσουν τα βίντεο εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των συσκευών (π.χ. ένας φορητός υπολογιστής/ένα tablet ανά ομάδα ή τα δικά τους κινητά τηλέφωνα. Ένα άτομο από την ομάδα θα αναπαράγει το βίντεο για όλους/ες, ή οι μαθητές/ριες θα παρακολουθήσουν ατομικά το βίντεο, με ακουστικά, στον σύνδεσμο που παρέχεται).
  4. Αφού παρακολουθήσουν τα βίντεο ή διαβάσουν τις συνεντεύξεις, ένα άτομο από κάθε ομάδα μοιράζεται τις απαντήσεις της ομάδας στην ολομέλεια.
  5. Μπορείτε να θέσετε τις παρακάτω ερωτήσεις καθώς οι μαθητές/ριες συμπληρώνουν τον πίνακα:
    1. Γιατί ένα άτομο γίνεται δίγλωσσο ή πολύγλωσσο; (Πιθανές απαντήσεις: κοινωνικοί λόγοι: κύρος ή πλήρης ένταξη στην ομάδα, ανάγκη επικοινωνίας, γάμος/ οικονομικοί λόγοι: επαγγελματικά προσόντα/ θρησκευτικοί λόγοι).
    2. Πώς μπορεί να επηρεάζουν τα στερεότυπα τη ζωή τους; (Π.χ. όσον αφορά την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης).
    3. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις;

Αξιολόγηση και κλείσιμο

Μοιραστείτε ένα Padlet, ή άλλο διαδικτυακό εργαλείο που επιτρέπει στους/στις μαθητές/ριες να μοιράζονται ανατροφοδότηση διαδικτυακά. Οι μαθητές/ριες καλούνται να απαντήσουν στα εξής ερωτήματα: «Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο στο σημερινό μάθημα;» ή «Τι βρήκατε πιο ενδιαφέρον;»

Μάθημα 2

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (5 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να προκαλέσει το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών/ριών, προκειμένου να εστιάσουν στο μάθημα.

Οδηγίες

1. Προβολή ενός αποσπάσματος από το βίντεο: «Ας γράψουμε ένα τραγούδι από το σπίτι - Alvaro Soler» και ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να μαντέψουν τι θα κάνουν σε αυτό το μάθημα.
2. Εξηγήστε ότι στο τέλος του μαθήματος θα συνδημιουργήσουν τους δικούς τους πολυγλωσσικούς στίχους με θέμα «Η γλωσσική μου παλέτα».

Δραστηριότητα 2: (8 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να εισαγάγει τους/τις μαθητές/ριες στη δημιουργική γραφή και να τους δώσει συμβουλές για συνεργατική γραφή.

Οδηγίες

1. Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες των 4 ή 5 ατόμων. Χρησιμοποιήστε το Φύλλο Οδηγιών 3.2 για να εξηγήσετε τη διαδικασία.

<p>Δημιουργία στίχων: (30 λεπτά)</p> <p>Οι μαθητές/ριες εργάζονται στις ίδιες ομάδες για να δημιουργήσουν τους δικούς τους στίχους με θέμα «Η γλωσσική μου παλέτα», χρησιμοποιώντας όλες τις γλώσσες που μιλούν. Μπορούν να ενθαρρυνθούν να χρησιμοποιήσουν όλες τις διαφορετικές γλώσσες/ποικιλίες που μιλούν στην τάξη ή στο σπίτι.</p> <p>Οδηγίες</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να καθορίσουν κριτήρια για την αξιολόγηση της εργασίας τους (Ιδέες: δημιουργικότητα, έκφραση, ομαδική εργασία). 2. Οι μαθητές/ριες μπορούν να ερμηνεύσουν το τραγούδι κατά τη διάρκεια εορτασμών όπως η Διεθνής Ημέρα Μητρικής Γλώσσας (21 Φεβρουαρίου, πρωτοβουλία της UNESCO, επίσημα αναγνωρισμένη από τον ΟΗΕ το 2000), η Ημέρα Πολυγλωσσίας (25 Σεπτεμβρίου, πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), η Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών (26 Σεπτεμβρίου, πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που γιορτάζεται από το 2001) ή να δημοσιεύσουν τη δουλειά τους στο σχολικό περιοδικό. 3. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τους στίχους της στην τάξη. 	
<p>Αξιολόγηση και κλείσιμο (3 λεπτά)</p> <p>Στην ολομέλεια, οι μαθητές/ριες γράφουν ανώνυμα σε μικρά κομμάτια χαρτιού: 1) Ποιες λέξεις και φράσεις ξεχώρισαν και γιατί; 2) Τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς τους. Τοποθετούν τις σημειώσεις τους σε ένα κουτί για να τις πάρете μαζί σας. Μπορείτε να συνοψίσετε τα βασικά τους συμπεράσματα από τη δραστηριότητα στο επόμενο μάθημα.</p>	
<p>Ποιος/α είμαι ως πολύγλωσσος/η;</p>	<p>Ομάδα-στόχος: Μαθητές/ριες Λυκείου</p> <p>Φύλλα εργασίας αυτού του σχεδίου μαθήματος: Φ4.2.1, Φ4.2.2, Φ4.2.3, Φ4.2.4</p>
<p>Θεματικοί σύνδεσμοι</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιστορία: Προφορική ιστορία, Μ.Μ.Ε., Γλωσσικά ρεπερτόρια • Γλώσσες: Θέτοντας και απαντώντας ερωτήσεις, Περίληψη και παραγωγή περιγραφικού κειμένου • Λογοτεχνία: Κυπριακή λογοτεχνία, Παγκόσμια λογοτεχνία • Κοινωνιολογία: Μετανάστευση, Ποικιλομορφία, Στερεότυπα, Ποπ κουλτούρα 	
<p>Οι μαθητές/ριες θα είναι σε θέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να εξετάσουν τη χρήση της γλώσσας στην ποπ κουλτούρα και την καθημερινή ζωή • να δημιουργήσουν νοητικούς χάρτες • να αναπτύξουν ερευνητικές δεξιότητες με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων προφορικής ιστορίας • να δημιουργήσουν ντοκιμαντέρ μικρού μήκους • να επεξεργαστούν πληροφορίες, να αναλύσουν και να συνθέσουν πηγές διαφορετικών ειδών (π.χ. ακαδημαϊκό κείμενο, συνέντευξη, ποίημα) και να διαμορφώσουν τα δικά τους τεκμηριωμένα συμπεράσματα και απόψεις από τις αναλυθείσες πηγές. 	
<p>Σενάριο:</p> <p>Χρειάζονται δημοσιογράφοι και παραγωγοί ντοκιμαντέρ για ένα διαδικτυακό πρακτορείο ειδήσεων. Οι μαθητές/ριες εργάζονται σε μια κινηματογραφική εταιρεία και προσλαμβάνονται για ένα πρότζεκτ αυτού του ειδησεογραφικού πρακτορείου.</p>	
<p>Προϊόν και αξιολόγηση:</p> <p>Οι μαθητές/ριες θα διεξαγάγουν συνεντεύξεις προφορικής ιστορίας, για να δημιουργήσουν ένα ντοκιμαντέρ σχετικά με τα πολύγλωσσα άτομα και την πολυγλωσσία. Καθορίστε κριτήρια αξιολόγησης μαζί με τους/τις μαθητές/ριες.</p>	

Μάθημα 1

Δραστηριότητα 1: Γλώσσα και πλαίσιο (5 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να διερευνηθεί το γλωσσικό ρεπερτόριο των μαθητών/ριών και η γλωσσική τους χρήση. Η δραστηριότητα αναδεικνύει την ποικιλομορφία, αυξάνει την αυτογνωσία των μαθητών/ριών, ενθαρρύνει την αυτοκριτική και ενισχύει το ενδιαφέρον για τους/τις άλλους/ες. Επιπλέον, κάνει το φαινόμενο της γλώσσας περισσότερο κατανοητό και ενδυναμώνει τους/τις μαθητές/ριες. Κατά την προετοιμασία αυτής της δραστηριότητας, μπορείτε να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/ριες να γράψουν γλωσσικές βιογραφίες, βοηθώντας τους να προβληματιστούν σχετικά με τη δική τους χρήση της γλώσσας και να παρατηρήσουν στο πλαίσιο μιας εβδομάδας τις γλώσσες στις οποίες εκτίθενται.

Οδηγίες:

1. Γράψτε «Γλώσσα και Πλαίσιο» και αρχίστε να σχεδιάζετε έναν χάρτη στον πίνακα. Ένα παράδειγμα νοητικού χάρτη υπάρχει στο **Φύλλο Οδηγιών 3.1**.
2. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να απαντήσουν στην ερώτηση και να αναδείξουν όσες περισσότερες γλώσσες μπορούν: «Πόσες γλώσσες μιλάτε ή σε πόσες γλώσσες αλληλεπιδράτε σε εβδομαδιαία βάση και σε ποιο πλαίσιο;»
3. Ξεκινήστε δίνοντας το δικό σας παράδειγμα και σχεδιάζοντας τον νοητικό χάρτη στον πίνακα για να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/ριες να ανοιχτούν για τις δικές τους γλώσσες. Μπορεί, επίσης, να τους βοηθήσει να προβληματιστούν σχετικά με τη δική τους χρήση της γλώσσας και να παρατηρήσουν τις γλώσσες στις οποίες εκτίθενται στο πλαίσιο μιας εβδομάδας.
4. Μπορείτε να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/ριες να προσδιορίσουν τις «επικοινωνιακές περιστάσεις» ως δεύτερο βήμα (π.χ. στο σχολείο, όταν βρίσκομαι στην τάξη - Ελληνικά/Τουρκικά, στα διαλείμματα όταν μιλάω με φίλους - Κυπριακά ή στο σπίτι όταν παρακολουθώ σειρές ή ταινίες - Αγγλικά, Ισπανικά κ.λπ.) Υπενθυμίστε στους/στις μαθητές/ριες ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Αφού ολοκληρώσουν τους νοητικούς τους χάρτες ατομικά, οι μαθητές/ριες συζητούν τις απαντήσεις τους σε ζευγάρια.

Ομαδική συζήτηση: (10 λεπτά)

Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες των 4 ή 5 ατόμων. Καλέστε τους μαθητές/ριες να μοιραστούν τους νοητικούς τους χάρτες με τους/τις συμμαθητές/ριές τους και να δώσουν προσοχή στις γλώσσες που μιλούν. Οι μαθητές/ριες καταγράφουν τον αριθμό των γλωσσών που ομιλούνται στην ομάδα τους.

Συζήτηση στην ολομέλεια:

Ένα άτομο από κάθε ομάδα αναφέρει τις γλώσσες που ομιλούνται στην ομάδα του. Οι μαθητές/ριες εντοπίζουν άλλες γλώσσες που ομιλούνται στην πόλη τους. Απαντούν αν οι γλώσσες αυτές αλληλοεπικαλύπτονται μερικές φορές και προσπαθούν να προσδιορίσουν πώς και πότε χρησιμοποιούν περισσότερες από μία γλώσσες ταυτόχρονα.

Δραστηριότητα 2: Ποιος/α είμαι ως πολύγλωσσος/η; (15 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι η ενημέρωση ως προς τον αριθμό των πολύγλωσσων ατόμων στην Κύπρο και ο προβληματισμός για το τι σημαίνει να είσαι πολύγλωσσος/η.

Οδηγίες:

1. Οι μαθητές/ριες παρακολουθούν σύντομες συνεντεύξεις (διάρκειας έως 10 λεπτών). Μπορούν να εργαστούν στις ίδιες ομάδες, όπως στη δραστηριότητα 1. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα διαφορετικό προφίλ να ακούσει, για να απαντήσει στις ερωτήσεις του **Φ4.2.2**, καθώς παρακολουθεί το βίντεο. Η πρόσβαση στα βίντεο είναι δυνατή με τη σάρωση του πιο κάτω **κωδικού QR**:

Αν δεν έχετε πολύ χρόνο, μπορείτε αντ' αυτού να δώσετε μερικά αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις στο **Φ4.2.3**.

2. Ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές/ριες θα παρακολουθήσουν τα βίντεο εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των συσκευών (π.χ. ένας φορητός υπολογιστής/ένα τάμπλετ ανά ομάδα ή τα δικά τους κινητά τηλέφωνα. Ένα άτομο από την ομάδα θα αναπαράγει το βίντεο για όλους/ες ή οι μαθητές/ριες θα παρακολουθήσουν ατομικά το βίντεο, με ακουστικά, στον παρεχόμενο σύνδεσμο).

Ομαδική συζήτηση: (10 λεπτά)

Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις στις ομάδες τους:

1. Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο;
2. Πώς άλλαξε η πρώτη γλώσσα που μιλούσαν, κατά τη διάρκεια της ζωής τους; Για παράδειγμα, τι συνέβη όταν ξεκίνησαν το σχολείο;
3. Ως πολύγλωσσοι/ες, τι παρατηρούν σχετικά με τις γλώσσες; (Ομοιότητες μεταξύ των γλωσσών, γλωσσική επίγνωση...)
4. Πώς βλέπουν ή προσδιορίζουν τον εαυτό τους;
5. Πώς τους βλέπουν ή τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι;
6. Πώς μπορεί να επηρεάζουν τα στερεότυπα τη ζωή τους; (Πιθανές απαντήσεις: πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης)
7. Ποια πλεονεκτήματα της πολυγλωσσίας αναφέρουν; (Διευκολύνει την εκμάθηση άλλων γλωσσών, ευκαιρίες απασχόλησης, οικογενειακοί δεσμοί, νέοι τρόποι σκέψης και ύπαρξης...)
8. Γιατί ένα άτομο γίνεται δίγλωσσο ή πολύγλωσσο; (Πιθανές απαντήσεις: κοινωνικοί λόγοι: κύρος ή πλήρης ένταξη στην ομάδα, ανάγκη επικοινωνίας, γάμος, πολιτικοί λόγοι, οικονομικοί λόγοι (επαγγελματικά προσόντα), θρησκευτικοί λόγοι).

Αφού παρακολουθήσουν τα βίντεο ή διαβάσουν τα αποσπάσματα των συνεντεύξεων και συζητήσουν τις απαντήσεις τους στις παραπάνω ερωτήσεις, ένα άτομο από κάθε ομάδα μοιράζεται τις απαντήσεις της ομάδας στην ολομέλεια. Μπορείτε να θέσετε πρόσθετες ερωτήσεις, όπως: «Ποιες ομοιότητες παρατηρείτε μεταξύ των διαφορετικών προφίλ των πολύγλωσσων ατόμων;» ή «Ποια είναι η σχέση μεταξύ του ανήκειν και της γλώσσας;» για να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/ριες να κάνουν συνδέσεις και να αναλύσουν τις πηγές σε βαθύτερο επίπεδο.

Δραστηριότητα 3: Προετοιμασία για την παραγωγή ντοκιμαντέρ (5 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να χωριστούν οι μαθητές/ριες σε ομάδες, να καταμεμηθούν οι ρόλοι και να ενημερωθούν οι μαθητές/ριες σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της προφορικής ιστορίας και τη δημιουργία ντοκιμαντέρ.

Οδηγίες:

1. Ενημερώστε τους/τις μαθητές/ριες ότι θα εργαστούν σε ομάδες για να διεξαγάγουν συνεντεύξεις προφορικής ιστορίας και να δημιουργήσουν τα δικά τους 5λεπτα ντοκιμαντέρ, εκτός διδακτικού χρόνου, με βάση τα παραδείγματα.
2. Συνεργαστείτε με τους/τις μαθητές/ριες για τον καθορισμό κριτηρίων αξιολόγησης της εργασίας τους (Ιδέες: ομαδική εργασία, δημιουργικότητα, δεξιότητες λήψης συνεντεύξεων, επεξεργασία βίντεο, λήψη συνεντεύξεων από έως και 5 άτομα). Συλλέξτε τις ιδέες τους σχετικά με τις διάφορες πτυχές της αξιολόγησης και τα πιθανά σημεία. Δώστε ένα αντίγραφο της τελικής εκδοχής στους/στις μαθητές/ριες στο επόμενο μάθημα.
3. Ανατρέξτε στο **Φύλλο Οδηγιών 3.3** «Προφορική ιστορία» και στο δείγμα του εντύπου συγκατάθεσης.
4. Οι μαθητές/ριες υιοθετούν από έναν ρόλο (συνεντευξιαζόμενος/η, δημοσιογράφος, σκηνοθέτης/ρια, παραγωγός, εικονολήπτης/ρια, φωτογράφος). Μοιραστείτε με κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του **Φύλλου Οδηγιών 3.4** που περιέχει συμβουλές για κάθε ρόλο, αφού κάνετε τις απαραίτητες μετατροπές. Οι μαθητές/ριες κάνουν καταιγισμό ιδεών σχετικά με τις ερωτήσεις της συνέντευξης, λαμβάνοντας υπόψη και τις ακόλουθες ερωτήσεις:
  1. Μιλάτε πολλές γλώσσες;
  2. Τι σημαίνει για εσάς η πολυγλωσσία;
  3. Πώς νομίζετε ότι σας αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι ως πολύγλωσσο/η; Υπάρχουν στερεότυπα; (Ξεκινούν με το ποιο πιστεύουν ότι είναι το στερεότυπο και στη συνέχεια το αναλύουν: «Είμαι... αλλά...», «Εσείς νομίζετε ότι είμαι... αλλά...», «Οι άνθρωποι με βλέπουν ως/τα ξαδέλφια μου λένε ότι είμαι... αλλά...»)

Αξιολόγηση και κλείσιμο

Δώστε στους/στις μαθητές/ριες έως και δύο εβδομάδες για να ολοκληρώσουν το ντοκιμαντέρ τους, ως κατ' οίκον εργασία. Μπορούν να πάρουν συνεντεύξεις από μέλη της οικογένειας, μέλη της κοινότητας, γείτονες/ισσες, προσκεκλημένους/ες κ.ο.κ.

Μάθημα 2

Δραστηριότητα 1: Παρακολούθηση των σύντομων συνεντεύξεων των μαθητών/ριών (20 λεπτά)

Ρωτήστε τους/τις μαθητές/ριες πώς αισθάνονται σχετικά με: 1) τη διεξαγωγή συνεντεύξεων προφορικής ιστορίας, 2) τη δημιουργία των δικών τους ντοκιμαντέρ και 3) την εργασία σε ομάδες, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια αξιολόγησης που τέθηκαν νωρίτερα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το Mentimeter ή μια παρόμοια εφαρμογή για να συλλέξετε τις απαντήσεις τους. Το Mentimeter προσφέρει μια οπτική συλλογή όλων των απαντήσεων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη συζήτηση στην τάξη. Καλέστε τις ομάδες να παίξουν τα βίντεο.

Δραστηριότητα 2: Ανάλυση κειμένων (20 λεπτά) Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα ένα απόσπασμα από το **Φ4.2.4** για να διαβάσουν και να συζητήσουν σχετικά με τα «γλωσσικά ρεπερτόρια». Αφού απαντήσουν στις ερωτήσεις, οι ομάδες διαβάζουν δυνατά τα κείμενα των Blommaert και Backus, του Στέφανου Στεφανίδη, του Mehmet Yashin, του Torpe Omoniyi και του Amin Maalouf και μοιράζονται τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια.

Ερωτήσεις για συζήτηση:

- 1) Τι κοινό έχουν οι τέσσερις συγγραφείς (Στεφανίδη, Yashin, Omoniyi και Maalouf); Πιθανές απαντήσεις: πολυγλωσσία, εμπειρία διαφορετικών πολιτισμών, ετερογενή ταυτότητα.

Συμβουλή: Οι μαθητές/ριες μπορεί να χρειαστούν επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τους/τις συγγραφείς για να απαντήσουν σε αυτή την ερώτηση. Μπορείτε είτε να τους δώσετε ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα για κάθε συγγραφέα είτε να τους ζητήσετε να διεξαγάγουν μια μικρή έρευνα για το υπόβαθρο του/της κάθε συγγραφέα. Μπορείτε να τους καλέσετε να διαβάσουν τα υπόλοιπα άρθρα, αποσπάσματα ή συνεντεύξεις για να έχουν ευρύτερη κατανόηση των κειμένων και των συγγραφέων τους.

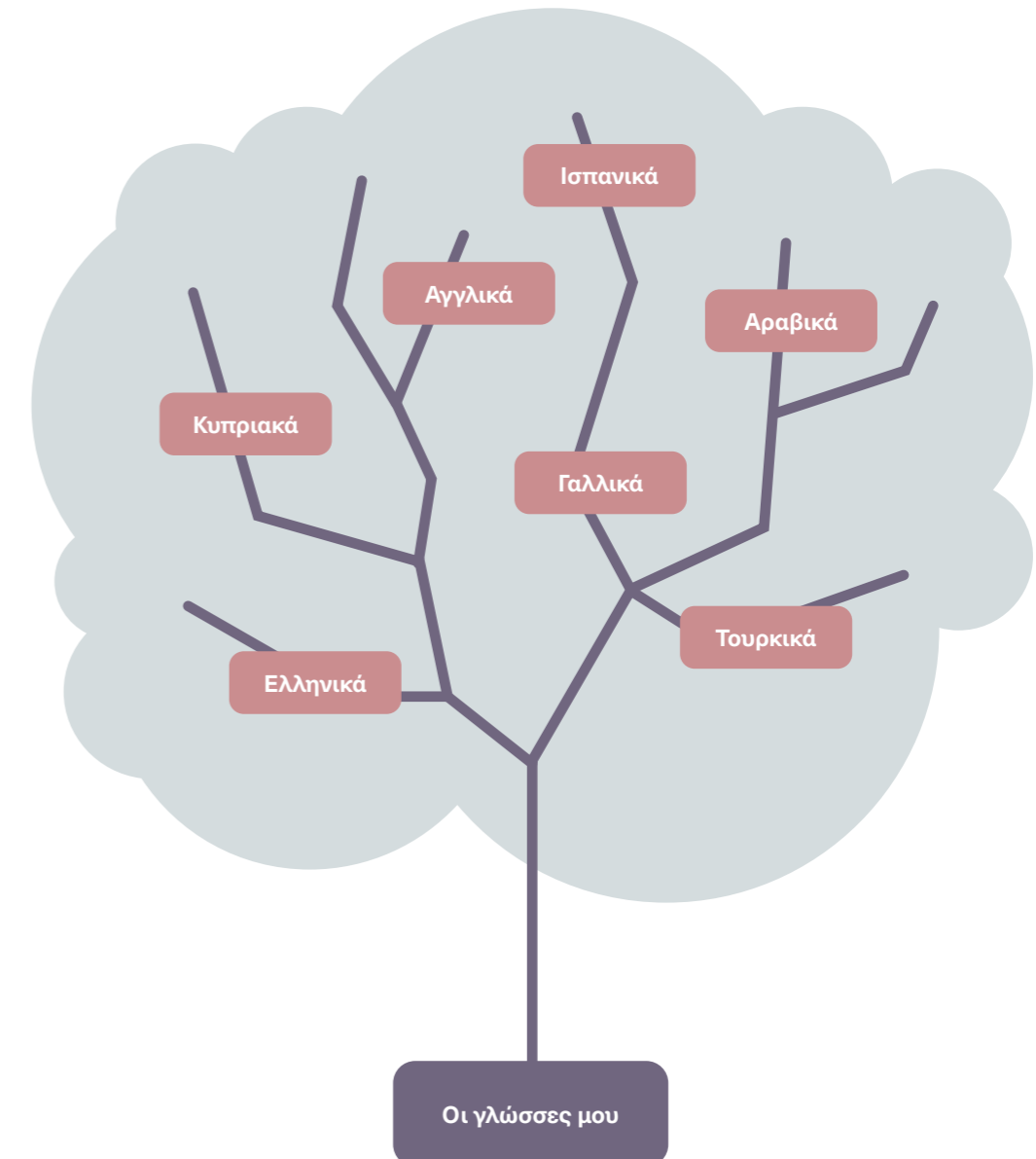
- 2) Τι μας λένε αυτά τα αποσπάσματα για τη γλώσσα και την ταυτότητα; Μπορείτε να ανατρέξετε στις συνεντεύξεις για την εμπέδωση του μαθήματος (Πιθανές απαντήσεις: πολλαπλότητα των γλωσσών, ρευστότητα και ετερογένεια των ταυτοτήτων).

Αξιολόγηση και κλείσιμο

Στην ολομέλεια, οι μαθητές/ριες γράφουν ανώνυμα σε ένα κομμάτι χαρτί τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς τους. Τοποθετούν το χαρτάκι σε ένα κουτί που θα παραδοθεί στον/στην εκπαιδευτικό.

4.2.1 Γλωσσικό Δέντρο

Οι γλώσσες και οι γλωσσικές μου ποικιλίες: Όλα όσα ακούω, ακροάζομαι και λέω μέσα σε μια μέρα.

4.2.2

Ποιος/α είμαι ως πολύγλωσσος/η;

Όνομα	
Επάγγελμα	
Ποιες γλώσσες μιλούν;	
Γιατί έγιναν δίγλωσσοι/ες ή πολύγλωσσοι/ες;	
Πώς χρησιμοποιούν τις γλώσσες τους στην καθημερινή ζωή;	
Κατά τη γνώμη τους, ποια είναι τα οφέλη της πολυγλωσσίας;	
Πώς αυτοπροσδιορίζονται σε σχέση με τις πολλαπλές τους γλώσσες;	
Πώς τους βλέπουν οι άλλοι/ες;	

4.2.3

Παραδείγματα γλωσσικών βιογραφιών

Alev Adil

Γλώσσες: Αγγλικά, Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας, Καλλιτέχνης και Εκπαιδευτικός

Με λένε Alev Adiloğlu. Προέρχομαι από την οικογένεια Adiloğlu της Αμμοχώστου. Ο πατέρας μου είναι Τουρκοκύπριος ποιητής και διπλωμάτης, φυσικά έχει συνταξιοδοτηθεί τώρα. Η μητέρα μου είναι Αγγλίδα ζωγράφος. Γνωρίστηκαν όταν ο μπαμπάς μου σπούδαζε νομικά στο Λονδίνο και ερωτεύτηκαν. Επέστρεψαν στην Κύπρο. Εγώ γεννήθηκα στην Κύπρο. Η πρώτη μου γλώσσα ήταν η τουρκική, αλλά ήμουν πάντα δίγλωσση, γιατί η μητέρα μου ήταν Αγγλίδα, αλλά και η μητέρα μου έμαθε τέλεια Τουρκικά και δεν τα ξέχασε ποτέ. Πάντα μιλούσαμε και Αγγλικά, βέβαια, τα μιλούσαμε στο σπίτι.

Η γλώσσα διδασκαλίας μου ήταν η αγγλική. Ξεκίνησα το σχολείο το 1970, μπήκα στο Junior School. Οπότε, ο κόσμος μου εμένα ήταν δίγλωσσος, στα πρώτα χρόνια της ζωής μου. Όταν ξεκίνησα το σχολείο, ήμουν η πρώτη Τουρκοκύπρια μαθήτρια. Κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, οι συνομήλικοί μου μιλούσαν Ελληνικά αντί για Αγγλικά. Παρόλο που ήμουν η μοναδική Τουρκοκύπρια μαθήτρια στο σχολείο, το περιβάλλον ήταν κοσμοπολίτικο με πολλά παιδιά από την Αγγλία, την Ιρλανδία και τη Γαλλία. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, η εκπαίδευση διεξαγόταν στα Αγγλικά, προσδίδοντάς μου ένα δυνατό εργαλείο, αλλά αισθανόμουν περιθωριοποιημένη. Παρόλα αυτά, οι συνθήκες δεν με πτοούσαν, καθώς μπορούσα να εκφράζομαι στα Αγγλικά με ευκολία, σαν να ήταν η μητρική μου γλώσσα, ενώ η αγγλική γλώσσα ήταν νέα για τους/τις συμμαθητές/ριές μου. Αυτό μου έδινε δύναμη. Από εκείνη την ηλικία, κατανόησα τη δύναμη της πολυγλωσσίας. Κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου, μερικοί/ες Τουρκοκύπριοι/ες στα χωριά μπορούσαν να επικοινωνούν στα Ελληνικά. Ωστόσο, εμείς καταγόμασταν από την Αμμόχωστο, εγώ γεννήθηκα στη Λευκωσία, ζήσαμε στα χρόνια των κλειστών οδοφραγμάτων. Έτσι, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας δεν ήταν δυνατή.

Η μητέρα μου με πήγαινε στον κινηματογράφο στην άλλη πλευρά και μερικές φορές πηγαίναμε και σε καφετέριες. Όταν ξεχνούσα και άρχιζα να μιλάω σε δύο γλώσσες, με προειδοποιούσαν αμέσως: «Όχι, όχι, μιλά μόνο Αγγλικά». Γι' αυτό έμαθα ότι κάθε τόπος ή κάθε μέρος έχει τη γλώσσα του. Πάντα μου άρεσε να αναμειγνύω τις δύο γλώσσες. Μετά το 1974, φύγαμε από την Κύπρο. Ως εκ τούτου, έχασα τον κόσμο μου, όταν πήγα στην Αγγλία. Αλλά έχασα, επίσης, τη γλώσσα μου και μια πλευρά του εαυτού μου. Έχω ένα βιβλίο ποίησης, το *Venus Infers*, ένα μέρος αυτού του βιβλίου ποίησης γράφτηκε για τη νεκρή δίδυμη αδελφή μου. Είναι σαν να μην αισθάνομαι τον

εαυτό μου μισή Κύπρια και μισή Αγγλίδα. Βλέπω τον εαυτό μου ως πλήρως Κύπρια και πλήρως Αγγλίδα. Δεν νιώθω διχασμένη. Νιώθω μια δυαδικότητα εντός μου και πάντα ευχόμενος να μπορούσα να είχα μείνει στην Κύπρο, γιατί δεν πήρα εγώ αυτή την απόφαση να φύγω, αλλά η μαμά και ο μπαμπάς μου. Τα παιδιά δεν ερωτώνται. Ήταν λίγο ένα συναίσθημα νοσταλγίας αυτό που με συνόδεψε, ως προς το ποια θα ήμουν, τι θα έκανα, τι είδους ζωή θα ζούσα, αν έμενα. Και ήθελα να επιστρέψω. Έτσι, επέστρεψα.

Η γλώσσα πολλαπλασιάζει τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο, τον τρόπο με τον οποίο αισθάνομαστε τα πράγματα και τις κληρονομίες, στις οποίες έχουμε πρόσβαση. Για παράδειγμα, τα Γαλλικά μου μπορεί να είναι φτωχά, αλλά μπορώ να διαβάσω ένα παράλληλο κείμενο και μπορώ να νιώσω μια μουσική κάπου εκεί μέσα, ακόμη και με τα, ξέρετε, βασικά Γαλλικά μου. Το να είσαι δίγλωσσος/η δημιουργεί έναν τρίτο τρόπο ύπαρξης. Yani, ben bazen biseye böyle Türkçe başlarım [Έτσι, μερικές φορές ξεκινάω στα Τουρκικά κάπως έτσι], και μετά θα τελειώσω την πρόταση στα Αγγλικά. Είναι ένας τρόπος επικοινωνίας με τον εαυτό σου και πολλαπλασιασμού του εαυτού σου που είναι τόσο πληθωρικός, και το μόνο που εύχομαι, είναι να μιλούσα περισσότερες γλώσσες.

Συνέντευξη από την Özge Özözü'l τον Νοέμβριο του 2022

Boghos Avetikian

Γλώσσες: Ελληνικά, Αγγλικά, Δυτικά Αρμενικά
Επάγγελμα: Συντονιστής και εκπαιδευτής στο πλαίσιο προγραμμάτων νεανικής κινητικότητας και κατάρτισης Erasmus+

Είμαι Κύπριος από τη Δυτική Αρμενία. Σπούδασα Γλωσσολογία στην Αρμενία, οπότε είχα την ευκαιρία να ζήσω ως Αρμένιος στην κοινότητα εδώ και ως Δυτικός Αρμένιος στην κοινότητα στην Αρμενία. Νιώθω σαν να έχω ζήσει δύο ζωές και να μιλάω δύο διαφορετικές γλώσσες. Η αρμενική μου θεωρείται διάλεκτος, όχι επίσημη γλώσσα, αλλά διαφέρει τόσο πολύ που υπάρχει πάντα αυτή η συζήτηση ότι «α, αυτός ο τύπος είναι διαφορετικός από εμάς», ακόμη και στην Αρμενία.

Οι σπουδές μου αφορούσαν κυρίως τον λόγο (γραπτή ή προφορική επικοινωνία). Νομίζω ότι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πράγματα που έμαθα και που δεν ήξερα όταν ήμουν νεότερος είναι ότι δεν υπάρχει «σωστός» τρόπος να μιλάς μια γλώσσα. Δεν το είχα συνειδητοποιήσει αυτό, επειδή οι Αρμένιοι/ες έχουν πολλές διαφωνίες σχετικά με το ποια είναι «τα σωστά Αρμενικά». Και οι δύο τρόποι είναι προφανώς σωστοί. Είναι ενδιαφέρον, μερικές φορές νομίζω ότι πολλοί από την Ανατολική Αρμενία μας βλέπουν ως κατώτερους, επειδή η γλώσσα μας είναι διαφορετική και χρησιμοποιούμε τουρκικές λέξεις – που είναι ειρωνικό, αν σκεφτείς ότι οι ίδιοι χρησιμοποιούν ρωσικές λέξεις.

Συνήθιζαν να με αντιμετωπίζουν ελαφρώς ως κατώτερο και εδώ [στην Κύπρο], επειδή τα Ελληνικά μου δεν ήταν

τόσο καλά. Συνήθιζαν να χρησιμοποιούν συχνά τη λέξη αλλοδαπός όταν αναφέρονταν σε μένα. Πρώτα πήγα σε αρμενικό σχολείο, όπου μιλούσα μόνο Αρμενικά. Στη συνέχεια, πήγα σε ένα δικοινοτικό σχολείο και ουσιαστικά μιλούσα μόνο Αγγλικά. Ευτυχώς τον τελευταίο χρόνο, αφού τελείωσα τις σπουδές μου, είχα τον χρόνο να συναναστραφώ με Ελληνοκύπριους και αρχίσα να μιλάω άπταιστα Ελληνικά. Προσπαθώ να ενσωματώνω τα Ελληνικά στην καθημερινότητά μου. Αλλά χρησιμοποιώ τα Αγγλικά, αν χρειαστεί να μιλήσω με επίσημη ιδιότητα. Υποθέτω ότι είμαι ξένος και στα Αγγλικά, γιατί είμαι κάποιος που τα έμαθε αργότερα. Όταν ήμουν στην Αρμενία, περίμενα να με αντιμετωπίσουν ως ισότιμο, αλλά δεν με αντιμετωπίσαν για άλλη μια φορά, επειδή οι γλώσσες μου ήταν διαφορετικές από τις δικές τους. Αυτό με επηρέασε ελαφρώς αρνητικά, αλλά τελικά το βλέπω και πάλι ως θετικό, επειδή μαθαίνω πολύ πιο εύκολα νέες γλώσσες.

Ως παιδί της αρμενικής κοινότητας, δεν ήξερα ότι «ζω σε μια χώρα όπου τα Ελληνικά είναι εξαιρετικά σημαντικά». Έχουμε μια οδό που λέγεται *Αρμενίας* και οι γείτονες και τα πάντα είναι αρμενικά. Αλλά, καθώς μεγάλωνα, όταν έπρεπε να πάω σε ένα κατάστημα για να αγοράσω κάτι μόνος μου, σίγουρα ένιωθα παράξενα. Ταυτόχρονα, βέβαια, επειδή η Κύπρος είναι ένα πολυγλωσσικό μέρος, οι άνθρωποι είναι φιλόξενοι και δεν ήταν τόσο δύσκολο. Είναι ενδιαφέρον γιατί σκέφτομαι με ελαφρώς διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τη γλώσσα που μιλάω. Η πολυγλωσσία έχει πολλά οφέλη. Για παράδειγμα, είμαι προνομιούχος που σπούδασα στην Αρμενία, πράγμα που σημαίνει ότι τώρα καταλαβαίνω και μιλάω με αρκετή ευχέρεια την ανατολική αρμενική, οπότε μπορώ να μάθω πολύ εύκολα Ρωσικά, όπως μπορώ να μάθω και Τουρκικά. Αισθάνομαι τυχερός που πήγα σε δικοινοτικό σχολείο και είχα την ευκαιρία να αλληλεπιδράσω με Τουρκοκύπριους/ες. Ήταν συναρπαστικό το πόσο εύκολο ήταν για μένα να καταλάβω λίγο πολύ το θέμα της συζήτησης, την ώρα που άλλοι/ες Ελληνοκύπριοι/ες δεν θα ήταν σε θέση να το καταλάβουν. Οι συνθήκες μου έδωσαν ένα γλωσσικό πλεονέκτημα.

Συνέντευξη από την Özge Özoğul τον Δεκέμβριο του 2022

Ümran Avni

Γλώσσες: Αγγλικά και Τουρκικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά
Επάγγελμα: Διευθύντρια προγραμμάτων διεθνούς ανάπτυξης

Γεννήθηκα στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οικογένειά μου είναι από την Κύπρο και εργάζομαι στην Κύπρο τα τελευταία δύο χρόνια. Μιλάω Αγγλικά και Τουρκικά. Γεννήθηκα και έζησα στο Λονδίνο όλη μου τη ζωή, αλλά επειδή οι γονείς μου μιλούσαν και οι δύο Τουρκικά, η μητρική μου γλώσσα μέχρι να πάω σχολείο ήταν μόνο η τουρκική. Έμαθα Αγγλικά, μόλις άρχισα να πηγαίνω στο σχολείο. Θυμάμαι ότι πήγα στην τάξη και δεν μπορούσα να καταλάβω πολλά πράγματα και εξαρτιόμουν από άλλους ανθρώπους, επειδή η μητρική τους γλώσσα ήταν τα Αγγλικά.

Όταν ήμουν νέα, νομίζω ότι έκανα μεγαλύτερη προσπάθεια να γνωρίσω καλύτερα την αγγλική γλώσσα, διάβαζα βιβλία μόνο στα Αγγλικά και όχι στα Τουρκικά, και ίσως εκεί άρχισαν να αλλάζουν περισσότερο οι γλωσσικές μου δεξιότητες. Υποθέτω ότι άρχισα να διαχωρίζω τις δύο γλώσσες, και τότε τα Τουρκικά έμειναν πίσω, αλλά δεν με ενοχλούσε ιδιαίτερα αυτό όταν ήμουν νεότερη - μπορούσα ακόμα να επικοινωνώ με τους ανθρώπους. Μπορούσα ακόμα να έρχομαι στην Κύπρο και να επικοινωνώ με την οικογένειά μου, αλλά δεν χρειαζόμουν τα Τουρκικά στην καθημερινή μου ζωή, οπότε δεν με επηρέαζε και πολύ. Δεν είμαι σίγουρη ότι το εκτιμούσα όταν ήμουν νεότερη, αλλά το να ξέρω ότι μπορώ να πάω σε μια διαφορετική χώρα και να καταλάβω τι λέγεται, να απαντήσω και να είμαι σε θέση να τα καταφέρω στη ζωή μου και να κάνω τις καθημερινές δουλειές σε αυτή τη χώρα, νομίζω ότι είναι ένα τεράστιο πλεονέκτημα. Μου επέτρεψε, επίσης, να εργαστώ στην Τουρκία κάποια στιγμή στη ζωή μου. Δεν δίστασα όταν μου δόθηκε η ευκαιρία, επειδή ένιωθα άνετα με τη γλώσσα. Πιάνω τον εαυτό μου να σκέφτεται ότι αν μιλούσα περισσότερες γλώσσες, τότε ίσως να είχα ταξιδέψει και ζήσει σε περισσότερες χώρες. Μου έδωσε, επίσης, τη δυνατότητα να μιλάω με την οικογένειά μου. Επικοινωνούσα με όλους τους παππούδες και τις γιαγιάδες μου στα Τουρκικά, και αυτό μας βοήθησε να γνωριστούμε καλύτερα και να έρθουμε πιο κοντά.

Παρ' όλα αυτά, όταν μιλάω Τουρκικά, επειδή δεν αισθάνομαι τόσο άνετα με αυτά, φαίνομαι λίγο διαφορετικός άνθρωπος. Στα Αγγλικά έχω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση: μπορώ να χρησιμοποιήσω διαφορετικό λεξιλόγιο, λέω ακριβώς αυτό που θέλω να πω. Αλλά στα Τουρκικά, υπάρχει περισσότερος δισταγμός, ακούγομαι λίγο σαν παιδί, νομίζω, πράγμα που κάνει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι είμαι λιγότερο σίγουρη και λιγότερο ώριμη, και αυτό με κάποιο τρόπο σε περιθωριοποιεί. Έτσι, αν βρισκόμαι με μια ομάδα ανθρώπων που μιλούν μόνο Τουρκικά, τότε δεν θα είμαι τόσο ομιλητική, και αυτό δεν είναι στην πραγματικότητα η προσωπικότητά μου.

Έμαθα να μην κρίνω τον εαυτό μου γι' αυτό και να είμαι περήφανη που μπορώ να μιλάω και τις δύο γλώσσες. Έτσι, μαθαίνω ότι η ταυτότητά μου δεν είναι απαραίτητα το από πού είμαι ή τι γλώσσα μιλάω, είναι απλώς η δική μου ταυτότητα, η ταυτότητα που νιώθω ως δική μου, και μπορώ να είμαι ο δικός μου άνθρωπος, διαφορετικός από οποιονδήποτε άλλον. Ο καθένας έχει, ούτως ή άλλως τη δική του προσωπικότητα, δεν χρειάζεται να χωρέσω σε ένα συγκεκριμένο κουτί.

Συνέντευξη από την Özge Özoğul τον Νοέμβριο του 2022

Ελένη Γεωργίου

Γλώσσες: Ελληνικά, Τουρκικά, Αγγλικά, Βουλγαρικά
Επάγγελμα: Υποψήφια διδακτορίσας, Καθηγήτρια τουρκικής και ελληνικής γλώσσας

Είμαι Κύπρια, ζω στη Λευκωσία. Εργάζομαι σε πανεπιστήμιο στην Κύπρο από το 2011. Διδάσκω

Τουρκικά. Έκανα προπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα. Όταν ήμουν στο τρίτο έτος των σπουδών μου, πήγα στην Κωνσταντινούπολη με το πρόγραμμα Erasmus. Μου άρεσε πολύ η πόλη και υποσχέθηκα στον εαυτό μου ότι θα επιστρέψω για να μείνω περισσότερο και να μάθω τη γλώσσα. Ήταν μία από τις γλώσσες που είχα επιλέξει στο πανεπιστήμιο. Αποφάσισα να κάνω μεταπτυχιακό στην Κωνσταντινούπολη. Έζησα εκεί για 4 χρόνια. Ήμουν η μόνη ξένη φοιτήτρια στο μάθημά μου, επειδή το πανεπιστήμιό μου είναι δημόσιο πανεπιστήμιο. Όσο ζούσα εκεί, έμαθα Τουρκικά, έκανα πολλούς φίλους και μετά επέστρεψα στην Κύπρο.

Στην αρχή ήταν κάτι καινούργιο για μένα. Αναρωτιόμουν πώς θα είναι, αλλά σε γενικές γραμμές ένιωθα άνετα. Έχουμε αρκετούς φοιτητές κάθε εξάμηνο, υπάρχουν και άνθρωποι που επιλέγουν τα Τουρκικά, επειδή θέλουν να τα μάθουν. Οι φοιτητές συνήθιζαν να με ρωτούν, όχι τόσο συχνά πια, γιατί επέλεξα να μάθω Τουρκικά, και τους λέω την ιστορία μου.

Έχω μια συνάδελφο που είναι Τουρκοκύπρια στο πανεπιστήμιο και δουλεύουμε μαζί κάθε μέρα, και μιλάει επίσης άπταιστα Ελληνικά. Γενικά, κάθε μέρα χρησιμοποιώ και τα Τουρκικά και τα Ελληνικά, πρώτα λόγω της δουλειάς μου. Έτσι, όταν πηγαίνω στο πανεπιστήμιο, μιλάω Τουρκικά και Ελληνικά με τους φοιτητές Μπορεί να απαντήσω σε ένα email στα Τουρκικά ή να διαβάσω ένα άρθρο είτε στα Ελληνικά είτε στα Τουρκικά είτε στα Αγγλικά αν χρειαστεί. Αν έχουμε μια εκδήλωση στο πανεπιστήμιο, εξαρτάται από τη γλώσσα της εκδήλωσης, συμμετέχω όμως και στον Κυπριακό Σύνδεσμο Διγλωσσίας. Ως μέλη αυτού του συνδέσμου, όταν έχουμε μια εκδήλωση μιλάμε και πάλι και τις δύο γλώσσες, διότι ο σκοπός του συνδέσμου είναι να προωθήσει τις δύο γλώσσες των δύο κοινοτήτων και να φέρει τις δύο κοινότητες πιο κοντά. Στο σπίτι μιλάω περισσότερο Ελληνικά με τα δύο μικρά παιδιά μου, αλλά σίγουρα θα μάθουν και Τουρκικά όταν μεγαλώσουν λίγο. Μπορώ να πω ότι υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα στο να μιλάς δύο γλώσσες. Το να ξέρεις τη γλώσσα του άλλου σε κάνει να τον καταλαβαίνεις καλύτερα. Για μένα είναι πολύ σημαντικό, νιώθω ότι με βοηθάει πολύ να μπω στη θέση του άλλου. Επίσης, διάβασα σε ένα άρθρο ότι ειδικά όταν θέλουμε να ευχηθούμε κάτι σε κάποιον, είναι καλύτερα να το κάνουμε στη μητρική του γλώσσα. Αυτό τον κάνει να αισθάνεται καλύτερα και τον αγγίζει περισσότερο.

Συνέντευξη από την Özge Özoğul τον Δεκέμβριο του 2022

Natalie Hami

Γλώσσες: Αγγλικά, Ελληνικά, Κυπριακά Ελληνικά, Τουρκικά, Κυπριακά Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας και Επιμελήτρια εκδόσεων

Είμαι μισή Τουρκοκύπρια και μισή Ιρλανδή. Για μένα, όμως, είναι πιο σημαντικό να είμαι απλώς Κύπρια. Είμαι συγγραφέας, επιμελήτρια εκδόσεων, πιο συγκεκριμένα αυτή τη στιγμή είμαι συντάκτρια τεχνικών κειμένων. Ζω

στη Λευκωσία. Κατάγομαι από την Ποταμιά, που είναι ένα μικτό χωριό όπου Τουρκοκύπριοι και Ελληνοκύπριοι πάντα συνυπήρχαν, ζούσαν μαζί, υποστήριζαν ο ένας τον άλλον, μιλούσε ο ένας τη γλώσσα του άλλου.

Έτσι, μιλάω Αγγλικά, Ελληνικά και Τουρκικά. Τα Αγγλικά είναι η μητρική μου γλώσσα. Στη συνέχεια, κάποια στιγμή στα πρώτα μου χρόνια έμαθα Ελληνικά και Τουρκικά. Μιλούσα Τουρκικά κυρίως με τη γιαγιά μου, τη θεία μου και τον θείο μου. Τα Ελληνικά ήταν κάτι που έμαθα στην πορεία. Θέλω να πω, νομίζω ότι όταν ζεις στη νότια Κύπρο είναι αδύνατο να μην τα μάθεις. Για πολύ καιρό σταμάτησα να μιλάω Τουρκικά γιατί δεν μου ήταν χρήσιμα. Μιλούσα κυρίως μόνο Αγγλικά και Ελληνικά. Στη συνέχεια, πριν από περίπου 8 χρόνια αποφάσισα να πάω και να τα ξαναμάθω επίσημα, μέσω μαθημάτων που προσφέρονται στο πανεπιστήμιο, γιατί ένιωθα ότι ήταν ο μόνος τρόπος για να πιέσω τον εαυτό μου να τα μάθει σωστά.

Στην πραγματικότητα αποφάσισα να ξαναμάθω τη γλώσσα για διάφορους λόγους. Πρώτα απ' όλα, ένιωθα ότι ήταν παράξενο να είμαι Τουρκοκύπρια και να μην μπορώ να συνομιλήσω με κάποιον στα Τουρκικά. Εξάλλου, ένιωθα ότι η γλώσσα ήταν μέρος του εαυτού μου και μπορούσα ακόμα να την καταλάβω. Είχα μια ανάμνηση της γλώσσας. Ο δεύτερος λόγος ήταν επειδή εκείνη την εποχή άρχισα να εμπλέκομαι περισσότερο σε δικοινοτικά ή πολυκοινοτικά προγράμματα και δραστηριότητες. Ήταν παράξενο για μένα να μην μπορώ να επικοινωνήσω με άλλους/ες Τουρκοκύπριους/ες. Θέλω να πω ότι είναι δεδομένο ότι πολλοί/ές από αυτούς/ές μιλούν Αγγλικά, αλλά ξέρετε δεν βλέπω το νόημα να μιλάω σε κάποιον στα Αγγλικά, όταν μπορώ να του μιλήσω στη δική του γλώσσα και το ίδιο ισχύει για τα Ελληνικά και τα Αγγλικά. Για μένα, είναι υπέροχο πράγμα και μια υπέροχη εμπειρία να βρίσκομαι σε αυτό το νησί, να μιλάω σε εσάς στα Τουρκικά, σε κάποιον άλλο στα Ελληνικά και στη μητέρα μου στα Αγγλικά. Είναι πραγματικά ένα δώρο που δεν παύει ποτέ να με εκπλήσσει, το να μιλάς διαφορετικές γλώσσες και να κινείσαι μεταξύ διαφορετικών γλωσσών. Στην καθημερινή μου ζωή χρησιμοποιώ κυρίως τα Κυπριακά και τα Αγγλικά. Κάθε Δευτέρα μιλάω και Τουρκικά γιατί πηγαίνω στη χορωδία μου και εξασκώ τα Τουρκικά μου.

Συνέντευξη από την Έλενα Ιωαννίδου και την Özge Özoğul τον Νοέμβριο του 2022

Noora Rahmani

Γλώσσες: Περσικά, Αγγλικά, Τουρκικά
Επάγγελμα: Ψυχολόγος παιδιών και εφήβων

Κατάγομαι από το Ιράν και η κύρια γλώσσα μου είναι τα Περσικά, τα Φαρσί. Ολοκλήρωσα το πτυχίο και το μεταπτυχιακό μου στην Ψυχολογία και τώρα είμαι υποψήφια διδακτορίσας στον ίδιο τομέα. Μου αρέσει να εργάζομαι με παιδιά και εφήβους/ες.

Ο σύζυγός μου και η οικογένειά του μιλούν Τουρκικά επειδή κατάγονται από το Ταμπρίζ. Το Ταμπρίζ είναι πόλη

στο Ιράν, όπου οι άνθρωποι μιλούσαν Τουρκικά. Μερικοί από την οικογένειά μου επίσης. Όταν ήρθα να ζήσω εδώ, είδα ότι οι περισσότεροι άνθρωποι μιλούσαν Τουρκικά, οπότε αποφάσισα να τα μάθω. Ξεκίνησα με καθημερινές κουβέντες, όπως «merhaba, nasılsınız, iyi misin?, her şey yolunda» [Γεια σου, πώς είσαι, είσαι καλά; Όλα καλά.] Στη συνέχεια αποφάσισα να τα βελτιώσω με τους/τις συναδέλφους/ισσες μου.

Για τα Αγγλικά θα πρέπει να ευχαριστήσω τη μαμά, γιατί από την ηλικία των 4 ή 5 ετών, μας ξεκίνησε μαθήματα. Βλέπαμε, επίσης, κινούμενα σχέδια στα Αγγλικά. Αργότερα στη ζωή μου εξοικειώθηκα με τους ήχους των λέξεων και άρχισα να μαθαίνω τη σημασία τους. Η χρήση τραγουδιών, κινουμένων σχεδίων και ταινιών είναι ένας διασκεδαστικός τρόπος για να μάθουμε γλώσσες ακόμη και σε μικρή ηλικία.

Στη δουλειά μου οι συνάδελφοί μου και εγώ παρατηρούμε κοινές λέξεις στα Φαράσι και στα Τουρκικά, όπως το *perde* (κουρτίνα). Τέτοιες λέξεις με ενθαρρύνουν περισσότερο να μάθω Τουρκικά. Τώρα μπορώ να πω ότι έχω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να μαθαίνω και να μιλάω Τουρκικά γιατί όταν μιλάω κανείς δεν προσπαθεί να με διορθώσει. Με αποδέχονται και δεν τους ενοχλεί η προφορά μου. Στην αρχή μιλούσα ταυτόχρονα Τουρκικά και Αγγλικά, αλλά τώρα νιώθω πιο ελεύθερη γιατί νομίζω ότι οι άνθρωποι είναι ανοιχτοί. Έτσι, η σύνδεση και η ενθάρρυνση, πριν από τη διόρθωση, είναι πολύ σημαντική.

Όταν μιλάτε περισσότερες γλώσσες, μπορείτε να διατηρήσετε επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς, να έχετε περισσότερες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ή κοινωνικές σχέσεις, αρχίζετε να παρατηρείτε κοινές λέξεις και χρησιμοποιείτε διάφορες γλώσσες σε περισσότερες από μία χώρες. Για παράδειγμα, τα Τουρκικά είναι χρήσιμα, επειδή και στο Ιράν μπορείτε να τα χρησιμοποιήσετε, στο Τουρκμενιστάν, στο Αζερμπαϊτζάν. Τα Αγγλικά, στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου, τα Γαλλικά και τα Ισπανικά είναι πολύ δημοφιλή. Στη χώρα μου, βλέπω ότι οι περισσότεροι/ες έφηβοι/ες θέλουν να μάθουν Κινέζικα, Ιαπωνικά και Κορεατικά, επειδή θέλουν να παρακολουθούν τις σειρές τους, τις ταινίες τους και να ακούνε τραγούδια K-pop.

Συνέντευξη από την Özge Özoğlu τον Δεκέμβριο του 2022

Nahide Merlen

Γλώσσες: Κυπριακά Ελληνικά, Κυπριακά Τουρκικά και Αγγλικά
Επάγγελμα: Ιδιοκτήτρια βιβλιοπωλείου, Γεωργική Μηχανικός

Γεννήθηκα στα '58, στα Αλεύκα, πάνω που τα Κότσινα, ένα μικρό χωριό. Ήμασταν κάπου τριάντα-σαράντα οικογένειες γεννήθηκα στα '58 τζιαι στα, μετά που τα '60-61 ατυμούναι άρκεψεν τζιαι είσχαν κάτι φασαρίες. Εμιλούσαν ένας τον άλλον μες το χωριόν πως εννά γίνει πόλεμος τζιαι επηαίναν, εφοούνταν ο κόσμος τζείνον τον τζιαιρό. Στα '63 άρκεψεν ο, μπορεί να εν στα '63 που άρκεψαν να φοούνται γιατί άρκεψεν ο πόλεμος σε κάτι

άλλες περιοχές, στα άλλα χωρικά, αλλά τζιαι εμάς λίον. Τζιαι στα '64 εμείς, έγινεν πολύ γυνατόν πόλεμον, τζιαι εφύαμεν που το χωριό μας μιαν νύχταν όλος ο κόσμος, όλοι οι χωρκαίτοι επήαμεν στα Κότσινα.

Έτσι, μπορώ να πω ότι μεγάλωσα στη μέση των πολέμων εκεί. Δημοτικό σχολείο πήγα στα Κόκκινα, Γυμνάσιο στα Κόκκινα, Λύκειο στη Λευκωσία... Η περίοδος της άφιξής μας στη Λευκωσία ήταν η εποχή που απομακρύνθηκα από το χωριό και αργότερα πήγα να σπουδάσω στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας. Εκεί αποφοίτησα ως γεωργική μηχανικός και επέστρεψα στον τόπο μου. Αφού δεν μπόρεσα να βρω δουλειά ως γεωργική μηχανικός, εργάστηκα σε εργοστάσια για ένα μικρό χρονικό διάστημα και στη συνέχεια άνοιξα ένα βιβλιοπωλείο, είμαι ιδιοκτήτρια βιβλιοπωλείου. Είμαι Κύπρια που ζει στην Κύπρο.

Στην περιοχή Τυλληρίας, για τους περισσότερους ανθρώπους, η κυρίαρχη γλώσσα ήταν τα Ελληνικά. Υπήρχαν μόνο 5-6 τουρκικά χωριά, και δεδομένου ότι δουλεύαμε μαζί με Ελληνοκύπριους/ες και ήταν ο κυρίαρχος πληθυσμός, τα χωριά ήταν φτωχά και μακριά από το κέντρο. Υπήρχαν αρκετά ελληνοκυπριακά χωριά γύρω μας, στα οποία πολλοί άνθρωποι από το χωριό μας δούλευαν την περίοδο της συγκομιδής. Μιλούσαν Ελληνικά, επομένως, όταν γεννήθηκα, η μαμά μου και όλοι στο σπίτι μιλούσαν Ελληνικά.

Μιλούσαμε Τουρκικά όταν πηγαίναμε στο σχολείο ή όταν συναντιόμασταν με τους φίλους μας έξω, αλλά στο σπίτι μιλούσαμε Ελληνικά μεταξύ μας, μερικές φορές μιλούσαμε στα Τουρκικά, αλλά η κυρίαρχη γλώσσα ήταν τα Ελληνικά. Αργότερα, το 1964 γίναμε πρόσφυγες και πήγαμε στα Κόκκινα. Κατά τη διάρκεια του πολέμου του 1963-1964, έγιναν μεγάλες μάχες στην περιοχή της Τηλλυρίας, και όλοι οι χωρικοί γύρω από τα Κόκκινα έγιναν πρόσφυγες και μετακόμισαν στα Κόκκινα. Στη δεκαετία του 1960, ακόμη και το 1958 και το 1959 υπήρξε πίεση από την τουρκική διοίκηση να κάνουν τους ανθρώπους να μιλούσαν Τουρκικά. Έβάζαν ακόμη και πρόστιμα σε όσους δεν μιλούσαν Τουρκικά. Αλλά οι άνθρωποι δεν ήξεραν καν Τουρκικά, δεν μπορούσαν να αναγκάσεις ανθρώπους που δεν τα ήξεραν να μιλήσουν Τουρκικά.

Όλα τα γύρω χωριά βρίσκονταν σε παρόμοια κατάσταση. Όταν μετακομίσαμε στο χωριό, τα Κόκκινα, και όλοι οι Τούρκοι άρχισαν να μιλούν μεταξύ τους στα Τουρκικά, φυσικά η κυρίαρχη γλώσσα έγινε τα Τουρκικά. Στο σπίτι μιλούσαν και τα Ελληνικά και τα Τουρκικά. Τα παιδιά μπορεί να ξεκινούσαν να μιλάνε Τουρκικά μεταξύ τους και στη μέση να άλλαζαν στα Ελληνικά. Έτσι, το χωριό ήταν διγλωσσο. Μπορεί να άλλαζαν στα Τουρκικά όταν μιλούσαν με ένα παιδί στο σπίτι, αλλά συνέχιζαν να μιλούν Ελληνικά όταν δύο γείτονες κάθονταν μαζί για κουβέντα. Αν κάποιος μιλούσε Τουρκικά, η γλώσσα μπορούσε να αλλάξει από τα Ελληνικά στα Τουρκικά στο λεπτό. Έτσι μεγάλωσαμε. Ξεκινήσαμε να μαθαίνουμε Αγγλικά στο Δημοτικό ή στο Γυμνάσιο, αλλά μία ώρα μάθημα Αγγλικών την ημέρα δεν ήταν αρκετή.

Στο σχολείον εμείς μιτσιόι ένας τον άλλο εμιλιούαμεν τζιαι Ελληνικά τζιαι Τούρτσικα. Αλλά παραπάνω Τούρτσικα στο σκολείον. Εβγαίναμεν, επηαίναμεν έσσω, εμιλούαμεν Ελληνικά. Στην στράταν πάλε κάποτε Τούρτσικα κάποτε Ελληνικά εμιλούαμεν. Ποιος αν εμίλαν Τούρτσικα μιλούαμεν Τούρτσικα, ποιος αν εμίλαν Ελληνικά επηαίναμεν Ελληνικά. Μετά που ήρτα Λευκωσία, μόνον Τούρτσικα γιατί ήμουν στο σκολείον τζιαι εν επήαίνα στο χωρκόν. Επηαίναμεν τρεις μήνες, αλλά εμείς πάλε εν τα αχήκαμεν τα ελληνικά. Παντρευτήκαμεν, εμείναμεν στη Λευκωσία. Εχέλαμεν η Κύπρο να γενεί μιαν Κύπρο, να γενεί, ο κόσμος να 'ρκεται μαζί. Να μεν έχομεν προβλήματα ο ένας τον άλλον, να 'ναι, να 'μασταν όλοι οι Κυπριαίοι

μαζί. Κάχα λίον εμείς, κάχα, στα '90, στα '85-6 επηαίναμεν σε κάτι, κάποιους δασκάλους να μάθωμεν Ελληνικά, να γράφωμεν Ελληνικά. Επιάναμεν μαθήματα. Μετά που ανοίξαν οι πόρτες πάλε επήα θκιο-τρία χρόνια για, γιατί ξηχάνεις τα. Την γλώσσα πο' να την αφήκεις ξηχάνεις. Τζιαι πόσα χρόνια, κάπου τριάντα χρόνια επηαίναμεν στο χωριό, λίο λίο εμιλούαμεν αλλά εδουλεύκαμεν Λευκωσία τζιαι εν εμιλούαμε την γλώσσα την ελληνική.

Όλον Τούρτσικα τωρά μιλώ. Αν έρθει κανένας Εγγλέζος πο' να μεν ηξέρει κάτι, Τούρτσικα τζιαι στιδήποτε, μπορώ να του μιλήω, αλλά εν είναι πολλά καλά τα Αγγλικά μου. Τα ελληνικά πο' να 'ρθει κανένας πάλε Ελληνοκύπριος ή κάτι άλλος, αλλά που εννά πάω στο χωρκόν κάπου κάπου, όχι πολλά, αλλά λίο μιλούμεν Ελληνικά πάλε με τις αδελφές μου.

Συνέντευξη από την Έλενα Ιωαννίδου και την Özge Özoğlu τον Νοέμβριο του 2022

Joyce Mariam Mroueh

Γλώσσες: Αραβικά, Γαλλικά, Αγγλικά, Ελληνικά, Γερμανικά
Επάγγελμα: Καθηγήτρια Θεάτρου και Θεατρικής αγωγής, Καθηγήτρια Αραβικών και Γαλλικών, Συντονίστρια Εκπαιδευτικών Θεμάτων (στον ανθρωπιστικό τομέα)

Είμαι Παλαιστίνια, αλλά γεννήθηκα και μεγάλωσα στον Λίβανο. Όταν έγινα 29 ετών, λόγω του πολέμου στον Λίβανο, όλη η οικογένεια αποφάσισε να έρθει στην Κύπρο. Εδώ ζω τα τελευταία 33 χρόνια.

Στον Λίβανο υπάρχουν γαλλόφωνα και αγγλόφωνα σχολεία. Πήγα σε γαλλικό σχολείο από την ηλικία των τεσσάρων ή πέντε ετών. Αυτό μου επέτρεψε να μιλάω Αραβικά και Γαλλικά. Στο σπίτι μιλούσαμε Αραβικά. Άρχισα να μαθαίνω Αγγλικά στο Γυμνάσιο. Πήγα στη Γαλλία για 2 χρόνια, για να ολοκληρώσω τη λυκειακή μου εκπαίδευση, λόγω του πολέμου στον Λίβανο. Στη συνέχεια όμως επέλεξα να επιστρέψω στον Λίβανο για να σπουδάσω εκεί. Σπούδασα θέατρο και δράμα σε ένα αμερικανικό πανεπιστήμιο, επειδή είχε τα μαθήματα που ήθελα να σπουδάσω. Όταν ήρθα στην Κύπρο, άρχισα να διδάσκω Θέατρο σε ένα σχολείο εδώ, μέχρι που σταμάτησα για λίγο για να ασχοληθώ με την Εκπαίδευση μέσω της ΜΚΟ, όπου εργάζομαι τώρα.

Όταν μετακόμισα στην Κύπρο με την οικογένειά μου, μετά από λίγο καιρό, αποφάσισα να σπουδάσω Ελληνικά. Ακολούθησα ένα πενταετές πρόγραμμα στο πανεπιστήμιο για να μπορώ να διαβάζω και να γράφω Ελληνικά, όχι μόνο για να μάθω τη γλώσσα. Αποδείχτηκε δύσκολο γιατί τα Ελληνικά που μαθαίνεις είναι διαφορετικά από τα Ελληνικά που ακούς στο δρόμο και από τα Ελληνικά που μιλούν τα παιδιά μου. Μερικές φορές δεν τα καταλαβαίνω, καθώς μιλούν Κυπριακά, πράγμα που είναι απολύτως εντάξει, και στην πραγματικότητα μου αρέσουν πολύ τα Κυπριακά. Μου αρέσει ο ήχος τους. Έχει κάτι που μου θυμίζει τα Αραβικά, τον πολιτισμό μου. Ενώ τα Ελληνικά ήταν λίγο πιο ξένα για μένα ζώντας στην Κύπρο, και το συνειδητοποίησα αυτό εκ των υστέρων. Αλλά, σε γενικές γραμμές, ήταν πολύ χρήσιμο να μάθω Ελληνικά.

Μου αρέσει να μαθαίνω γλώσσες. Η εργασία στο War Child είναι πολύ ωφέλιμη για μένα, επειδή δεν είχα χρησιμοποιήσει την αραβική γλώσσα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ένα πράγμα που πρέπει να πω για τα Αραβικά είναι ότι η προφορική γλώσσα είναι πολύ πολύ διαφορετική από αυτό που αποκαλούμε λογοτεχνική αραβική. Αν δεν μάθεις τη γλώσσα στα βιβλία, στο σχολείο, δεν μπορείς να τη διαβάσεις, να τη γράψεις ή να την καταλάβεις. Όταν τα παιδιά μου ήταν μικρά, συνήθιζα να τους διαβάζω βιβλία στα Αραβικά, και έλεγαν «Απλά πες το στα Αραβικά!» και εγώ έλεγα «Μα αυτό είναι Αραβικά», αλλά ο γραπτός λόγος είναι τόσο διαφορετικός από τον προφορικό. Όταν άρχισα να εργάζομαι στο War Child, επανασυνδέθηκα με την αραβική γλώσσα, λόγω των συνεργατών μας. Παρόλο που έδρα μας είναι η Κύπρος, εργαζόμαστε εξ αποστάσεως με συνεργάτες στη Συρία και στον Λίβανο.

Συνέντευξη από την Özge Özoğlu τον Δεκέμβριο του 2022

Stéfanos Stefanídis

Γλώσσες: Αγγλικά, Ελληνικά, Ισπανικά, Πορτογαλικά, Γαλλικά, Ιταλικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας/Ποιητής, Σκηνοθέτης ντοκιμαντέρ, Καθηγητής Συγκριτικής Λογοτεχνίας

Γεννήθηκα στο Τρίκωμο το 1949 και το 1957 ο πατέρας μου με πήρε ξαφνικά από το νησί, εντελώς απρόσμενα. Πήγαμε στην Αγγλία και αυτή ήταν η πρώτη μου επαφή με τα Αγγλικά. Είχα μεγάλη αντίσταση γιατί ήταν η δεκαετία του '50, και υποθέτω για δύο λόγους: πρώτον, ήταν προσωπικό, γιατί μου είχαν στερήσει το υπόλοιπο της μαθητικής μου ζωής στην Κύπρο, τελείωσα μόνο δύο τάξεις στα Ελληνικά, και δεύτερον, στην Κύπρο υπήρχε αυτή η αίσθηση αντίστασης στα Αγγλικά και στην αποικιοκρατία. Οπότε, αυτό ήταν εμπροσθιό μέσο μου. Ήταν μια ξαφνική αλλαγή περιβάλλοντος, όχι μόνο ενός γλωσσικού περιβάλλοντος, αλλά πήγα από ένα αγροτικό περιβάλλον, στα μέσα του 20ού αιώνα, σε μια βιομηχανική πόλη. Έμαθα για πρώτη φορά Αγγλικά στο Μάντσεστερ, οπότε είχα την προφορά του Μάντσεστερ, που δεν ήξερα καν τι ήταν. Και, ήμουν σε ένα σχολείο όπου κανείς δεν μιλούσε Ελληνικά. Αυτή η διακοπή της γλώσσας με επηρέασε βαθιά. Μου ανήκε και δεν μου ανήκε και υπήρχε πάντα αυτή η αίσθηση του να ανήκω σε κάτι άλλο, και αυτό ήταν που υποκίνησε το ενδιαφέρον μου για τις γλώσσες. Νομίζω ότι μάλλον επειδή είχα δύο αναφορές (Αγγλικά και Ελληνικά) ήταν αρκετά εύκολο για μένα να μάθω περισσότερες γλώσσες.

Παρόλο που τα Αγγλικά έγιναν η κυρίαρχη γλώσσα μου, άρχισα να θέλω να τα διαμορφώσω με βάση τις δικές μου επιθυμίες, τη δική μου φαντασία και τα εγχειρήματά μου σε άλλες γλώσσες. Όταν μιλάς πολλές γλώσσες, πάντα σκέφτεσαι μέσα από τα κενά μεταξύ της μιας γλώσσας και της άλλης, επειδή υπάρχει πάντα ένα στοιχείο συγγένειας και ένα στοιχείο διαφοράς. Από αυτή την άποψη, ο τρόπος με τον οποίο εκφράζω τον εαυτό μου, η ταυτότητά μου και η φαντασία μου έχουν γίνει πολυφωνικοί και πολύγλωσσοι από πολύ νωρίς.

Η σχέση μου με τα Ελληνικά άλλαξε κατά τη διάρκεια της ζωής μου, όπως και η σχέση μου με τα Αγγλικά και τις άλλες γλώσσες που έμαθα. Ο τρόπος με τον οποίο μιλάω καθεμιά από αυτές υπήρξε, επίσης, μια διαδικασία μετασχηματισμού. Νομίζω ότι είναι δυναμική αυτή η διαδικασία. Έχεις μια συναισθηματική σχέση με όλες αυτές τις διαφορετικές γλώσσες. Έτσι, τα Αγγλικά μου, παρόλο που είναι η λογοτεχνική μου γλώσσα, έχουν περάσει από διάφορες αλλαγές. Αρχικά είχα μια αντίσταση, επειδή τα Αγγλικά ήταν η αποικιακή γλώσσα, αλλά στην πραγματικότητα μπορείς να τα οικειοποιηθείς και να τα μεταμορφώσεις για να τα κάνεις δικά σου. Αυτό είναι σε μεγάλο βαθμό αυτό που έχω κάνει και αυτό είναι που με κάνει συγγραφέα: είναι η εξερεύνηση αυτών των διαφορετικών επιπέδων. Νομίζω ότι η συγγραφή ή η τέχνη γενικότερα είναι ένας συνεχής πειραματισμός. Είναι η εύρεση δυνατοτήτων να διευρύνουμε τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε και αισθανόμαστε τον κόσμο γύρω μας.

Συνέντευξη από την Özge Özoğul τον Νοέμβριο του 2022

Μάριος Βασιλίας

Γλώσσες: Σάννα (Κυπριακά Αραβικά), Κυπριακά Ελληνικά, Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Τουρκικά, Αραβικά
Επάγγελμα: Αστυνομικός (Λοχίας) και Ερευνητής της Σάννα

Είμαι μέλος της μαρωνιτικής κοινότητας και γεννήθηκα στο χωριό Κορμακίτης, ένα από τα τέσσερα εναπομείναντα χωριά των Μαρωνιτών. Στο χωριό μου μιλάμε Κυπριακά Αραβικά. Γεννήθηκα πριν από τα γεγονότα του '74 στο χωριό και έζησα εκεί μέχρι το 1980. Η απόφαση να φύγω και να ζήσω στο νότιο τμήμα ήταν κατά κύριο λόγο επιλογή των γονιών μου. Καθώς ήμασταν ανήλικοι, ήταν φυσικά αναμενόμενο ότι θα ακολουθούσαμε τους γονείς μας. Εξακολουθούσαμε να επισκεπτόμαστε το χωριό και να περνάμε τα καλοκαίρια μας, τις διακοπές μας, τα Χριστούγεννα και το Πάσχα εκεί.

Οι γονείς μου στο σπίτι μεταξύ τους μιλούσαν πάντα Αραβικά Κυπριακά στον Κορμακίτη. Αφού μετακομίσαμε και ήρθαμε σε άμεση επαφή με την κυρίαρχη ελληνική γλώσσα, η χρήση της γλώσσας στο σπίτι σιγά σιγά άλλαξε. Όταν μετακομίσαμε, ήταν πραγματικά τρομακτικό για μένα να βλέπω ότι βρισκόμουν γλωσσικά σε ένα περιβάλλον, όπου δεν ανήκα. Μεταξύ μας, εμείς από τον Κορμακίτη, τόσο στην εκκλησία όσο και στις επισκέψεις μας στα σπίτια των συγγενών, μιλούσαμε Σάννα/Αραβικά Κυπριακά. Όταν όμως πηγαίναμε στο σχολείο, ασυνείδητα το απαγορεύαμε στον εαυτό μας: «Ουπς, εδώ δεν μιλάω Σάννα». Ήμασταν προσεκτικοί για το πώς θα μας έβλεπε ο άλλος. Υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις που μας αντιμετώπισαν με απαξιωτικό και υποτιμητικό τρόπο. Οι νέοι παιδικοί μας φίλοι δεν γνώριζαν τι λέγαμε, τι ήταν αυτή η γλώσσα. Δεν μιλούσαμε τα Ελληνικά που μαθαίναμε στο σχολείο και μας μάλωναν για να μάθουμε να μιλάμε σωστά Ελληνικά, οπότε δεν μιλούσαμε συχνά τη δική μας γλώσσα, τη Σάννα. Με την

πάροδο των χρόνων κατάφερα να κατακτήσω τη Σάννα. Τώρα είμαι από τους τελευταίους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας. Έχω έρθει σε επαφή με αξιολογούς ακαδημαϊκούς, με τους οποίους μαζί σχηματίζουμε την ομάδα καταγραφής, αναβίωσης και διατήρησης της γλώσσας του χωριού μου από το 2013, αλλά έχω ξεκινήσει νωρίτερα, το 2008.

Στις πρώτες μου συναντήσεις με αραβόφωνους, προσπάθησα να καταλάβω τη διαφορά, επειδή υπάρχουν πολλές αραβικές γλώσσες, δεν είναι μόνο η κλασική αραβική, είτε είναι από την Αίγυπτο, το Λίβανο ή τη Συρία. Ως ομιλητής της Σάννα, διαπιστώνω ότι γλωσσικά είμαι πιο κοντά στους Σύριους. Μιλώ σε Σύριους στη Σάννα και εκπλήσσονται γιατί η Σάννα μας είναι κάτι που έμεινε στον 9ο αιώνα, είναι αμόλυντη από τη νέα κλασική αραβική, και νομίζω ότι με βλέπουν λίγο σαν να μιλάω αρχαία Ελληνικά στην πλατεία Συντάγματος.

Τα Τουρκικά ήταν στο μυαλό μου από την εποχή που ζούσαμε στο χωριό. Σιγά-σιγά μπήκαν στην κοινότητα και στα σπίτια των κατοίκων που μιλούσαν τη Σάννα μέσα από τις καθημερινές δραστηριότητες των κατοίκων του χωριού στις συναλλαγές τους με τα γειτονικά χωριά, όπως η Αγία Ειρήνη, το Διόριο, τη Μύρτου κ.λπ. Η τουρκική γλώσσα είναι δομημένη πάνω στην οθωμανική, την περσική και την αραβική. Υπάρχουν τόσες πολλές λέξεις που μου είναι οικείες λόγω της Σάννα, και αυτό ήταν που μου έδωσε το έναυσμα να εμβαθύνω στην τουρκική γλώσσα.

Στη δουλειά μου μιλάω τρεις ή τέσσερις γλώσσες κάθε μέρα: Γαλλικά, Αγγλικά και Ελληνικά. Μπορεί να πω κάτι στους αραβόφωνους διερμηνείς για να φρεσκάρω τα Αραβικά μου. Προσπαθώ να χρησιμοποιώ τα Τουρκικά όταν επισκέπτομαι τους γονείς μου που ζουν πλέον μόνιμα στον Κορμακίτη, σε γειτονικά χωριά. Ένας άνθρωπος σήμερα που είναι πολύγλωσσος έχει τους οριζόντες του ορθάνοιχτους σε ό,τι κι αν κάνει.

Συνέντευξη από τον Λοίζο Λουκαΐδη τον Δεκέμβριο του 2022

4.2.4 Ανάγνωση αποσπασμάτων σχετικών με το γλωσσικό ρεπερτόριο

Πηγή 1:

Σε ένα εξαιρετικά ποικιλόμορφο περιβάλλον, οι άνθρωποι που μετακινούνται από το ένα μέρος στο άλλο αλληλεπιδρούν με ένα ευρύ φάσμα ομάδων, δικτύων και κοινοτήτων. Ως αποτέλεσμα, μαθαίνουν διαφορετικές γλώσσες με διάφορους τρόπους, όπως μέσω επίσημων γλωσσικών μαθημάτων ή περιστασιακών καθημερινών αλληλεπιδράσεων. Αυτές οι διαφορετικές μέθοδοι εκμάθησης οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα γλωσσικών γνώσεων, από το να είναι σε θέση κανείς να χρησιμοποιεί μια γλώσσα με ευχέρεια έως το να αναγνωρίζει απλώς κάποιες βασικές λέξεις. Η συλλογή όλων αυτών των γλωσσικών πόρων στο πρόσωπο ενός ομιλητή/ριας ονομάζεται «ρεπερτόριο». Ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται το ρεπερτόριο επηρεάζεται από τις εμπειρίες ζωής του ατόμου. Αυτό σημαίνει ότι οι γλώσσες που γνωρίζουν οι άνθρωποι και ο τρόπος που τις χρησιμοποιούν διαμορφώνονται από τις προσωπικές τους ιστορίες και διαδρομές. Αντί να εστιάζουμε μόνο στις κοινότητες, είναι σημαντικό να στρέψουμε την προσοχή μας στις ατομικές εμπειρίες και προοπτικές για να κατανοήσουμε καλύτερα αυτό το ποικιλόμορφο γλωσσικό τοπίο. Η ανάλυση των γλωσσικών ρεπερτορίων μπορεί να αποτελέσει έναν πολύτιμο τρόπο για τη μελέτη των μοναδικών ταυτοτήτων και εμπειριών των ατόμων που ζουν στον σύγχρονο, εξαιρετικά ποικιλόμορφο κόσμο μας.

Πηγή: Blommaert και Backus (2011)

Ερωτήσεις:

1. Ποιο μπορεί να είναι ένα παράδειγμα άτυπης «συνάντησης» με μια γλώσσα;
2. Πώς μπορεί να γίνει η εκμάθηση γλωσσών εκτός της σχολικής αίθουσας;
3. Πώς ορίζουν οι συγγραφείς το γλωσσικό ρεπερτόριο; Γράψτε με δικά σας λόγια.
4. Τι εννοούν οι συγγραφείς όταν λένε «να στρέψουμε την προσοχή μας στις ατομικές εμπειρίες και προοπτικές»;

Πηγή 2:

Είμαι πολύγλωσσος, έχω ζήσει σε διάφορα μέρη και έχω μάθει πολλές γλώσσες στην πορεία. Η κυπριακή ελληνική καθομιλουμένη είναι η μητρική μου γλώσσα, αλλά τα Αγγλικά έγιναν η κυρίαρχη και λογοτεχνική μου γλώσσα. Γράφω στα Αγγλικά. Θα μπορούσατε να πείτε ότι εξορίστηκα στα Αγγλικά. Ωστόσο, ως συγγραφείς πιστεύω ότι είμαστε πάντα ξένοι στη γλώσσα, καθώς εργαζόμαστε στο κατώφλι της γλώσσας. Ακόμη και οι μονόγλωσσοι συγγραφείς αναζητούν το δικό τους ιδίωμα έκφρασης. Για τον δίγλωσσο ή πολύγλωσσο συγγραφέα, αυτό είναι ίσως πιο εμφανές και απαιτεί έναν βαθμό πειραματισμού. Πρέπει να φιλτράρω διαφορετικές συναισθηματικές εμπειρίες μέσα από την εμπειρία της αγγλικής γλώσσας. Έτσι, εργαζόμαι πάντα στις παρυφές της γλώσσας. Και έχω επίσης την επιθυμία να χρησιμοποιήσω τροπικά στοιχεία της καθομιλουμένης ή αυτό που θα αποκαλούσατε μητρική γλώσσα της επαρχίας. Είναι ένα σημαντικό κομμάτι του εαυτού μου, αλλά υπάρχουν πολλά άλλα στρώματα στην ταυτότητά μου.

Πηγή: Χριστοφίδης (2017). Συνέντευξη με τον Στέφανο Στεφανίδη από τον Ρότζερ Μάριο Χριστοφίδη (2017)

Ερωτήσεις:

1. Πώς περιγράφει τον εαυτό του ο Στεφανίδης;

2. Τι εννοεί με τα λόγια «Πιστεύω ότι είμαστε πάντα ξένοι στη γλώσσα καθώς εργαζόμαστε στο κατώφλι της γλώσσας» και «εργάζομαι πάντα στις άκρες της γλώσσας»;

Πηγή 3:

Καθώς ζω μεταξύ χωρών και παραμένω μεταξύ γλωσσών, οι άνθρωποι συνήθως με ρωτούν πού είναι η πραγματική μου πατρίδα. Ίσως θα έπρεπε να απαντήσω: «Η πραγματική μου πατρίδα είναι η παιδική μου ηλικία». Καθώς παίρνω μαζί μου την παιδική μου ηλικία ως λογοτεχνικό χώρο όπου κι αν πάω, δεν μπορούμε να πούμε ότι «κομματιάζομαι» μεταξύ χωρών. Στην πραγματικότητα, δεν διχάζομαι ανάμεσα σε γλώσσες και διαλέκτους, γιατί είναι η λογοτεχνική μου γλώσσα στο σύνολό της. Έχω δημιουργήσει τη δική μου τουρκική γλώσσα, συνδυάζοντας την οθωμανική, την κυπριακή τουρκική, την καραμανλίδικη και την τουρκική που μιλούν οι Εβραίοι και άλλες μειονότητες εντός της σύγχρονης τουρκικής της Κωνσταντινούπολης. Ο λογοτεχνικός χώρος που αναπτύσσει η γραφή μου δεν έχει μόνο πολυγλωσσικές πτυχές αλλά και πολυδιαλεκτικές ιδιότητες. Υποθέτω ότι ο τόπος που γεννήθηκα με οδήγησε να ξανασκεφτώ τη λειτουργία αυτού που ονομάζεται μητρική γλώσσα και να δημιουργήσω ένα είδος «μητρικής γλώσσας» για τα ποιήματά μου.

Πηγή: Mehmet Yashin (2012)

Ερωτήσεις:

1. Τι εννοεί ο Yashin με τον όρο «ζω ανάμεσα σε χώρες και παραμένω ανάμεσα σε γλώσσες»;
2. Μπορείτε να σκεφτείτε πώς ένας/μια συγγραφέας μπορεί να αισθάνεται περιορισμένος/η όταν αναγκάζεται να επιλέξει μια γλώσσα ή μια μητρική γλώσσα, «αυτή ή εκείνη» την ταυτότητα;

Πηγή 4:

Ακόμα και όταν μετέφερα αφηγήσεις ανθρώπων και πράγματα που είναι κομμάτια του εαυτού μου Άκουσα και ακροάστηκα ιστορίες άλλων Μέρη και πράγματα που είναι κομμάτια τους Τώρα είμαι συμβολή γλωσσών Συγχωνευμένες αφηγήσεις με διαπερνούν Καθώς χορεύω βαλς, σάλσα και τον χορό του λιονταριού σε μάκρος.
Tope Omoniyi (2008)

Πηγή: Omoniyi (2010).

Ερώτηση:

Πώς περιγράφει τον εαυτό του ο Omoniyi; Τι εννοεί ο συγγραφέας με τον όρο «είμαι συμβολή γλωσσών»;

Πηγή 5:

Πώς «μερικές φορές βρίσκω τον εαυτό μου να εξετάζει την ταυτότητά του», όπως άλλοι άνθρωποι εξετάζουν τη συνειδησή τους. Όπως μπορείτε να φανταστείτε, στόχος μου δεν είναι να ανακαλύψω μέσα μου κάποια «ουσιαστική» πίστη, με την οποία μπορώ να ταυτιστώ. Μάλλον το αντίθετο: ψάφω τη μνήμη μου για να βρω όσο το δυνατόν περισσότερα συστατικά της ταυτότητάς μου. Στη συνέχεια τα τακτοποιώ και τα συναρμολογώ. Δεν αρνούμαι κανένα από αυτά».

Πηγή: Amin Maalouf (2000)

Ερώτηση:

Σκεφτείτε τι εννοεί ο Maalouf με το «ισορροπώντας ανάμεσα σε δύο ή τρεις γλώσσες...» και ξαναγράψτε το. Μπορείτε, επίσης, να ξαναγράψετε: «Ψάφω τη μνήμη μου για να βρω όσα περισσότερα συστατικά της ταυτότητάς μου. Στη συνέχεια τα τακτοποιώ και τα συναρμολογώ. Δεν αρνούμαι κανένα από αυτά».

4.3

Κεφάλαιο 3: Γλωσσικές ιδεολογίες

Αυτό το κεφάλαιο βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να διερευνήσουν τις έννοιες των γλωσσικών ιδεολογιών και τις συνέπειές τους.

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο, η έμφαση δίνεται στις γλωσσικές ιδεολογίες, οι οποίες αναφέρονται στις στάσεις και τις πεποιθήσεις των ανθρώπων απέναντι στις γλώσσες και τις γλωσσικές ποικιλίες. Παρόλο που είναι μόνο «πεποιθήσεις» ή «στάσεις», οι γλωσσικές ιδεολογίες έχουν συνέπειες στην πραγματική ζωή για τους/τις ομιλητές/ριες ορισμένων γλωσσών/ποικιλιών, οι οποίες μπορεί να εκδηλωθούν με όρους ένταξης/αποκλεισμού σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή από μια συγκεκριμένη ομάδα. Συνήθως, αυτές οι πεποιθήσεις λειτουργούν με βάση τη «σωστή» έναντι της «λανθασμένης» χρήσης της γλώσσας και, ως αποτέλεσμα, ορισμένες ποικιλίες ή γλώσσες θεωρούνται «καλύτερες από άλλες». Σε προσωπικό επίπεδο, αυτές οι ιδέες που έχουν οι άνθρωποι για τις γλώσσες μπορεί να επηρεάσουν τις στάσεις τους και στη συνέχεια να επηρεάσουν τη συμπεριφορά τους απέναντι στους/στις ομιλητές/ριες αυτών των γλωσσών και ποικιλιών. Ορισμένοι/ες ομιλητές/ριες θεωρούνται «ικανοί/ές», ενώ άλλοι/ες θεωρούνται «ανεπαρκείς» λόγω της ποικιλίας που μιλούν. Σε κρατικό επίπεδο, οι γλωσσικές ιδεολογίες μπορεί να εμφανίζονται με ρυθμίσεις σε διάφορες πτυχές της καθημερινής ζωής σε σχέση με τη χρήση της γλώσσας. Ένα παράδειγμα αυτών μπορεί να είναι οι απαιτήσεις σε σχέση με τη γλωσσική επάρκεια κατά τη χορήγηση της ιθαγένειας. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η ύπαρξη γλωσσικών ακαδημίων, οι οποίες ρυθμίζουν την ανάπτυξη μιας γλώσσας στην κοινωνία, λαμβάνοντας αποφάσεις σχετικά με τη «σωστή» εκδοχή ή τις «σωστές» εκδοχές της. Αυτό το μάθημα επικεντρώνεται στις έννοιες της ορθότητας, της ικανότητας, των πρότυπων γλωσσών έναντι των διαλέκτων, της ένταξης/αποκλεισμού και του ανήκειν σε σχέση με τις γλωσσικές ιδεολογίες.

Βασικές έννοιες:

«Σωστές» και «λανθασμένες», αρμόδιες και μη, κυρίαρχες, τυποποιημένες γλώσσες και διάλεκτοι, πρόσβαση, κυριαρχία, αποκλεισμός και ενσωμάτωση, ένταξη.

Μαθησιακά αποτελέσματα

1. Να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές ποικιλίες γλωσσών και τις ιδεολογίες που διέπουν τη χρήση της γλώσσας και τις συμπεριφορές των ανθρώπων
2. Να κατανοήσουν τα ζητήματα εξουσίας γύρω από τις γλώσσες και να συζητήσουν την εγκυρότητά τους
3. Να συζητήσουν θέματα ένταξης και αποκλεισμού σε σχέση με τις γλώσσες και τις χρήσεις τους

Περισσότερες πληροφορίες

- Ajsic, A. & McGroarty, M. (2015). Mapping language ideologies [Χαρτογράφηση γλωσσικών ιδεολογιών]. Στο: F. M. Hult & D. C. Johnson (επιμ.), *Research methods in language policy and planning: A practical guide* (σσ. 181-192). Wiley Blackwell.
- Blommaert, J. (2006). Language ideology [Γλωσσική ιδεολογία]. Στο: Keith Brown (επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της γλώσσας και της γλωσσολογίας* (2η έκδοση, σσ. 510-522). Oxford: Elsevier.
- Charalambous, P., Charalambous, C. & Zembylas, M. (2016). Troubling translanguaging: Language ideologies, superdiversity and interethnic conflict [Προβληματική διαγλωσσικότητα: Γλωσσικές ιδεολογίες, υπερποικιλότητα και διεθνικές συγκρούσεις]. *Applied Linguistics Review*. <https://doi.org/10.1515/applirev-2016-0014>
- Çavuşoğlu, Ç. (2021). Standard language ideologies: The case of Cypriot Turkish in Turkish schools in London [Πρότυπες γλωσσικές ιδεολογίες: Η περίπτωση της κυπριακής τουρκικής γλώσσας στα τουρκικά σχολεία του Λονδίνου]. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 42(9), 811-826. <https://doi.org/10.1080/01434632.2019.1687711>
- Φωτίου, Κ. & Αγιωματίου, Ι. (2021). "We are in Cyprus, we have to use our language, don't we?" Pupils' and their parents' attitudes towards two proximal linguistic varieties [«Είμαστε στην Κύπρο, πρέπει να χρησιμοποιούμε τη γλώσσα μας, έτσι δεν είναι;» Η στάση των μαθητών/ριών και των γονέων τους απέναντι σε δύο κοντινές γλωσσικές ποικιλίες]. *Γλωσσολογία και Εκπαίδευση*, 63, 1-13.
- Hornberger, N. H. & McKay, S. L. (Eds.). (2010). Sociolinguistics and language education - Part 1: Language and Ideology [Κοινωνιογλωσσολογία και γλωσσική εκπαίδευση - Μέρος 1: Γλώσσα και ιδεολογία]. *Multilingual Matters*. (διαθέσιμο στο [στο διαδίκτυο](https://www.multilingualmatters.com/))

Οι γλώσσες μου και ο κόσμος

Ομάδα-στόχος:

Μαθητές/ριες Γυμνασίου και Λυκείου

Φύλλα εργασίας αυτού του σχεδίου μαθήματος:

Φ4.3.1, Φ4.3.2, Φ4.3.3, Φ4.3.4, Φ4.3.5, Φ4.3.6.

Θεματικοί σύνδεσμοι

- **Γλώσσα:** Γενικός γραμματισμός, Ανάγνωση και συγγραφή δοκιμίων, Συζήτηση, Η χώρα μου και οι πολιτιστικές μου αξίες
- **Κοινωνικές σπουδές:** Τι είναι η μετανάστευση; Κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές
- **Κοινωνιολογία:** Γλώσσα, Εξουσία και στάσεις, Ιθαγένεια, Μετανάστευση
- **Φιλοσοφία:** Κατανόηση της φιλοσοφίας, Επίδραση της φιλοσοφίας στους ανθρώπους και στην κοινωνική ζωή

Οι μαθητές/ριες θα είναι σε θέση:

- να κατανοήσουν ότι οι γλώσσες έχουν διαφορετικές ποικιλίες και να αναγνωρίσουν και τις δικές τους αντιλήψεις για τις ποικιλίες αυτές
- να δικαιολογήσουν τις αντιλήψεις τους ή να παρέχουν λόγους για την κατηγοριοποίηση των διαφόρων γλωσσικών ποικιλιών με συγκεκριμένους τρόπους
- να συζητήσουν τους λόγους για την αποδοχή ή την απόρριψη της «ορθότητας» μιας συγκεκριμένης ποικιλίας
- να διατυπώσουν επιχειρήματα για την υποστήριξη ή την απόρριψη της δημιουργίας ενός γλωσσικού θεσμού για τη ρύθμιση της γλώσσας στην Κύπρο (ή αλλού)
- να εκφράσουν τις απόψεις τους και να συζητήσουν θέματα που σχετίζονται με την εξουσία και τις γλωσσικές ιδεολογίες
- να συζητήσουν πώς η γλώσσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο ένταξης ή αποκλεισμού, ανήκειν ή όχι σε μια συγκεκριμένη ομάδα.

Σενάριο:

Οι μαθητές/ριες συζητούν την ιδέα της δημιουργίας μιας ακαδημίας γλωσσών με βάση τις δικές τους απόψεις. Κάποιοι/ες αποφάσισαν να ιδρύσουν μια ακαδημία γλωσσών, ενώ οι υπόλοιποι/ες είναι αντίθετοι/ες.

Προϊόν και αξιολόγηση:

Οι μαθητές/ριες θα αξιολογηθούν με βάση τη συμμετοχή και την απόδοσή τους, ξεχωριστά, σε κάθε μάθημα. Το κύριο αποτέλεσμα αυτού του κεφαλαίου θα είναι η δραστηριότητα συζήτησης, όπου οι ομάδες θα συζητήσουν τη δυνατότητα ή αναγκαιότητα δημιουργίας μιας γλωσσικής ακαδημίας για τη ρύθμιση των τοπικών ποικιλιών της ελληνικής και της τουρκικής γλώσσας. Οι μαθητές/ριες μπορούν να αξιολογηθούν για την πειστικότητα της χρήσης της γλώσσας, την αναφορά σε αποδεικτικά στοιχεία και τη διαχείριση του χρόνου κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας συζήτησης. Συνιστάται να καταρτιστεί ένα σύνολο κριτηρίων, κατά προτίμηση σε συνεργασία με τους/τις μαθητές/ριες, για την αξιολόγηση των επιδόσεών τους.

Μάθημα 1

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να εισαγάγει τον όρο «ιδεολογία».

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους/τις μαθητές/ριες τι είναι η «ιδεολογία» και πώς συνδέεται με τη γλώσσα. Ζητήστε απαντήσεις που σχετίζονται με συναισθήματα, πεποιθήσεις και υποθέσεις.

Δραστηριότητα 2: Ποιος/α μιλάει; (15 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις μαθητές/ριες σχετικά με τις διάφορες ποικιλίες γλωσσών και τις αντιλήψεις τους για τις ποικιλίες αυτές.

Οδηγίες

1. Οι μαθητές/ριες θα ακούσουν ηχογραφήσεις διαφορετικών ανθρώπων, που μιλούν για το πολυγλωσσικό τους υπόβαθρο (π.χ. ανέκδοτα σχετικά με τη χρήση της γλώσσας τους). Η πρόσβαση στις ηχογραφήσεις μπορεί να γίνει με σάρωση του πιο κάτω **κωδικού QR**:

AUDIO ONLY

WITH VIDEOS

2. Οι ομιλητές/ριες προέρχονται από διαφορετικό υπόβαθρο, π.χ. ομιλητές/ριες της πρότυπης γλώσσας, ομιλητές/ριες της διαλέκτου, ομιλητές/ριες της διασποράς, άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο που ζουν στην Κύπρο και μιλούν Ελληνικά ή Τουρκικά, κ.λπ.
3. Οι μαθητές/ριες θα συνεργαστούν σε ομάδες για να οργανώσουν αυτές τις ηχογραφήσεις σε διάφορες κατηγορίες και έπειτα να ονομάσουν αυτές τις κατηγορίες.

Συζήτηση στην ολομέλεια: (15 λεπτά)

Συγκεντρώστε την τάξη και ζητήστε από τις ομάδες να αναφέρουν τα ευρήματά τους. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για να ενθαρρύνετε περαιτέρω συζήτηση:

1. Ποιες είναι οι κατηγορίες που εντοπίσατε;
2. Γιατί κάνατε την ομαδοποίηση κατ' αυτό τον τρόπο;
3. Τι κάνει την ομιλία σε κάθε κατηγορία διαφορετική;
4. Ποιες διαφορές παρατηρήσατε στην ομιλία; Εδώ μπορούν να εξαχθούν παρατηρήσεις για την προφορά, τη σύνταξη και τη γραμματική.
5. Ποιος/α πιστεύετε ότι ήταν ο/η πιο ικανός/ή ομιλητής/ρια και γιατί;

Δραστηριότητα 3 (5 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι η εισαγωγή στις «γλωσσικές ιδεολογίες». Οι γλωσσικές ιδεολογίες είναι οι στάσεις και οι πεποιθήσεις που επηρεάζουν και διαμορφώνουν τις σχέσεις μας με τις δικές μας γλώσσες, καθώς και με τις γλώσσες των άλλων. Παρόλο που είναι μόνο στάσεις και πεποιθήσεις, οι γλωσσικές ιδεολογίες έχουν συνέπειες στην πραγματική ζωή. Ο τρόπος που ένα άτομο εκφράζεται μέσω της γλώσσας του μπορεί να επηρεάσει το κατά πόσον θεωρείται ότι ανήκει ή όχι σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή κοινότητα. Επίσης, υπάρχουν πεποιθήσεις σχετικά με τη «σωστή» έναντι της «λανθασμένης» γλωσσικής χρήσης και τις «καλύτερες» έναντι των «χειρότερων» γλωσσικών ποικιλιών.

Οδηγίες

1. Χρησιμοποιήστε την παραπάνω περιγραφή για να εισαγάγετε τον όρο «γλωσσικές ιδεολογίες».
2. Συζητήστε ποιες συνέπειες μπορεί να έχουν αυτές οι ιδέες σε προσωπικό και στη συνέχεια σε κρατικό επίπεδο. (Πιθανές απαντήσεις: Σε προσωπικό επίπεδο, οι ιδέες που έχουν οι άνθρωποι για τις γλώσσες μπορεί να επηρεάσουν τις στάσεις τους, επηρεάζοντας στη συνέχεια τη συμπεριφορά τους απέναντι στους/στις ομιλητές/ριες αυτών των γλωσσών και ποικιλιών. Σε κρατικό επίπεδο, οι γλωσσικές ιδεολογίες μπορεί να εκδηλωθούν σε ρυθμίσεις που επηρεάζουν διάφορες πτυχές της καθημερινής ζωής, όσον αφορά στη χρήση της γλώσσας).

Αξιολόγηση και κλείσιμο (7 λεπτά)

Αποκαλύψτε τώρα το ιστορικό των ατόμων, χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες του **Φ4.3.1**. Εναλλακτικά, μπορείτε να αναπαράγετε τα βίντεο χωρίς ήχο και οι μαθητές/ριες θα πρέπει να τα ομαδοποιήσουν. Για τον σκοπό αυτό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τους σχετικούς **κωδικούς QR** πιο πάνω.

Μάθημα 2

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση

Αυτή η δραστηριότητα έχει ως στόχο να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών/ριών για το μάθημα.

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους/τις μαθητές/ριες αν γνωρίζουν οποιουδήποτε κανονισμούς στη χώρα τους σχετικά με την ιθαγένεια. Ζητήστε απαντήσεις σχετικά με τυχόν γλωσσικές απαιτήσεις που γνωρίζουν.

Δραστηριότητα 2: Ιθαγένεια σε διάφορες χώρες (10 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να συγκρίνετε τις γλωσσικές απαιτήσεις για την απόκτηση ιθαγένειας σε διάφορες χώρες, εστιάζοντας στην ένταξη και τον αποκλεισμό με βάση το γλωσσικό κριτήριο. Επιλέχθηκαν διάφορες χώρες, για να χρησιμοποιηθούν ως παράδειγμα σε αυτή τη δραστηριότητα, προκειμένου να εξεταστούν οι διαφορετικές ρυθμίσεις που επιβάλλονται σε διάφορα μέρη του κόσμου. Ο κατάλογος δεν περιορίζεται σε καμία περίπτωση στα παρεχόμενα παραδείγματα και μπορεί να επεκταθεί από τον/την εκάστοτε εκπαιδευτικό.

Οδηγίες

1. Δώστε στους/στις μαθητές/ριες παραδείγματα γλωσσικών κριτηρίων για την απόκτηση ιθαγένειας σε διάφορες χώρες (συμπεριλαμβανομένων των χωρών, όπου η γλωσσική επάρκεια αποτελεί κριτήριο). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί το **Φ4.3.2** με τους **κωδικούς QR (Πώς να γίνεις πολίτης/ισσα του...)** για παρουσίαση του θέματος στους/στις μαθητές/ριες. Μπορείτε να προσθέσετε περισσότερες χώρες για επιλογή. Εναλλακτικά, αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει ομαδικά. Στην περίπτωση αυτή, χωρίστε την τάξη σε ομάδες.
2. Αναθέστε σε κάθε ομάδα μια χώρα και ζητήστε από τις ομάδες να κάνουν έρευνα στο διαδίκτυο σχετικά με τις γλωσσικές απαιτήσεις για την υπηκοότητα στις ακόλουθες χώρες (αν χρειαστεί, μπορείτε να προσθέσετε και άλλες χώρες στον κατάλογο): Καναδάς, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Νορβηγία, ΗΠΑ.
3. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να εξετάσουν τα έγγραφα που τους δόθηκαν ή που βρήκαν στο διαδίκτυο και να αναζητήσουν τις ακόλουθες λεπτομέρειες:
  - α. Βρείτε και σημειώστε τους κανονισμούς/απαιτήσεις ειδικά για τη γλώσσα.
  - β. Τι επίπεδο επάρκειας απαιτούν οι χώρες;
  - γ. Ποια είναι τα σχετικά έγγραφα που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της γλωσσικής επάρκειας;

Συζήτηση στην ολομέλεια (15 λεπτά)

Συγκεντρώστε την τάξη και ζητήστε από τις ομάδες να αναφέρουν τα ευρήματά τους. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για περαιτέρω συζήτηση:

- α. Ποια κοινά σημεία βλέπετε στις απαιτήσεις;
- β. Ποιες είναι οι διαφορές;
- γ. Ποιο είναι το πιο ενδιαφέρον/δύσκολο/εύκολο; Γιατί;

Δραστηριότητα 3: Νοητικός χάρτης επιχειρημάτων (10 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι η χρήση νοητικού χάρτη για καταιγισμό ιδεών.

Οδηγίες

1. Συντονίστε μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με το θέμα, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες ερωτήσεις για να λάβετε απαντήσεις από τους/τις μαθητές/ριες. Ανατρέξτε στο **Φύλλο Οδηγιών 3.1** σχετικά με τη νοητική χαρτογράφηση και χρησιμοποιήστε τους νοητικούς χάρτες στο **Φ4.3.3** για να προβάλετε τις απαντήσεις στον πίνακα:
  - Θα πρέπει η γλώσσα να είναι ένα από τα κριτήρια για να γίνει κάποιος/α πολίτης/ισσα μιας χώρας; Γιατί; Γιατί όχι;
  - Πώς μπορεί να αξιολογηθεί η γλωσσική επάρκεια;
  - Ποιος/α θα αποφασίσει ποιανού/ής το επίπεδο της γλώσσας είναι «καλό» ή «ικανοποιητικό»;

Αξιολόγηση και κλείσιμο (3 λεπτά)

Αναθέστε στους/στις μαθητές/ριες την ακόλουθη εργασία για το σπίτι. Αυτή η εργασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως επιπρόσθετη δραστηριότητα. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να ερευνήσουν τις προϋποθέσεις για να γίνει κάποιος/α Κύπριος/α πολίτης/ισσα και να γράψουν ένα δοκίμιο, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές. Αυτό μπορεί να υποβληθεί πριν από το επόμενο μάθημα:

- α. Γράψτε μια σύντομη εισαγωγική παράγραφο σχετικά με τις απαιτήσεις για υπηκοότητα, εστιάζοντας κυρίως στη γλώσσα (αν υπάρχουν).
- β. Μετά την εισαγωγική παράγραφο, θα πρέπει να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις στο δοκίμιο τους σε ξεχωριστές παραγράφους:
  - i. Πιστεύετε ότι η γλώσσα θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για να γίνει κάποιος/α Κύπριος/α πολίτης/ισσα; Γιατί ναι; Γιατί όχι;
  - ii. Εάν ναι, ποιες γλώσσες πρέπει να απαιτούνται; Γιατί;
  - iii. Αν σας δινόταν η εξουσία να το ρυθμίσετε αυτό, πώς θα αξιολογούσατε τη γλωσσική επάρκεια; Ποια θα ήταν τα κριτήριά σας;

Μάθημα 3

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (3 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να συζητηθούν οι αντιλήψεις των μαθητών/ριών σχετικά με τη «σωστή» και τη «λανθασμένη» χρήση της γλώσσας.

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους/τις μαθητές/ριες αν ο τρόπος που μιλούν είναι διαφορετικός από τους άλλους που μιλούν την ίδια γλώσσα. Ζητήστε τις ιδέες τους, σχετικά με το αν υπάρχει ένας «σωστός τρόπος» ομιλίας.

Δραστηριότητα 2: Συζήτηση για την «τυποποίηση των Κυπριακών» και τα «Κυπριακά στην κοινωνία» (20 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι η ενημέρωση ως προς τις τοπικές ποικιλίες στην Κύπρο και η προετοιμασία για ανταλλαγή προσωπικών απόψεων.

Οδηγίες

1. Μοιραστείτε το Φ4.3.4 με τους/τις μαθητές/ριες. Δώστε τους οδηγίες να διαβάσουν το άρθρο που έγραψε ο Sami Özusul και να κρατήσουν σημειώσεις σχετικά με τα ακόλουθα σημεία. Το φύλλο εργασίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί πριν από τη συζήτηση.

Συζήτηση στην ολομέλεια:

Χρησιμοποιείστε το Φ4.3.6 και τις ακόλουθες ερωτήσεις για να συντονίσετε τη συζήτηση: Ποια είναι τα επιχειρήματα υπέρ ενός θεσμού για τη ρύθμιση της κυπριακής τουρκικής γλώσσας; Για τι είδους «διαφορές» μιλάει ο Özusul στο άρθρο; Ποιος θα πρέπει να ρυθμίζει τη γλώσσα;

2. Μοιραστείτε το βίντεο για τις διαμαρτυρίες «Ως δαμέ» με τους/τις μαθητές/ριες (κατά προτίμηση να το παρακολουθήσετε στην τάξη μαζί). Ο σύνδεσμος παρέχεται στο Φ4.3.5. Ζητήστε τους να κρατήσουν σημειώσεις σχετικά με τα ακόλουθα σημεία:

Συζήτηση στην ολομέλεια:

Χρησιμοποιείστε το Φ4.3.6 και τις ακόλουθες ερωτήσεις για να συντονίσετε τη συζήτηση: Ποιοι είναι οι άνθρωποι στο βίντεο; Γιατί υπάρχει ζήτημα σχετικά με τη χρήση της γλώσσας; Ποια είναι τα κύρια επιχειρήματα των δύο πλευρών; Ποιος/α ρυθμίζει τη γλώσσα;

Δραστηριότητα 3: Γλωσσικές Ακαδημίες (15 λεπτά)

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να συζητηθούν οι θεσμοί που έχουν την εξουσία να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τη χρήση της γλώσσας.

1. Ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να συζητήσουν τις σημειώσεις τους μπροστά σε όλη την τάξη.
2. Κατευθύνετε τη συζήτηση προς τους ανθρώπους/θεσμούς που έχουν την εξουσία να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τη χρήση της γλώσσας. Η συζήτηση μπορεί επίσης να επεκταθεί στο θέμα των «Ακαδημιών Γλώσσας» σε διάφορες χώρες, π.χ. ο Όμιλος Τουρκικής Γλώσσας ρυθμίζει τη χρήση και την ανάπτυξη της τουρκικής γλώσσας, το Κέντρον Ελληνικής Γλώσσας ρυθμίζει τη χρήση της ελληνικής γλώσσας στην Κύπρο ή η Académie Française (Γαλλική Ακαδημία) ρυθμίζει τη χρήση της γαλλικής γλώσσας. Ένας κατάλογος «θεσμών ρύθμισης της γλώσσας» είναι διαθέσιμος εδώ: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_language_regulators

Αξιολόγηση και κλείσιμο (5 λεπτά)

Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε δύο ομάδες για τη δραστηριότητα της συζήτησης (5 λεπτά + οι ομάδες να συνεχίσουν την προετοιμασία μετά το μάθημα). Η μία ομάδα θα επιχειρηματολογήσει υπέρ της δημιουργίας μιας γλωσσικής ακαδημίας στην Κύπρο και η άλλη ομάδα θα είναι εναντίον. Θα πρέπει να δοθεί χρόνος στους/στις μαθητές/ριες να σκεφτούν τα επιχειρήματά τους. Μπορούν, επίσης, να κάνουν διαδικτυακή έρευνα για άρθρα και ιδέες. Στο επόμενο μάθημα, θα δημιουργηθεί σκηνικό για συζήτηση και οι ομάδες θα είναι έτοιμοι/ες για τη διεξαγωγή του debate. Χρησιμοποιήστε το Φύλλο οδηγιών 3.5 για να προετοιμάσετε το σκηνικό.

4.3.1 Προφίλ: Ποιος/α μιλάει;

Στα Τουρκικά

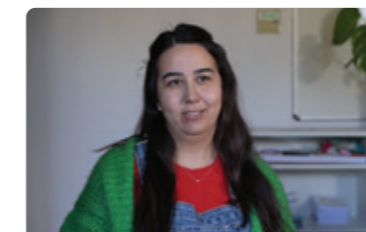
Προφίλ 1: Alev Adil

Γλώσσες: Αγγλικά, Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας, Καλλιτέχνης και Εκπαιδευτικός

Προφίλ 2: Natalie Hami

Γλώσσες: Αγγλικά, Ελληνικά, Κυπριακά Ελληνικά, Τουρκικά, Κυπριακά Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας και Επιμελήτρια Εκδόσεων

Προφίλ 3: Noora Rahmani

Γλώσσες: Περσικά, Αγγλικά, Τουρκικά
Επάγγελμα: Ψυχολόγος παιδιών και εφήβων

Προφίλ 4: Nahide Merlen

Γλώσσες: Κυπριακά Ελληνικά, Κυπριακά Τουρκικά, Τουρκικά και Αγγλικά
Επάγγελμα: Ιδιοκτήτρια βιβλιοπωλείου, Γεωργική Μηχανικός

Στα Ελληνικά

Προφίλ 1: Ελένη Γεωργίου

Γλώσσες: Ελληνικά, Τουρκικά, Αγγλικά, Βουλγαρικά
Επάγγελμα: Υποψήφια διδακτόρισα: Καθηγήτρια τουρκικής και ελληνικής γλώσσας

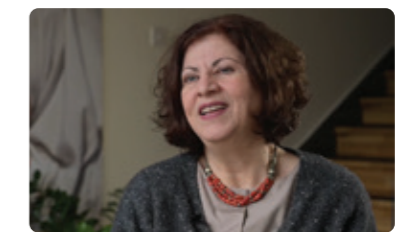
Προφίλ 2: Boghos Avetikian

Γλώσσες: Ελληνικά, Αγγλικά, Δυτικά Αρμενικά
Επάγγελμα: Συντονιστής και εκπαιδευτής στο πλαίσιο προγραμμάτων νεανικής κινητικότητας και κατάρτισης Erasmus+

Προφίλ 3: Μάριος Βασιλή

Γλώσσες: Σάννα, Κυπριακά Ελληνικά, Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Τουρκικά, Αραβικά.
Επάγγελμα: Αστυνομικός (Λοχίας) και Ερευνητής της Σάννα (Κυπριακά Αραβικά)

Προφίλ 4: Joyce Mariam Mroueh

Γλώσσες: Αραβικά, Γαλλικά, Αγγλικά, Ελληνικά, Γερμανικά
Επάγγελμα: Καθηγήτρια Θεάτρου και Θεατρικής Αγωγής, Καθηγήτρια Αραβικών και Γαλλικών, Συντονίστρια εκπαιδευτικών θεμάτων στον (ανθρωπιστικό τομέα)

Στα Αγγλικά

Προφίλ 1: Στέφανος Στεφανίδης

Γλώσσες: Αγγλικά, Ελληνικά, Ισπανικά, Πορτογαλικά, Γαλλικά, Ιταλικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας/Ποιητής, Σκηνοθέτης ντοκιμαντέρ, Καθηγητής Συγκριτικής Λογοτεχνίας

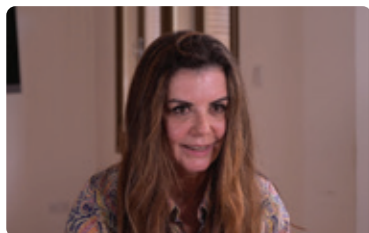
Προφίλ 2: Natalie Hami

Γλώσσες: Αγγλικά, Ελληνικά, Κυπριακά Ελληνικά, Τουρκικά, Κυπριακά Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας και Επιμελήτρια Εκδόσεων

Προφίλ 3: Μάριος Βασίλη

Γλώσσες: Σάννα, Κυπριακά Ελληνικά, Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Τουρκικά, Αραβικά.
Επάγγελμα: Αστυνομικός (Λοχίας) και ερευνητής της Σάννα (Κυπριακά Αραβικά)

Προφίλ 4: Alev Adil

Γλώσσες: Αγγλικά, Τουρκικά
Επάγγελμα: Συγγραφέας, Καλλιτέχνης και Εκπαιδευτικός

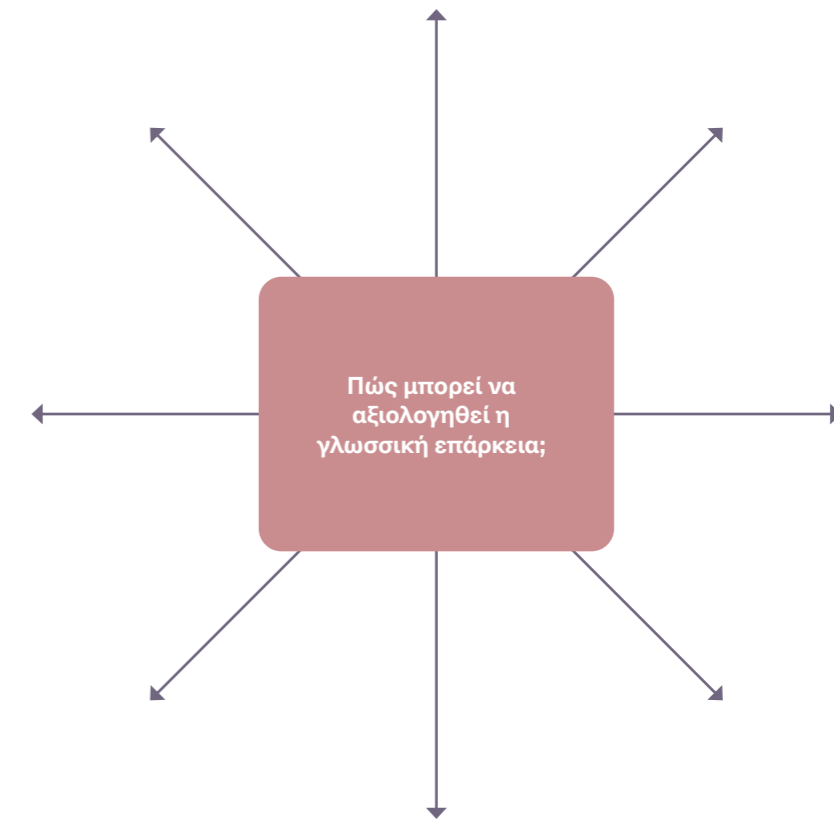
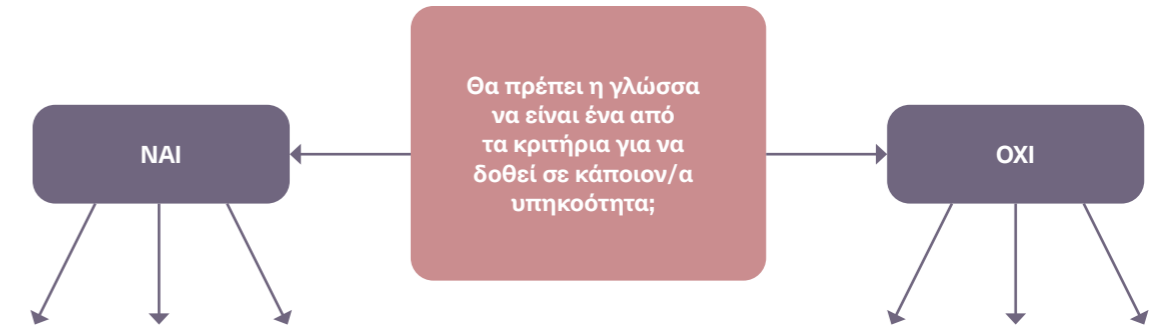
4.3.2. Πώς να γίνεις πολίτης/ισσα του...

	Απαιτήσεις
Καναδά 	<p>Για να γίνετε Καναδός/η πολίτης/ισσα πρέπει:</p> <ul style="list-style-type: none"> να έχετε το καθεστώς του/της μόνιμου/ης κατοίκου. να διαμένετε στον Καναδά για τουλάχιστον 3 από τα τελευταία 5 έτη. να καταθέσετε τους φόρους σας, εφόσον απαιτείται. να έχετε γνώσεις Αγγλικών ή Γαλλικών. να περάσετε ένα τεστ ιθαγένειας που καλύπτει την ιστορία, τη γεωγραφία, την οικονομία, την κυβέρνηση, τους νόμους και τα σύμβολα του Καναδά. να δώσετε τον όρκο της ιθαγένειας. <p>Πηγή: https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/canadian-citizenship/become-canadian-citizen/eligibility.html</p>
Γαλλίας 	<p>Για να γίνετε Γάλλος/ίδα πολίτης/ισσα πρέπει:</p> <ul style="list-style-type: none"> να αποδεικνύετε γνώση της γαλλικής γλώσσας τουλάχιστον σε επίπεδο B1. να έχετε γνώσεις γαλλικής ιστορίας, πολιτισμού και επιχειρηματικότητας. να διατηρείτε σταθερό και επαρκές εισόδημα για να συντηρείτε τον εαυτό σας και το νοικοκυριό σας. να μην έχετε καταδικαστεί για ποινικά αδικήματα που συνεπάγονται φυλάκιση έξι μηνών ή περισσότερο. <p>Πηγή: https://www.expatica.com/fr/moving/visas/french-citizenship-107626/</p>
Ηνωμένου Βασιλείου 	<p>Για να γίνετε Βρετανός/ίδα πολίτης/ισσα (ισχύει για όσους/ες έχουν «καθεστώς εγκατάστασης», γνωστό και ως «επ' αόριστον άδεια παραμονής»), πρέπει:</p> <ul style="list-style-type: none"> να αποδείξετε ότι διαμένετε στο Ηνωμένο Βασίλειο ακριβώς 5 χρόνια πριν από την υποβολή αίτησης για την υπηκοότητα. να αποδείξετε ότι κατέχετε την αγγλική γλώσσα τουλάχιστον σε επίπεδο B1, την ουαλική ή την γαελική γλώσσα της Σκωτίας (ισχύουν ορισμένες εξαιρέσεις για ορισμένες εθνικότητες, άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω και για όσους/ες δεν μπορούν να αποδείξουν τη γνώση της γλώσσας λόγω σωματικής ή πνευματικής κατάστασης). να περάσετε το τεστ Life in the UK Test, το οποίο καλύπτει θέματα όπως οι βρετανικές αξίες, η ιστορία, οι παραδόσεις και η καθημερινή ζωή. να έχετε την πρόθεση να συνεχίσετε να ζείτε στο Ηνωμένο Βασίλειο. να έχετε καλή διαγωγή, δηλαδή να συμμορφώνεστε με τους νόμους του Ηνωμένου Βασιλείου και να σέβεστε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών/ισσών του. <p>Πηγή: https://www.gov.uk/apply-citizenship-indefinite-leave-to-remain</p>
Νορβηγίας 	<p>Για να γίνετε Νορβηγός/ίδα πολίτης/ισσα πρέπει</p> <ul style="list-style-type: none"> Να διαμένετε στη Νορβηγία συνολικά οκτώ από τα τελευταία έντεκα χρόνια, έχοντας έγκυρη άδεια διαμονής (όπως άδεια εργασίας) που καλύπτει την περίοδο αυτή. Το κριτήριο διαμονής μειώνεται σε έξι από τα τελευταία δέκα έτη εάν έχετε «επαρκές εισόδημα» 329.352 NOK. Διαφορετικοί κανόνες ισχύουν για τους/τις υπηκόους άλλων σκανδιναβικών χωρών. Αποδείξετε γλωσσική επάρκεια στη νορβηγική γλώσσα, με έμφαση στο επίπεδο B1 της ευχέρειας στον προφορικό λόγο, ή στο επίπεδο A2 για άτομα ηλικίας 55 ετών και άνω ή για όσους/ες λαμβάνουν επιδόματα αναπηρίας. Να επιτύχετε σε εξετάσεις σχετικά με τη νορβηγική κοινωνία, τους νόμους και την ιστορία. <p>Πηγή: https://www.lifeinnorway.net/norwegian-citizenship/</p>

	Απαιτήσεις
<p>Η.Π.Α.</p> 	<p>Για να γίνετε πολίτης/τιδα των ΗΠΑ πρέπει</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να είστε τουλάχιστον 18 ετών. • Να διαμένετε αδιαλείπτως, με φυσική παρουσία, στις Ηνωμένες Πολιτείες ως κάτοχος πράσινης κάρτας για ορισμένο αριθμό ετών. • Να κατοικείτε στην πολιτεία ή στην περιφέρεια της Υπηρεσίας Ιθαγένειας και Μετανάστευσης των ΗΠΑ όπου σκοπεύετε να υποβάλετε την αίτησή σας. • Να επιδεικνύετε «καλό και ηθικό χαρακτήρα», που περιλαμβάνει τη μη διάπραξη ορισμένων τύπων εγκλημάτων και την παροχή ειλικρινών πληροφοριών κατά τη διάρκεια της συνέντευξης πολιτογράφησης σας. • Να κατέχετε καλά τα βασικά προφορικά και γραπτά Αγγλικά και να περάσετε ένα τεστ πολιτοότητας που αξιολογεί τη γνώση της ιστορίας και της κυβέρνησης των ΗΠΑ, με εξαιρέσεις λόγω ηλικίας και ιατρικής αναπηρίας. • Να εγγραφείτε στις στρατιωτικές υπηρεσίες εάν είστε άνδρας ορισμένης ηλικίας και να είστε πρόθυμος/η να εκτελέσετε δημόσια υπηρεσία όταν απαιτείται. • Να ορκιστείτε πίστη στις Ηνωμένες Πολιτείες μέσω του όρκου πίστης. <p>Πηγή: https://www.uscis.gov/policy-manual/volume-12-part-e-chapter-2</p>

Αποποίηση ευθύνης: Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται πιο πάνω προορίζονται αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού εγχειριδίου. Δεν έχουν σχεδιαστεί για να προσφέρουν συμβουλές ή καθοδήγηση σε θέματα που αφορούν την ιθαγένεια σε οποιαδήποτε από τις πιο πάνω χώρες. Η τελευταία πρόσβαση στις πηγές έγινε στις 25 Ιανουαρίου 2024.

4.3.3 Νοητικός χάρτης επιχειρημάτων

4.3.4. Ινστιτούτο Κυπριακής Τουρκικής Γλώσσας

KIBRISLI TÜRKÇESİ DİL KURUMU

Πηγή: Kibrisli Türkçesi Dil Kurumu - *Yenidüzen*
<https://www.yeniduzen.com/kibrisli-turkcesi-dil-kurumu-13265yy.htm>

Εάν ο κωδικός QR δεν λειτουργεί, μπορείτε να βρείτε το κείμενο στο Παράρτημα Α.

4.3.5 Ποιος/α έχει δίκιο; Μια συζήτηση για τα Κυπριακά Ελληνικά στο πλαίσιο των πρόσφατων διαμαρτυριών

Τον Φεβρουάριο του 2021, ένα κίνημα Ελληνοκυπρίων που ονομάζονταν «Ως Δαμέ» (Αρκετά) χρησιμοποιώντας Κυπριακά Ελληνικά, διαμαρτυρήθηκε ενάντια στην αντιδημοκρατική διαχείριση της πανδημίας Covid-19 και τη διαφθορά ενώ ταυτόχρονα υποστήριζε την ειρήνη και την επανένωση. Το βίντεο συζητά την εσκεμμένη χρήση της διαλέκτου από τους/τις διαδηλωτές/ριες για να περιγράψουν την απογοήτευσή τους, το γεγονός ότι τα συνθήματα ήταν γραμμένα στη διάλεκτο και τη γενικότερη θέση της διαλέκτου στη σύγχρονη ελληνοκυπριακή κοινωνία.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον ακόλουθο διαδικτυακό τόπο: <https://www.dw.com/el/ως-δαμέ-η-επιστροφή-της-κυπριακής-διαλέκτου/video-57351673>

«Ως δαμέ»: η επιστροφή της κυπριακής διαλέκτου; | *Κέντρο Τύπου | DW | 27.04.2021*

Εάν ο σύνδεσμος δεν λειτουργεί, ανατρέξτε στην απομαγνητοφώνηση στο Παράρτημα Β.

4.3.6. Προετοιμασία συζήτησης

Πηγή 1: Sami Özusul, 2018 – Ακαδημία Κυπριακής Τουρκικής Γλώσσας

Διαβάστε το άρθρο και κρατήστε σημειώσεις σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποια είναι τα επιχειρήματα υπέρ ενός θεσμού για τη ρύθμιση της κυπριακής τουρκικής γλώσσας;	
2. Για τι είδους «διαφορές» μιλάει ο Özusul στο άρθρο;	
3. Ποιος πρέπει να ρυθμίζει τη γλώσσα;	

Πηγή 2: «Ως δαμέ» - Η επιστροφή της κυπριακής διαλέκτου

Παρακολουθήστε το βίντεο και κρατήστε σημειώσεις σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποιοι είναι οι άνθρωποι στο βίντεο; Γιατί υπάρχει θέμα σχετικά με τη χρήση της γλώσσας;	
2. Ποια είναι τα κύρια επιχειρήματα των δύο πλευρών;	
3. Ποιος/α ρυθμίζει τη γλώσσα;	

4.4.

Κεφάλαιο 4: Το γλωσσικό τοπίο της Κύπρου

Αυτό το θεματικό κεφάλαιο διερευνά τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνία, ο πολιτισμός και η ταυτότητα υπάρχουν και αναδημιουργούνται εντός του γλωσσικού τοπίου, με ιδιαίτερη έμφαση στο πλαίσιο της Κύπρου.

Εισαγωγή

Το γλωσσικό τοπίο είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την ανάδειξη της ταυτότητας και των ρόλων στην κοινωνία. Το γλωσσικό τοπίο μιας περιοχής μπορεί να έχει τόσο πληροφοριακές όσο και συμβολικές λειτουργίες. Παρόλο που μπορεί να είναι κυρίως συμβολικό και όχι «λειτουργικό», τα σύμβολα είναι σημαντικά για τις ομάδες, καθώς δείχνουν προθυμία αναγνώρισης, συμμετοχής και ένταξης. Αυτό το κεφάλαιο προσφέρει στους/στις μαθητές/ριες γλωσσικά εργαλεία για να αποκαλύψουν και να συζητήσουν το κοινωνικό νόημα που συνδέεται με τη γλώσσα, τα κείμενα και τα σύμβολα στη δημόσια σφαίρα της Κύπρου και να εντοπίσουν, να διερευνήσουν και να συζητήσουν κριτικά τα γλωσσικά τοπία στην Κύπρο. Οι μαθητές/ριες θα εισαχθούν σε μια ποικιλία εννοιών, όπως η διασύνδεση γλώσσας και τοπίου. Θα εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του γλωσσικού τοπίου (ανεπίσημο και συμβολικό), θα κατανοήσουν την έννοια του χώρου και τι εννοούμε λέγοντας επίδικοι χώροι/χώροι υπό διεκδίκηση. Θα ευαισθητοποιηθούν σχετικά με το πώς οι γλωσσικοί πόροι σε σημεία και επιγραφές αλληλεπιδρούν με άλλους νοηματικούς πόρους (π.χ. χρώμα, εικόνα, τυπογραφία, υλικά και αρχιτεκτονική) στη δημιουργία πολιτιστικών, κοινωνικών και χωρικών ιδεών και ταυτοτήτων. Καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνία, ο πολιτισμός και η ταυτότητα υπάρχουν και αναδημιουργούνται στο γλωσσικό τοπίο, αυξάνοντας αφενός την ευαισθητοποίηση για την πολυγλωσσική και πολυτροπική επικοινωνία στον χώρο και ενθαρρύνοντας αφετέρου τον κριτικό αναστοχασμό σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι παγκόσμιες ροές και διαδικασίες επηρεάζουν τις τοπικές κοινωνίες.

Βασικές έννοιες:

γλωσσικά τοπία, ταυτότητα, πολυτροπικότητα, επικοινωνία, Κύπρος

Μαθησιακά αποτελέσματα

1. Να εντοπίσουν τους τρόπους με τους οποίους η τοπιογραφία (π.χ. οδικές πινακίδες, διαφημιστικές πινακίδες, ονόματα δρόμων, τοπωνύμια, πινακίδες καταστημάτων και δημόσιες πινακίδες σε κυβερνητικά κτίρια-οπτικές πληροφορίες) συνδέεται με τη γλώσσα
2. Να αξιολογήσουν τον τρόπο με τον οποίο τα πολυγλωσσικά σήματα μπορούν να μας δώσουν πληροφορίες για την κοινωνική αλλαγή, την πολυποικιλότητα και την υπερποικιλότητα
3. Να συζητήσουν τρόπους «ανάγνωσης του κόσμου» και να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση του κοινωνιογλωσσολογικού συγκειμένου
4. Να κατανοήσουν ότι η γλωσσική τοπιογραφία αντανακλά την τοπική, περιφερειακή, εθνική και υπερεθνική ταυτότητα των ανθρώπων και χρησιμεύει ως τόπος κατασκευής ταυτότητας.

Περισσότερες πληροφορίες

- Gorter, D., & Cenoz, J. (2023). *A panorama of linguistic landscape studies* [Ένα πανόραμα μελετών γλωσσικού τοπίου]. *Multilingual Matters*.
- Gorter, D., Cenoz, J., & Van der Worp, K. (2021). The linguistic landscape as a resource for language learning and raising language awareness [Το γλωσσικό τοπίο ως πόρος για την εκμάθηση γλωσσών και την καλλιέργεια γλωσσικής επίγνωσης]. *Journal of Spanish Language Teaching*, 8(2), 161-181. <https://doi.org/10.1080/23247797.2021.2014029>.
- Θεμιστοκλέους, Γ. (2019). Conflict and unification in the multilingual landscape of a divided city: the case of Nicosia's border [Σύγκρουση και ενοποίηση στο πολυγλωσσικό τοπίο μιας διαιρεμένης πόλης: η περίπτωση των συνόρων της Λευκωσίας]. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 40(2), 94-114.
- Rafael, E., Shohamy, E., Amara, M. & Hecht, N. (2006). Linguistic Landscape as Symbolic Construction of the Public Space: The Case of Israel [Το γλωσσικό τοπίο ως συμβολική κατασκευή του δημόσιου χώρου: Η περίπτωση του Ισραήλ]. Στο: D. Gorter (επιμ.), *Γλωσσικό τοπίο: Μια νέα προσέγγιση της πολυγλωσσίας* (σς. 7-30). Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853599170-002>
- Papadima, A., & Kourdis, E. (2018). Semiotic Landscape in Cyprus: Verbo-Cultural Palimpsests as Visual Communication Strategy in Private (Shop) Signs in Limassol [Σημειωτικό τοπίο στην Κύπρο: Γλωσσο-πολιτισμικά παλίμψηστα ως στρατηγική οπτικής επικοινωνίας σε ιδιωτικές πινακίδες (καταστημάτων) στη Λεμεσό]. *International Journal of Semiotics and Visual Rhetoric (IJSVR)*, 2(2), 1-22. <http://doi.org/10.4018/IJSVR.2018070101>

Κύπρος: Γλωσσική τοπιογραφία

Ομάδα-στόχος:
Μαθητές/ριες Γυμνασίου και Λυκείου

Φύλλα εργασίας αυτού του σχεδίου μαθήματος:
Φ4.4.1, Φ4.4.2, Φ4.4.3

Θεματικοί σύνδεσμοι

- **Τέχνη:** Ερμηνεύοντας τη δημόσια τέχνη, Γκραφίτι, Χρήση της γλώσσας, Πολιτική λειτουργία της τέχνης
- **Κοινωνιολογία:** Κοινωνική ταυτότητα, Κατασκευή ταυτότητας, Κοινωνική αλλαγή, Διαφορετικότητα
- **Γλώσσα:** Κοινωνικά νοήματα που συνδέονται με τη γλώσσα, τα κείμενα και τα σύμβολα στον δημόσιο χώρο
- **Γλωσσολογία:** Γλωσσικοί πόροι σε σημεία και επιγραφές, Πολυτροπικότητα
- **Ιστορία:** Επιτόπιες μελέτες, Αλλαγή και διαχρονικότητα, Παλιό και νέο γλωσσικό τοπίο

Οι μαθητές/ριες θα είναι σε θέση:

- να εξερευνήσουν τη διαμόρφωση του τοπίου στην Κύπρο
- να συζητήσουν τα ζητήματα του γλωσσικού περιεχομένου, της πολυτροπικότητας και της ταυτότητας
- να κάνουν χρήση της αποκτηθείσας γνώσης από προηγούμενες εργασίες για τη δημιουργία πολυτροπικών και πολυγλωσσικών τεχνουργημάτων τοπιογραφίας
- να διερευνήσουν θέματα έκφρασης προσωπικής και συλλογικής ταυτότητας μέσω τεχνουργημάτων τοπιογραφίας

Σενάριο:

Το σχολείο σας αναζητά τρόπους για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τη σημασία των γλωσσικών τοπίων στην Κύπρο. Ζητά από τους/τις νέους/ες να συμβάλουν στο να γίνει το πολυγλωσσικό τοπίο της Κύπρου ορατό στο σχολείο, κερδίζοντας το ενδιαφέρον του κοινού.

Προϊόν και αξιολόγηση:

Οι μαθητές/ριες θα δημιουργήσουν μια έκθεση των γλωσσικών τοπίων της Κύπρου στο σχολείο τους. Ενθαρρύνονται να οργανώσουν μια σχολική εκδήλωση και να παρουσιάσουν τα δημιουργήματά τους.

Μάθημα 1

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (5 λεπτά)

Αυτή η δραστηριότητα αφόρμησης επικεντρώνεται στη δημιουργία ενός θετικού, φιλικού και υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος για τους/τις μαθητές/ριες, με στόχο την εισαγωγή του θέματος «γλωσσικό τοπίο στην Κύπρο».

Οδηγίες

1. Καλωσορίστε τους/τις μαθητές/ριες, παρουσιάζοντας τους στόχους του κεφαλαίου.
2. Χρησιμοποιήστε τη συγκεκριμένη δραστηριότητα για να παρακινήσετε και να προετοιμάσετε τους/τις μαθητές/ριες για το μάθημα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα τηλέφωνα ή τα τάμπλετ τους για να απαντήσουν στις ερωτήσεις. Η δραστηριότητα έχει σχεδιαστεί για να πραγματοποιείται ατομικά, αλλά αν δεν υπάρχουν αρκετές συσκευές, μπορείτε να χωρίσετε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες για να απαντήσουν ως ομάδα. Αν δεν υπάρχουν τεχνολογικές συσκευές, μπορείτε να εκτυπώσετε το κουίζ από τον ιστότοπο και να το μοιράσετε στους/στις μαθητές/ριες. Μπορείτε ακόμη να εμφανίσετε το κουίζ στον διαδραστικό πίνακα και να ζητήσετε από τους/τις μαθητές/ριες να δώσουν τις απαντήσεις τους προφορικά. Μπορείτε να σαρώσετε τον παρακάτω **κωδικό QR** για να αποκτήσετε πρόσβαση στις ερωτήσεις.

Εναλλακτικά, μπορείτε να ανεβάσετε το κουίζ σε πλατφόρμες που επιτρέπουν στους/στις εκπαιδευτικούς να δημιουργούν, να επεξεργάζονται και να μοιράζονται διαδραστικά κουίζ, όπως το Kahoot ή το Quizizz.

Δραστηριότητα 2: Εισαγωγή στα γλωσσικά τοπία (10 λεπτά)

Η δραστηριότητα αυτή αποσκοπεί στην εισαγωγή της έννοιας του γλωσσικού τοπίου.

Οδηγίες

Ξεκινήστε μια συζήτηση με τους/τις μαθητές/ριες.

- Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιες διαφημιστικές πινακίδες που έχετε δει στον δρόμο;
- Θυμάστε τι διαφήμιζαν;
- Γιατί αυτές οι διαφημίσεις βρίσκονται στους δρόμους; Τι σκοπό εξυπηρετούν;
- Τι γίνεται με τις οδικές πινακίδες; Τι πληροφορίες μας παρέχουν οι πινακίδες;
- Πώς μας βοηθούν αυτές οι πληροφορίες;
- Τι νομίζετε για τα γκράφιτι; Θυμάστε κάποιο γκράφιτι; Μπορείτε να το περιγράψετε;
- Εξυπηρετούν όλοι αυτοί οι τύποι πινακίδων τον ίδιο σκοπό; Αν όχι, τι άλλο σκοπό εξυπηρετούν;

Δραστηριότητα 3: Ποιο είναι το γλωσσικό τοπίο; (15 λεπτά)

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βάθος την έννοια του γλωσσικού τοπίου.

Οδηγίες

1. Παρακολουθήστε το βίντεο με τίτλο: «Birkbeck explains: What is the linguistic landscape» [Το Μπίρκμπεκ εξηγεί: Τι είναι το γλωσσικό τοπίο;]. Μπορείτε να σαρώσετε τον παρακάτω κωδικό QR για να αποκτήσετε πρόσβαση στο βίντεο:

(βίντεο στα Αγγλικά)

2. Στη συνέχεια, διαβάστε τα αποσπάσματα στο **Φ4.4.1** και συζητήστε με τους/τις μαθητές/ριες την ερώτηση: «Τι είναι το “γλωσσικό τοπίο”;»

Δραστηριότητα 4: Τα γλωσσικά τοπία του σχολείου μας (10 λεπτά)

Αυτή η δραστηριότητα έχει ως στόχο να ενεργοποιήσει τους/τις μαθητές/ριες στον εντοπισμό και τη συλλογή των γλωσσικών τοπίων του σχολείου τους με έμφαση σε διγλωσσικά ή πολυγλωσσικά σήματα/σημεία.

Οδηγίες

1. Ήρθε η ώρα της εξερεύνησης των γλωσσικών τοπίων του σχολείου σας. Χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε τέσσερις ομάδες και αφήστε τους να εξερευνήσουν την περιοχή του σχολείου για 10 λεπτά. Οι μαθητές/ριες πρέπει να βρουν παραδείγματα του γλωσσικού τοπίου του σχολείου (π.χ. πινακίδες, γκράφιτι στους τοίχους, διαφημίσεις, αφίσες κ.λπ.) Κάθε ομάδα πρέπει να έχει μια τεχνολογική συσκευή, που θα της επιτρέψει να φωτογραφίζει τα γλωσσικά τοπία (π.χ. smart-phone, tablet).
2. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι ομάδες θα πρέπει να επιστρέψουν στην τάξη και να ανεβάσουν τις εικόνες σε έναν αποθηκευτικό χώρο (π.χ. ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, OneDrive, Dropbox, Google Drive). Αυτό το υλικό θα συζητηθεί στο επόμενο μάθημα μαζί με άλλες περιπτώσεις τοπιογραφίας.
3. Κάθε ομάδα θα πρέπει να συμπληρώσει εν συντομία το **Φ4.4.2, Το γλωσσικό τοπίο του σχολείου μου**, και να αναρτήσει τις απαντήσεις της στην τάξη.

Αξιολόγηση και κλείσιμο (5 λεπτά)

Πριν κλείσετε αυτό το μάθημα, ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να βγάλουν φωτογραφίες του τοπικού τους γλωσσικού τοπίου. Θα τις χρησιμοποιήσετε στο επόμενο μάθημα, στο πλαίσιο της προετοιμασίας μιας έκθεσης. Μπορούν να συλλέξουν πινακίδες, τόσο δημόσιες (από πάνω προς τα κάτω) όσο και ιδιωτικές (από κάτω προς τα πάνω) πινακίδες διαφόρων τύπων (π.χ. δημόσιες οδικές πινακίδες, διαφημιστικές πινακίδες, ονόματα δρόμων, τοπωνύμια, πινακίδες εμπορικών καταστημάτων και δημόσιες πινακίδες σε κυβερνητικά κτίρια, καθώς και γκράφιτι). Μπορούν να τραβήξουν φωτογραφίες ή να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο για να αναζητήσουν δημόσιες πινακίδες στην περιοχή τους ή σε κοντινές περιοχές. Μια φράση αναζήτησης όπως «δημόσιες πινακίδες στη Λευκωσία» ή «γκράφιτι στη Λάρνακα» θα μπορούσε να δώσει χρήσιμα αποτελέσματα. Οι μαθητές/ριες καλούνται να συμπεριλάβουν γλωσσικά τοπία όχι μόνο στα Ελληνικά, τα Κυπριακά Ελληνικά και τα Κυπριακά Τουρκικά, αλλά και σε άλλες γλώσσες. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να εκτυπώσουν τα ευρήματά τους και να τα φέρουν στην τάξη.

Μάθημα 2

Δραστηριότητα 1: Γλωσσικά τοπία γύρω μας (20 λεπτά)

Σε αυτό το μάθημα, οι μαθητές/ριες θα αρχίσουν να οργανώνονται και να προβληματίζονται σχετικά με την έκθεσή τους. Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να αναγνωρίσουν τις κατηγορίες των γλωσσικών τοπίων, τους διαφορετικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται και τον σκοπό τους.

Οδηγίες

1. Εκτυπώστε τις εικόνες που οι μαθητές/ριες συνέλεξαν από το σχολείο στο προηγούμενο μάθημα.
2. Συγκεντρώστε, επίσης, τις εκτυπώσεις των γλωσσικών τοπίων και μοιράστε τες στις ομάδες των μαθητών/ριών.
3. Υπενθυμίστε στους/στις μαθητές/ριες ότι στόχος αυτών των δραστηριοτήτων είναι η προετοιμασία για την έκθεσή τους. Στη συνέχεια, χωρίστε τους/τις μαθητές/ριες σε ομάδες των 3 ή 4 ατόμων. Μαζί θα πρέπει να εξετάσουν όλα τα γλωσσικά τοπία και να σκεφτούν κατηγορίες για την ομαδοποίησή τους. Οι κατηγορίες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:
  - τις γλώσσες που εκπροσωπούνται
  - μέρη όπου τραβήχτηκαν οι φωτογραφίες
  - τύπους πινακίδων και
  - είδη κτιρίων ή επιχειρήσεων (τράπεζα, εστιατόριο κ.λπ.), όπου συναντούμε τις πινακίδες.
4. Οι ομάδες θα πρέπει να καταγράψουν ένα κατάλογο με τις κατηγορίες τους και να είναι έτοιμες να τον μοιραστούν με την τάξη.
5. Φέρτε φύλλα Α3 στην τάξη και γράψτε την κατηγορία (ως τίτλο) σε κάθε φύλλο.
6. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να κολλήσουν τις εικόνες τους στις κατάλληλες κατηγορίες.
7. Μόλις τα φύλλα Α3 είναι έτοιμα, κάθε ομάδα θα πρέπει να δει τις κατηγορίες αυτές και να απαντήσει στις ακόλουθες ερωτήσεις που παρουσιάζονται στο **Φ4.4.3, Γλωσσικά τοπία στην Κύπρο**.

Δραστηριότητα 2: Ανάλυση γλωσσικών τοπίων (20 λεπτά)

Οδηγίες

Κάθε ομάδα επιλέγει μία ή δύο κατηγορίες γλωσσικών τοπίων και τις αναλύει στην τάξη με βάση τις απαντήσεις της από το **Μάθημα 1, Δραστηριότητα 2, Εισαγωγή στα γλωσσικά τοπία**. Άλλες ομάδες μπορούν να συμμετάσχουν στη συζήτηση αν έχουν βρει κάτι διαφορετικό.

Συζήτηση

Μόλις οι ομάδες είναι έτοιμες, συζητήστε τα εξής:

1. Ορισμένες γλωσσικές κατηγορίες κατασκευάζονται μόνο με έναν τρόπο, που είναι η γλώσσα. Κάποιες άλλες χρησιμοποιούν οπτικά εφέ, οπότε μιλάμε για πολυτροπικά τεχνουργήματα. Τι μας προσφέρει η πολυτροπικότητα; Πώς τα χρώματα, τα γραφικά κ.λπ. μας βοηθούν να κατανοήσουμε το νόημα;
2. Τι γίνεται με τις γλώσσες; Τα παραδείγματα που συζητήσαμε είναι γραμμένα σε διάφορες γλώσσες. Τι καταλαβαίνουμε για τη γλωσσική ποικιλομορφία στην Κύπρο;
3. Μήπως τελικά τα τεχνουργήματα «απευθύνονται σε κάποιο κοινό»;

Κλείσιμο (5 λεπτά)

Απολογισμός

Κατά την προετοιμασία της έκθεσης, αναλογιστείτε τι έχει συζητήσει και παραγάγει η τάξη μέχρι στιγμής. Αναφερθείτε στα θέματα που καλύφθηκαν: (α) παρουσιάσεις του γλωσσικού τοπίου στην Κύπρο και (β) ανάλυση κάθε κατηγορίας. Συζητήστε τι άλλο μπορεί να συμπεριληφθεί στα εκθέματα. Ποιες άλλες πληροφορίες θα ήθελαν να μάθουν οι επισκέπτες/ριες για το γλωσσικό τοπίο στην Κύπρο και πώς μπορούν να παρουσιαστούν αυτές οι πληροφορίες;

Μάθημα 3

Δραστηριότητα 1: Αφόρμηση (5 λεπτά)

Ξεκινήστε υπενθυμίζοντας στους/στις μαθητές/ριες τις καθορισμένες κατηγορίες ομαδοποίησης των γλωσσικών συμβόλων.

Δραστηριότητα 2: Προετοιμασία έκθεσης (25 λεπτά)

Η δραστηριότητα αυτή ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/ριες να προετοιμάσουν έργα που θα αποτελέσουν μέρος μιας έκθεσης στους χώρους του σχολείου. Για αυτή τη δραστηριότητα, ζητήστε από τους/τις μαθητές/ριες να συνεχίσουν να εργάζονται στις προηγούμενες τους ομάδες. Οι μαθητές/ριες μπορούν να καθοδηγηθούν για την εργασία τους ως εξής:

- Η παρουσίαση θα πρέπει να έχει τόσο οπτικά όσο και προφορικά στοιχεία, δηλαδή οι μαθητές/ριες θα πρέπει να είναι έτοιμοι/ες να παρουσιάσουν προφορικά σε ένα ακροατήριο. Η παρουσίαση θα πρέπει να περιλαμβάνει:
- οπτική περιγραφή του αντικείμενου
- πληροφορίες σχετικά με τα σύμβολα και τις γλώσσες που χρησιμοποιούνται στο αντικείμενο
- την ερμηνεία τους για το αντικείμενο και το τι αντιπροσωπεύει
- Σε κάθε μέλος της ομάδας θα πρέπει να ανατεθεί ένας ρόλος, όπως η εύρεση πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο, η σύνοψη και η προετοιμασία της παρουσίασης των αντικειμένων.
- Ο χρόνος θα πρέπει να επιτρέπει στους/στις μαθητές/ριες να προετοιμάζουν τις παρουσιάσεις τους, με την καθοδήγηση, ασφαλώς, του/της καθηγητή/ριας. Μπορούν, επίσης, να την τροποποιήσουν και να την οριστικοποιήσουν μετά το μάθημα.

Αξιολόγηση και κλείσιμο (10 λεπτά)

Στο τέλος του μαθήματος, συζητήστε με τους/τις μαθητές/ριες πιθανούς τίτλους για την έκθεση. Σημειώστε τις εισηγήσεις και ετοιμαστείτε να ψηφίσετε την καλύτερη στο επόμενο μάθημα. Θα πρέπει, επίσης, να εξετάσετε τις ακόλουθες ερωτήσεις με τους/τις μαθητές/ριες:

- Αποφασίστε πότε θα ξεκινήσει η έκθεση και για πόσο καιρό θα διαρκέσει
- Αποφασίστε πού θα πραγματοποιηθεί η έκθεση
- Προετοιμάστε μια πρόσκληση (αυτό μπορεί να αποτελέσει επακόλουθη δραστηριότητα για το επόμενο μάθημα)
- Συζητήστε τρόπους για να προσκαλέσετε το υπόλοιπο σχολείο στην έκθεση και αναθέστε ρόλους για τον σκοπό αυτό.

Η αξιολόγηση και η ανατροφοδότηση του μαθήματος και της έκθεσης μπορεί να γίνει από το κοινό. Μπορεί να του ζητηθεί να δώσει ανατροφοδότηση στους/στις μαθητές/ριες και στον/στην εκπαιδευτικό αφού δει την έκθεση.

4.4.1 Τι είναι το «γλωσσικό τοπίο»;

Ο όρος «γλωσσικό τοπίο» επινοήθηκε από τους Landry και Bourhis το 1997. Είναι «η γλώσσα των δημόσιων οδικών πινακίδων, των διαφημιστικών πινακίδων, των ονομάτων των οδών, των τοπωνυμίων, των επιγραφών των εμπορικών καταστημάτων και των δημόσιων πινακίδων στα κυβερνητικά κτίρια, που σχηματίζει το γλωσσικό τοπίο μιας δεδομένης περιοχής, μιας περιοχής ή ενός αστικού συγκροτήματος».

Πηγή: Landry και Bourhis (1997)

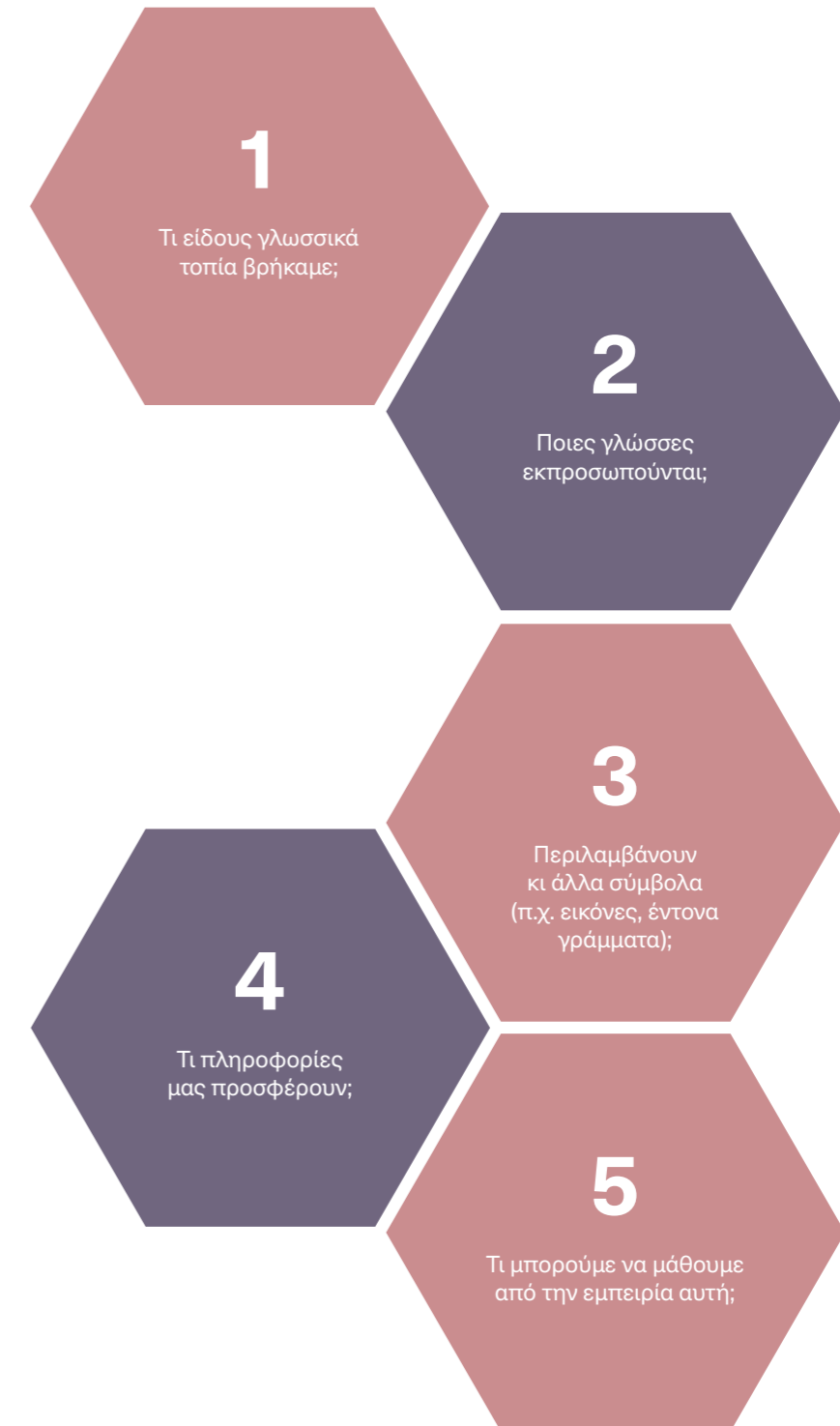
Τα γλωσσικά τοπία βρίσκονται παντού όπου οι άνθρωποι δημιουργούν και παρουσιάζουν ορατά σύμβολα. Στον μη διαδικτυακό κόσμο, αυτό περιλαμβάνει πίνακες ανακοινώσεων, πινακίδες κυκλοφορίας, διαφημιστικές πινακίδες, βιτρίνες καταστημάτων, αφίσες, σημαίες, πανό, γκράφιτι, μενού, μπλουζάκια, τατουάζ κ.λπ. Ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει και τον δημόσια προσβάσιμο διαδικτυακό κόσμο ως μέρος του γλωσσικού τοπίου. Αυτό σημαίνει ότι το Facebook, το Twitter (X), το Instagram, τα ιστολόγια, οι ιστότοποι κ.λπ. είναι μέρη όπου μπορούν να βρεθούν δεδομένα γλωσσικής τοπιογραφίας.

Πηγή: Digg Magazine (2016)

Τα γλωσσικά τοπία μπορούν να χωριστούν σε δύο κύριες κατηγορίες, την από πάνω προς τα κάτω (δημόσιες πινακίδες, που δημιουργούνται από τους κρατικούς και τοπικούς κυβερνητικούς φορείς) και την από κάτω προς τα πάνω γλωσσική χρήση (που δημιουργείται από ιδιοκτήτες/ριες καταστημάτων, ιδιωτικές επιχειρήσεις κ.λπ.)

Πηγή: Ben-Rafael, Shohamy, Amara και Trumper-Hecht (2006).

4.4.2. Το γλωσσικό τοπίο του σχολείου μου

4.5.3

Γλωσσικά τοπία στην Κύπρο

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	
Κατηγορία	Κατηγορία
Γλώσσα(-ες) που παρουσιάζεται(-ονται):	Γλώσσα(-ες) που παρουσιάζεται(-ονται):
Σχεδιαστικές επιλογές (π.χ. χρώματα, υπογράμμιση, κεφαλαία γράμματα, έντονα γράμματα)	Σχεδιαστικές επιλογές (π.χ. χρώματα, υπογράμμιση, κεφαλαία γράμματα, έντονα γράμματα)
Πληροφορίες που παρέχονται (Τι μας λένε;)	Πληροφορίες που παρέχονται (Τι μας λένε;)
Συγγραφέας(εις):	Συγγραφέας(εις):
Σκοπός:	Σκοπός:

Βιβλιογραφικές αναφορές

Androutsopoulos, J. (2012). Introduction: Language and society in cinematic discourse [Εισαγωγή: Γλώσσα και κοινωνία στον κινηματογραφικό λόγο]. *Multilingua*, 31(2-3), 139-154. <https://doi.org/10.1515/multi-2012-0007>

Androutsopoulos, J. & Juffermans, K. (2014). Digital language practices in superdiversity: Introduction [Ψηφιακές γλωσσικές πρακτικές στην υπερποικιλότητα: Εισαγωγή]. *Discourse, Context and Media*, 3(4-5), 1-6.

Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (2023). *Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ειρήνη στην Κύπρο*. ΟΙΔΕ.

Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (2011). *Μια εισαγωγή στην Προφορική Ιστορία. Όταν οι εμπειρίες των εν ζωή ανθρώπων γίνονται ιστορία*. ΟΙΔΕ.

Ben-Rafael, E., Shohamy, E., Amara, M. H., & Trumper-Hecht, N. (2006). Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel [Το γλωσσικό τοπίο ως συμβολική κατασκευή του δημόσιου χώρου]. *International Journal of Multilingualism*, 3(1), 7-30.

Bağışkan, T. (2014, 8 Νοεμβρίου). Kibris'ta Osmanlı - Türk eserleri (5), sibyan mektepleri ve medreseler [Οθωμανικά-τουρκικά μνημεία στην Κύπρο (5), δημοτικά σχολεία και μουσουλμανικά ιεροσπουδαστήρια]. *Yenidüzen Gazetesi*. <https://www.yeniduzen.com/kibrista-osmanli-turk-eserleri-5-81913h.htm>

Barton, D. & Hamilton, M. (2000). Literacy practices [Πρακτικές γραμματισμού]. Στο: D. Barton, M. Hamilton & R. Ivanič (επιμ.) *Situated literacies. Theorising reading and writing in context* (σσ. 7-14). Routledge.

Barton, D., Hamilton, M., & Ivanič, R. (επιμ.) (2000). *Τοποθετημένοι γραμματισμοί: Θεωρητικοποίηση της ανάγνωσης και της γραφής με βάση το πλαίσιο [Situating Literacies: Theorising reading and writing in Context]*. Routledge.

Baker, W. (2006). Foundations of bilingualism and bilingual education [Θεμέλια της διγλωσσίας και της διγλωσσικής εκπαίδευσης]. *Multilingual Matters*.

Behçet, H. (1969). *Kıbrıs Türk Maarif tarihi (1571-1968)* [Ιστορία του τουρκοκυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος (1571-1968)]. Halkın Sesi.

Blommaert, J. (2006). Language ideology [Γλωσσική ιδεολογία]. Στο Keith Brown (επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της γλώσσας και της γλωσσολογίας* (2η έκδ., σσ. 510-522). Elsevier.

Blommaert, J., & Backus, A. (2011). Repertoires revisited: «Knowing language» in super-diversity [Επανεξέταση ρεπερτορίων: «Μαθαίνοντας γλώσσα» στην υπερποικιλότητα]. *Working Papers in Urban Language & Literacies*, 67. <https://wpull.org/product/wp67-repertoires-revisited-knowing-language-in-superdiversity/>

Blommaert, J., Collins, J. & Slembrouck, S. (2005). Spaces of multilingualism [Χώροι πολυγλωσσίας]. *Language & Communication*, 25, 197-216.

Blommaert, J. & Rampton, B. (2011). Language and superdiversity: A position paper [Γλώσσα και υπερποικιλότητα: Ένα έγγραφο θέσεων]. *Diversities*, 13(2), 1-21.

Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power [Γλώσσα και συμβολική δύναμη]* (Thompson, J. B. επιμ., Raymond, G. and Adamson, M. μτφ.) Polity Press.

Chambers, J. K., Trudgill, P. & Shilling-Estes, N. (επιμ.) (2006). *The handbook of language variation and change [Το εγχειρίδιο της γλωσσικής παραλλαγής και αλλαγής]*. Blackwell.

Christofides, R. M., & Stephanidis, S. (2017). Interview with Stephanos Stephanides [Συνέντευξη με τον Στέφανο Στεφανίδη]. *Synthesis: An Anglophone Journal of Comparative Literary Studies*, 0(10), 131-141. <https://doi.org/10.12681/syn.16248>

Comber, B. (2001). Critical literacy and local action: Teacher knowledge and a “new” research agenda [Κριτικός γραμματισμός και τοπική δράση: Οι γνώσεις των εκπαιδευτικών και μια «νέα» ερευνητική ατζέντα]. Στο: B. Comber, B., & Nixon, H. (2008). Spatial literacies, design texts, and emergent pedagogies in purposeful literacy curriculum. *Pedagogies: An International Journal*, 3(4), 221-240.

Comber, B., & Nixon, H. (2011). Critical reading comprehension in an era of accountability [Κριτική κατανόηση της ανάγνωσης σε μια εποχή λογοδοσίας]. *The Australian Educational Researcher*, 38(2), 167-179.

Συμβούλιο της Ευρώπης. (1995). *Framework convention for the protection of national minorities [Σύμβαση-πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων]*. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: <https://rm.coe.int/16800c10cf>

Συμβούλιο της Ευρώπης. (online). *Citizenship and participation [Ιθαγένεια και συμμετοχή]*. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: <https://www.coe.int/en/web/compass/citizenship-and-participation>.

Συμβούλιο της Ευρώπης (Επιτροπή Υπουργών). (2022). *Recommendation CM/Rec(2022)1 of the Committee of Ministers to member States on the importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture. [Σύσταση CM/Rec(2022)1 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τη σημασία της πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για μια δημοκρατική κουλτούρα]*. Συμβούλιο της Ευρώπης.

Crowley, T. (1988). *The politics of discourse: The standard language question in British cultural debates [Η πολιτική του λόγου: Το ζήτημα της πρότυπης γλώσσας στις βρετανικές συζητήσεις για τον πολιτισμό]*. Macmillan.

Cruickshank, D. R., Jenkins, D. B., & Metcalf, K. K. (2003). *The act of teaching (3rd ed.) [Η πράξη της διδασκαλίας (3η έκδοση)]*. McGraw Hill.

Diggit Magazine (2016, 30 Σεπτεμβρίου). Linguistic landscapes: An introduction [Γλωσσικά τοπία: Μια εισαγωγή]. *Diggit Magazine*. <https://www.diggitmagazine.com/articles/linguistic-landscapes-introduction>

Eckert, P. (2012). Three waves of variation study: The emergence of meaning in the study of sociolinguistic variation [Τρεις φάσεις των σπουδών της ποικιλότητας: Η ανάδυση του νοήματος στη μελέτη της κοινωνιογλωσσολογικής ποικιλότητας]. *Annual Review of Anthropology*, 41, 87-100. <http://www.jstor.org/stable/23270700>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2007). *Final report from high level group on multilingualism. Office for official publications of the European communities [Τελική έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για την πολυγλωσσία]*. Γραφείο επίσημων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2023 από: http://www.xn--sprkfrsvaret-vcb4v.se/sf/fileadmin/PDF/High_Level_Group_Multilingualism.pdf

Fishman, J. (2002). Diglossia and societal multilingualism: Dimensions of similarity and difference [Διγλωσσία και κοινωνική πολυγλωσσία: διαστάσεις ομοιότητας και διαφοράς]. *International Journal of the Sociology of Language*. 157, 93-100.

Foucault, M. (1971). Orders Of Discourse [Τάξεις του λόγου]. *Social Science Information*, 10(2), 7-30. <https://doi.org/10.1177/053901847101000201>.

García, O. & Wei, L. (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education [Διαγλωσσικότητα: Γλώσσα, διγλωσσία και εκπαίδευση]*. Palgrave.

Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences [Πλαίσια του νου: Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης]*. Hachette.

Gee, J. P. (1999). *An introduction to discourse analysis: Theory and method [Εισαγωγή στην ανάλυση λόγου: Θεωρία και μέθοδος]*. Routledge.

Γεωργίου, Μ. (2010). Intercultural competence in foreign language teaching and learning: Action inquiry in a Cypriot tertiary institution [Διαπολιτισμική ικανότητα στη διδασκαλία και εκμάθηση ξένων γλωσσών, Διερεύνηση δράσης σε ένα κυπριακό ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή]. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: https://eprints.nottingham.ac.uk/11866/1/Intercultural_competence_in_FLL.pdf.

Gorter, D. (2006). *Linguistic landscape: a new approach to multilingualism [Γλωσσικό τοπίο: μια νέα προσέγγιση της πολυγλωσσίας]*. Multilingual Matters.

Gorter, D. & Cenoz, J. (2015). Translanguaging and linguistic landscapes [Διαγλωσσικότητα και γλωσσικά τοπία]. *Linguistic Landscape*, 1(1-2), 54-74. <https://doi.org/10.1075/ll.1.1-2.04gor>

Χατζηγιάννου, Χ. (2006). Linguistic variation in Greek Cypriot elementary education [Γλωσσική ποικιλομορφία στην ελληνοκυπριακή πρωτοβάθμια εκπαίδευση]. Στο: W. Wiater & G. Videsscott (επιμ.), *Σχολικά συστήματα στις πολυγλωσσικές περιοχές της Ευρώπης* (σσ. 395-414). Peter Lang.

Hadjioannou, X., Tsiplakou, S., Kappler, M. (2011). Language policy and language planning in Cyprus [Γλωσσική πολιτική και γλωσσικός σχεδιασμός στην Κύπρο]. *Current Issues in Language Planning*. Routledge, 12 (4): 503–569. <https://doi.org/10.1080/14664208.2011.629113>

Hadjipieris, I., & Kabataş, O. (2017). *Κοινό Λεξικό Της Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής Διαλέκτου (Ιστορικό - ετυμολογικό)*.

Hamilton, M. (1994). Introduction: Signposts [Εισαγωγή: Σηματοδότες]. Στο: M Hamilton, D. Barton & R. Ivanič (επιμ.) *Worlds of literacy* (σσ. 1-14). Multilingual Matters.

Ioannidou, E. (2012). Language policy in Greek Cypriot education: tensions between national and pedagogical values [Η γλωσσική πολιτική στην ελληνοκυπριακή εκπαίδευση: εντάσεις μεταξύ εθνικών και παιδαγωγικών αξιών]. *Language, Culture and Curriculum*, 25:3, 215-230

Ioannidou, E., Karatsareas, P., Lytra, V. & and Tsiplakou, S. (2020). Why and how to integrate non-standard linguistic varieties into education: Cypriot Greek in Cyprus and the UK [Γιατί και πώς να ενσωματώσουμε τις μη τυποποιημένες γλωσσικές ποικιλίες στην εκπαίδευση: Κυπριακή Ελληνική στην Κύπρο και το Ηνωμένο Βασίλειο]. *Languages, Society and Policy*, 1-9. <https://doi.org/10.17863/CAM.54137>

Ioannidou, E., Kiourti, E. & Christofidou, C. (2019) Literacy education in prison: Developing a social literacy programme in the prison school of Cyprus [Εκπαίδευση στον γραμματισμό στη φυλακή: Ανάπτυξη ενός προγράμματος κοινωνικού γραμματισμού στο σχολείο των φυλακών της Κύπρου]. *Research Papers in Education*, 34(5), 597-620.

Jones, R. & Hafner, C. (2021). *Understanding digital literacies: A practical introduction [Κατανόηση των ψηφιακών γραμματισμών: Μια πρακτική εισαγωγή]*. Routledge.

Jørgensen, J. N., Karrebæk, M., Madsen, L. M., & Møller, J. S. (2011). Polylingualism in superdiversity [Πολυγλωσσία στην υπερποικιλότητα]. *Diversities*, 13(2), 23-37.

Karpava, S. (2022). Multilingual linguistic landscape of Cyprus [Το πολυγλωσσικό τοπίο της Κύπρου]. *International Journal of Multilingualism*. 10.1080/14790718.2022.2096890

Karyoleμου, M. (2001). From linguistic liberalism to legal regulation: The Greek language in Cyprus [Από τον γλωσσικό φιλελευθερισμό στη νομική ρύθμιση: Η ελληνική γλώσσα στην Κύπρο]. *Language Problems and Language Planning*, 25(1), 25-51.

Kasanga, L. (2010). Streetwise English and French advertising in multilingual DR Congo: Symbolism, modernity, and cosmopolitan identity [Αγγλική και γαλλική διαφήμιση στην πολύγλωσση ΛΔ Κονγκό: Συμβολισμός, νεωτερικότητα και κοσμοπολίτικη ταυτότητα]. *International Journal of the Sociology of Language*, 2010(206), 181-205. <https://doi.org/10.1515/ijsl.2010.053>

Kress, G. (1997) *Before writing: Rethinking the paths to literacy [Πριν από τη γραφή: Αναθεώρηση των μονοπατιών προς τον γραμματισμό]*. Routledge.

Landry, R., & Bourhis, R. Y. (1997). Γλωσσικό τοπίο και εθνογλωσσική ζωτικότητα: Μια εμπειρική μελέτη. *Journal of Language and Social Psychology*, 16(1), 23-49. <https://doi.org/10.1177/0261927X970161002>

Lewison, M., Flint, A. S., & Van Sluys, K. (2002). Taking on critical literacy: The journey of newcomers and novices [Αναλαμβάνοντας τον κριτικό γραμματισμό: Το ταξίδι των νεοεισερχομένων και των αρχάριων]. *Language Arts*, 79, 382-392.

Maalouf, A. (2000). *On Identity [Για την ταυτότητα]*. Harvill.

May, S. (2001). *Language and minority rights: Ethnicity, nationalism, and the politics of language [Γλώσσα και μειονοτικά δικαιώματα: Εθνοτική καταγωγή, εθνικισμός και η πολιτική της γλώσσας]*. Longman.

Newman, D. (2020). *The noisy classroom: Developing debate and critical oracy in schools [Η θορυβώδης τάξη: Ανάπτυξη της συζήτησης (debate) και της κριτικής προφορικότητας στα σχολεία]*. Routledge.

Nordquist, R. (2020). *Definition and examples of language contact [Ορισμός και παραδείγματα γλωσσικής επαφής]*. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: <https://www.thoughtco.com/what-is-language-contact-4046714>.

OHCHR (online). *International standards governing migration policy [Διεθνή πρότυπα που διέπουν τη μεταναστευτική πολιτική]*. <https://www.ohchr.org/en/migration/international-standards-governing-migration-policy>

Otsuji, E. & Pennycook, A. (2010). Metrolingualism: fixity, fluidity and language in flux [Μετρογλωσσία: σταθερότητα, ρευστότητα και γλώσσα σε ροή]. *International Journal of Multilingualism*, 7(3), 240-254. 10.1080/14790710903414331

Παπαδοπούλου, Α. (2019). *Modern Greek Language course in contemporary Junior High School: Discourses and practices [Το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο σύγχρονο Γυμνάσιο: Λόγοι και πρακτικές]*. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2023 από: www.lib.auth.gr.

Park, M. S. (2013). Code-switching and translanguaging: Potential functions in multilingual classrooms [Εναλλαγή κώδικα και διαγλωσσικότητα: δυνητικές λειτουργίες σε πολυγλωσσικές τάξεις]. *Columbia University Working Papers in TESOL & Applied Linguistics*, 13(2), 50-52.

Pehlivan, A. (2018). Medium of Instruction Policies: Turkish Cypriots and their reflections on instructional technologies [Πολιτικές μέσων διδασκαλίας: Τουρκοκύπριοι και οι προβληματισμοί τους σχετικά με τις διδακτικές τεχνολογίες]. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 14(5), 1683-1693. <https://doi.org/10.29333/ejmste/85107>

Sarpten, S. (2020). *Kıbrıs Türk eğitim sisteminin tarihsel gelişimi şura kararları ve eğitim politikaları [Εκπαιδευτικές πολιτικές και συντονιστική συνάντηση για την ιστορική εξέλιξη του τουρκοκυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος]*. Işık Kitabevi Yayınları.

Sarpten, S. (2023, 22 Μαΐου). Katlanarak büyüyen tehlike [Ο σταδιακά αυξανόμενος κίνδυνος]. *Yenidüzen Gazetesi*. https://www.yeniduzen.com/katlanarak-buyuyen-tehlike-20560yyhtm?fbclid=IwAR1IKI850MeP7rnJzsdOjflx_1IC8Av0aSF3k6ZaGiNciy_kWIY3Ek1EbFs

Saxena, M., & Omoniyi, T. (2010). Contending with globalization in world Englishes [Αντιμετωπίζοντας την παγκοσμιοποίηση στα παγκόσμια Αγγλικά]. *Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters*. <https://doi.org/10.21832/9781847692764>

Sebba, M. (2013). Multilingualism in written discourse: An approach to the analysis of multilingual texts [Πολυγλωσσία στο γραπτό λόγο: Μια προσέγγιση στην ανάλυση πολυγλωσσικών κειμένων]. *International Journal of Bilingualism*, 17(1), 97-118. <https://doi.org/10.1177/1367006912438301>

Shohamy, E. (2006). *Language policy: Hidden agendas and new approaches [Γλωσσική πολιτική: Κρυφές ατζέντες και νέες προσεγγίσεις]*. Routledge.

Shohamy, E. & Gorter, D. (επιμ.) (2009). *Linguistic landscape: Expanding the scenery [Γλωσσικό τοπίο: επεκτείνοντας το σκηνικό]*. Routledge.

Silverstein, M. (1996). Monoglot standard in America: Standardisation and metaphors of linguistic hegemony [Μονογλωσσικό πρότυπο στην Αμερική: Η τυποποίηση και οι μεταφορές της γλωσσικής ηγεμονίας]. Στο: D. Brenneis & R. K. S. Macaulay (επιμ.), *The matrix of language: Contemporary linguistic anthropology* (σσ. 284-306). Routledge.

Smith, J. S. (2009). *Art and society in Cyprus from the bronze age into the iron age [Τέχνη και κοινωνία στην Κύπρο από την Εποχή του Χαλκού στην Εποχή του Σιδήρου]*. Cambridge University Press.

Street, B. (2016). Literacy and development: Ethnographic perspectives [Γραμματισμός και ανάπτυξη: εθνογραφικές προοπτικές]. *Symposium: Education and the sustainable development goals in the Commonwealth and beyond: Shifting the discourse*. London, April 26 – 27th 2016. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023 από: www.ramphalinstitute.org/uploads/.../literacy_and_development_by_prof_b_street.pdf.

Street, B. V. (1984). *Literacy in theory and practice [Ο γραμματισμός στη θεωρία και την πράξη]*. Cambridge University Press.

Street, B. V. (2006). Autonomous and ideological models of literacy: Approaches from new literacy studies [Αυτόνομα και ιδεολογικά μοντέλα γραμματισμού: Προσεγγίσεις από νέες σπουδές γραμματισμού]. *Media Anthropology Network E-Seminar*. 9. http://www.media-anthropol.org.net/street_newliteracy.pdf.

Stroud, C. & Mpendukana, S. (2009). Towards a material ethnography of linguistic landscape: Multilingualism, mobility and space in a South African township [Προς μια εθνογραφία υλικότητας στο γλωσσικό τοπίο: Πολυγλωσσία, κινητικότητα και χώρος σε μια νοτιοαφρικανική κωμόπολη]. *Journal of Sociolinguistics*, 13, 362-386. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2009.00410.x>

Θεμιστοκλέους, Γ. (2019). Conflict and unification in the multilingual landscape of a divided city: The case of Nicosia's border [Σύγκρουση και ενοποίηση στο πολυγλωσσικό τοπίο μιας διαιρεμένης πόλης: Η περίπτωση των συνόρων της Λευκωσίας]. *Multilingual and Multicultural Development*, 40 (2), 94-114, ISSN 17477557. Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2023, από <https://doi.org/10.1080/01434632.2018.1467425>.

Trimikliniotis, N. (2004). Mapping discriminatory landscapes in Cyprus: Ethnic discrimination in a divided education system [Χαρτογράφηση του τοπίου των διακρίσεων στην Κύπρο: Εθνοτικές διακρίσεις σε ένα διαιρεμένο εκπαιδευτικό σύστημα]. *The Cyprus Review*, 15(2), 53-86.

Trimikliniotis, N., & Demetriou, C. (2005). Active participation of immigrants in Cyprus – POLITIS project funded by the European Commission in the sixth framework, priority 7, Citizens and governance in a knowledge based society [Ενεργός συμμετοχή των μεταναστών στην Κύπρο - έργο POLITIS που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο έκτο πλαίσιο, προτεραιότητα 7, Πολίτες και διακυβέρνηση σε μια κοινωνία της γνώσης]. Oldenburg: Interdisciplinary

Centre for Education and Communication in Migration Processes (IBKM). Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2009 από: https://ec.europa/migrant-integration/sites/default/files/2011-06_21490_265311188.pdf.

Trimikliniotis, N. & Demetriou, C. (2008). Evaluating the anti-discrimination law in the Republic of Cyprus: A critical reflection [Αξιολόγηση του νόμου κατά των διακρίσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία: Κριτικός προβληματισμός]. *The Cyprus Review*, 20(2), 79-116.

Trimikliniotis, N., & Demetriou, C. (2012). Chapter 11: Cyprus [Κεφάλαιο 11: Κύπρος]. Στο: R. Zapata-Barrera & A. Triandafyllidou (επιμ.) *Addressing tolerance and diversity discourses in Europe: A comparative overview of 16 European countries* (σσ. 275-293). CIDOB.

Trimikliniotis, N., & Pantelides, P. (2003). Mapping discrimination in Cyprus: Ethnic discrimination in the labour market [Χαρτογράφηση των διακρίσεων στην Κύπρο: Εθνοτικές διακρίσεις στην αγορά εργασίας]. *The Cyprus Review*, 15(1), 121-148.

Τσιπλάκου, Σ. (2023). Conflictual translanguaging in the linguistic landscape of a divided city [Συγκρουσιακή μεταγλώσσα στο γλωσσικό τοπίο μιας διαιρεμένης πόλης]. *Journal of Language Aggression and Conflict* (online πρώτο άρθρο). <https://doi.org/10.1075/jlac.00081.tsi>

Ufuk, H. & Çağanağa, Ç. K., (2016). A general overview over Northern Cyprus education policies between 1983-2016 [Μια γενική επισκόπηση των εκπαιδευτικών πολιτικών της Βόρειας Κύπρου μεταξύ 1983-2016]. *Open Access Library Journal*, 6, 1-17. 10.4236/oalib.1104809.

UNESCO (2003). *Education in a multilingual world: UNESCO education position paper* [Εκπαίδευση σε έναν πολυγλωσσικό κόσμο: Εκπαιδευτικό έγγραφο της UNESCO]. UNESCO.

Van Sluys, K., Lewison, M. & Flint, A. S. (2006).). Researching critical literacy: A critical study of analysis of classroom discourse [Ερευνώντας τον κριτικό γραμματισμό: Κριτική μελέτη της ανάλυσης του λόγου στην τάξη]. *Journal of Literacy Research*, 38(2), 197-233.

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications [Η υπερ-ποικιλομορφία και οι επιπτώσεις της]. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024-1054.

Visser, B. A., Ashton, M. C. & Vernon, P. A. (2006). Beyond g: Putting multiple intelligences theory to the test [Πέρα από το g: Δοκιμάζοντας τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης]. *Intelligence*, 34(5), 487-502.

Wei, L. (2018). *Translanguaging and code-switching: What's the difference?* [Μεταγλώσσα και εναλλαγή κωδίκων: Ποια είναι η διαφορά;] Oxford University Press UOPblog. <https://blog.oup.com/2018/05/translanguaging-code-switching-difference/>

Weir, W. W. (1952). *Education in Cyprus: Some theories and practices in education in the Island of Cyprus since 1878* [Εκπαίδευση στην Κύπρο: Κάποιες θεωρίες και πρακτικές στην εκπαίδευση στο νησί της Κύπρου από το 1878]. Cosmos Press Ltd.

Winford, D. (n.d.). Languages in contact [Γλώσσες σε επαφή]. *Linguistic Society of America Resource Hub*. <https://www.linguisticsociety.org/resource/languages-contact>

Yashin, M. (2012, 22 Μαρτίου). *Writing from a Mediterranean island: Between languages and literary spaces* [Γράφοντας από ένα μεσογειακό νησί: Μεταξύ γλωσσών και λογοτεχνικών χώρων] Mediterranean Topographies/Comparative Literature, Centre for European Studies, International Institute, University of Michigan, Ann Arbor, US. Παρουσίαση διαθέσιμη στο διαδίκτυο.

Zembylas, M. (2012). Pedagogies of strategic empathy: Navigating through the emotional complexities of anti-racism in higher education [Παιδαγωγικές της στρατηγικής ενσυναίσθησης: Πλοήγηση στις συναισθηματικές πολυπλοκότητες του αντιρατσισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση]. *Teaching in Higher Education*, 17(2), 113-125. 10.1080/13562517.2011.611869

Παραρτήματα

Παράρτημα Α: Ίδρυμα Κυπριακής Τουρκικής Γλώσσας (Kıbrıslı Türkçesi Dil Kurumu) - Sami Özusu, 23 Νοεμβρίου 2018

Αν ο κωδικός QR για αυτό το άρθρο δεν λειτουργεί, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το ακόλουθο κείμενο για τη Δραστηριότητα 3 του Σχεδίου Μαθήματος 3 του Κεφαλαίου 3. Ακολουθεί η μετάφραση του άρθρου.

Ίδρυμα κυπριακής τουρκικής γλώσσας - Sami Özusu, Yenidüzen

23 Νοεμβρίου 2018

Δεν έχουμε τέτοιο θεσμό.

Αυτό είναι το θέμα ούτως ή άλλως...

Γιατί να μην ιδρύσουμε έναν τέτοιο θεσμό;

Γιατί δεν έχουμε ένα ίδρυμα που να διεξάγει έρευνα, να καταγράφει και να προωθεί τη «γλώσσα» των Τουρκοκυπρίων;

Το κράτος μάς έχει όλων των ειδών τα Υπουργεία.

Ωστόσο, δεν έχουμε ένα Υπουργείο για τη «γλώσσα».

Μπορεί το Υπουργείο Πολιτισμού να αναλάβει μια τέτοια ευθύνη;

Θα ήταν το πλέον κατάλληλο Υπουργείο, θεωρώ, αυτό θα ερχόταν πρώτο στο μυαλό μου.

Ωστόσο, δεν ξέρω αν με την τρέχουσα δομή του μπορεί να τα καταφέρει.

Πιστεύω όμως ότι χρειαζόμαστε μια τέτοια οντότητα.

Δεν είναι μόνο η γλώσσα. Πρέπει να προστατεύσουμε, να καταγράψουμε, να αναπτύξουμε και να προωθήσουμε κάθε πτυχή των τουρκοκυπριακών αξιών, γιατί ο δρόμος για να ζήσουμε ειρηνικά σε αυτή τη Γη με την «ποικιλομορφία των διαφορών» περνάει μέσα από την προστασία αυτών των διαφορών...

* * *

Υπάρχουν γλωσσικά ιδρύματα σε πολλές χώρες. Υπάρχουν διαλέξεις και μαθήματα για τις γλώσσες στα πανεπιστήμια.

Δεν έχουμε τίποτα από αυτά.

Ναι, η γλώσσα μας είναι «τουρκική»...

Αλλά έχουμε, επίσης, τις δικές μας μοναδικές γλωσσικές ιδιαιτερότητες.

Είτε την αποκαλούμε «διάλεκτο» είτε την ορίζουμε ως «καθομιλουμένη», υπάρχει μια ζωντανή γλώσσα που ονομάζεται «κυπριακή τουρκική».

Παρόλο που είναι κοντά στο να ξεχαστεί, λόγω ανωτέρας βίας, οι Τουρκοκύπριοι έχουν μια «προφορική γλώσσα», που έχει ιστορία χιλιάδων ετών και έχει διαμορφωθεί υπό την επιρροή διαφορετικών πολιτισμών.

Δεν έχω αντίρρηση για τη χρήση της τουρκικής γλώσσας της Κωνσταντινούπολης, η οποία μπορεί να ονομαστεί «πρότυπη τουρκική», η επίσημη γραπτή γλώσσα.

Ωστόσο, όσον αφορά στον προφορικό λόγο, αφήστε τους ανθρώπους να μιλήσουν όπως θέλουν, χρησιμοποιώντας τις δικές τους λέξεις και φράσεις!

Αυτό είναι ούτως ή άλλως ένα θεμελιώδες «ανθρώπινο δικαίωμα».

Επειδή τα «Κυπριακά Τουρκικά» είναι η «μητρική γλώσσα» των Τουρκοκυπρίων.

***

Η γλώσσα είναι «κοινωνιολογικό» θέμα. Ωστόσο, είναι επίσης «ιστορικό»... Ακόμη, συνδέεται στενά με πεδία όπως η «Ανθρωπολογία», η «Αρχαιολογία» και πολλά άλλα.

Σίγουρα, αφορά πρωτίστως τους γλωσσολόγους, αλλά πολλοί άλλοι κλάδοι των κοινωνικών επιστημών διασταυρώνονται στο θέμα της «γλώσσας».

Πρόκειται για ένα εκτεταμένο πεδίο μελέτης.

Γι' αυτό θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας σοβαρός μηχανισμός για την έρευνα, την καταγραφή και την προβολή της «κυπριακής τουρκικής».

Με την πάροδο των χρόνων έχουν γίνει αρκετές έρευνες και έχουν γραφτεί κάποια λεξικά, αλλά αυτά έγιναν κυρίως με προσωπικές προσπάθειες, και θα πρέπει να κινηθούμε με στόχο τη συνέχιση αυτών των πολύτιμων έργων και τη συμπλήρωση των ελλείψεών τους.

***

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται το ζήτημα της «γλώσσας» είναι ιδεολογικός. Είναι επίσης ένα «πολιτικό» ζήτημα.

Για παράδειγμα, για κάποιους ανθρώπους, τα όσα γράφονται παραπάνω είναι «ανοησίες», καθώς υπάρχει «μόνο μια τουρκική» και όλοι οι Τούρκοι στον κόσμο θα πρέπει να μιλούν και να γράφουν με τον ίδιο τρόπο.

Παρόλο που οι λόγοι των διαφορών είναι η πολιτισμική αλληλεπίδραση, η γεωγραφική θέση και οι αλληλεπιδράσεις με άλλους ανθρώπους.

Το θέμα είναι να αποδεχτούμε αυτές τις «διαφορές».

Φυσικά, η γλώσσα που μιλούν οι «Τουρκοκύπριοι» ήταν αναμενόμενο να επηρεαστεί, σε κάποιο βαθμό, από την κοινότητα του νησιού που μιλάει «Κυπριακά Ελληνικά» και από τους Βενετούς, τους Λουζινιανούς και τους Ενετούς που ήρθαν και έφυγαν.

Η αλληλεπίδραση δεν είναι κακό πράγμα ούτως ή άλλως!...

Το πρόβλημα είναι να ισχυρίζεται κανείς ότι υπάρχουν «αγνές» και «αριανές» κοινότητες ή να προσπαθεί να «τυποποιήσει» τους πάντες...

Τι λέτε;

Τι εν να κάμουμεν για τούτον;

Ε άτε...

Πηγή: Özusu, S. (2018, November 23) Kıbrıslı Türkçesi Dil Kurumu - Yenidüzen.

<https://www.yeniduzen.com/kibrisli-turkcesi-dil-kurumu-13265y.htm>

Παράρτημα Β: Ποιο είναι το σωστό; Μια συζήτηση για τα Κυπριακά Ελληνικά στο πλαίσιο των πρόσφατων διαμαρτυριών

Αν ο σύνδεσμος που παρέχεται για αυτό το βίντεο δεν λειτουργεί, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την ακόλουθη απομαγνητοφώνηση για τη Δραστηριότητα 3 του Σχεδίου μαθήματος 3 του Κεφαλαίου 3. Ακολουθεί η απομαγνητοφώνηση:

00:00-00:05: Το κίνημα «Ως Δαμέ» εμφανίστηκε τον Φεβρουάριο

00:05-00:10: στους δρόμους της Λευκωσίας, κινητοποιώντας χιλιάδες Ελληνοκύπριους

00:10-00:13: με αιτήματα που αφορούν στη διαχείριση της πανδημίας

00:13-00:16 και με συνθήματα υπέρ της επανένωσης και κατά της διαφθοράς

00:16-00:19: το «Ως δαμέ» που στην κυπριακή διάλεκτο σημαίνει «Ως εδώ»

00:19-00:21: φαίνεται να έπιασε τον παλμό μιας μεγάλης μερίδας της κυπριακής κοινωνίας.

00:22-00:25: Ότι το κατάφερε χρησιμοποιώντας την διάλεκτο

00:25-00:27: αναζωπύρωσε τη συζήτηση γύρω από τη θέση της διαλέκτου

00:27-00:30: στην κοινότητα.

00:30-00:33: Σε μία προσπάθεια επίτηδες να χρησιμοποιηθεί η διάλεκτος για να μην χρησιμοποιηθεί η κοινώς ομιλουμένη ελληνική

00:33-00:38: χρησιμοποιήσαν μια φράση, η οποία είναι κατευθείαν

00:38-00:44: αρχαία ελληνική.

00:45-00:47 Χρησιμοποιήθηκε η κυπριακή ως γλώσσα διαμαρτυρίας

00:47-00:52: και χρησιμοποιήθηκε όχι μόνο από συγκεκριμένες ομάδες,

00:52-00:58: όπως η Antifa, αλλά και από γιαγιάδες.

00:58-01: 00: Βλέπαμε, για παράδειγμα, έξω από το Φιλοξένια, γιαγιάδες να κρατούν πλακάτ που έγραφαν «κανεί πκίόν».

01:00-01:03: Παρόλο που είναι καθημερινές λέξεις, είναι στο στόμα μας,

01:03-01:05: αλλά δεν τις βλέπουμε γραμμένες.

01:05-01:08: Αν γράψεις το «Ως δαμέ», το «Ως» με όμικρον,

01:08-01:10: ξέρεις αυτόματα ότι είναι λάθος. Ήδη ξέρεις το «ως» πώς γράφεται.

01:10-01:15: Αν δεν ξέρεις, αν δεν το ξανάδες και το γράψεις με «ε» δεν σημαίνει ότι είσαι ανορθόγραφος,

01:15-01:20: απλώς, δεν το έχεις ξαναδεί γραμμένο.

01:20-01:25: Έρχεται, λοιπόν, τώρα ο Υπουργός Παιδείας και επικρίνει ένα κίνημα

01:25-01:28: που συνειδητά επέλεξε να το γράψει με «ε»

01:28-01:30: το απλοποίησε.

01:30-01:35: Απλοποίησε μίαν ορθογραφία, η οποία δεν ορίστηκε ποτέ.

01:35-01:38: Στην ουσία, βοήθησε τον κόσμο να μάθει ότι είναι με «αι»

01:38-01:41: αλλά να επιλέξει το «ε»

01:41-01:43: ως ακόμη ένα τρόπο διαμαρτυρίας.

01:43-01:45: Μπράβο, να χρησιμοποιούμε βεβαίως την κυπριακή διάλεκτο

01:45-01:48: αλλά να έχουμε συνείδηση ότι σε ένα μεγάλο βαθμό, όχι εξολοκλήρου, προέρχεται κατευθείαν από την αρχαία ελληνική γλώσσα.

01:48-01:52 Η αντίφαση είναι κάποιιοι να προσπαθούν

01:52-01:56: να διαφοροποιηθούν σε επίπεδο ταυτότητας,

01:56-02:01: καταλήγοντας να αναφέρονται απευθείας

02:01-02:09: στις ελληνικές καταβολές αυτού του τόπου.

02:13-02:15: Χρησιμοποιώντας τα Κυπριακά

02:15-02:19 ορίζεις το ανήκειν σε μια κοινότητα ομιλητών

02:19-02:22: σε αυτή την περίπτωση, Ελληνοκύπριους.

02:22-02:28: Ορίζεις διάφορα πράγματα πέραν της εθνικότητας, όπως την ηλικία και το φύλο.

02:28-02:33: Γιατί δεν βλέπουμε την κυπριακή διάλεκτο στα σχολεία

02:33-02:36: είναι περισσότερο πολιτικό ζήτημα.

02:37-02:41: Από το 1960, από τη δημιουργία της Δημοκρατίας μέχρι το 2010,

02:41-02:46: αν κάποιος μελετούσε τα αναλυτικά προγράμματα της Κύπρου και τα εγχειρίδια της διδακτικής της γλώσσας

02:46-02:49: και δεν είχε ιδέα για το πώς μιλούν οι άνθρωποι

02:49-02:53: θα υπέθετε ότι δεν υπάρχει διάλεκτος.

02:53-02:57 Η επιστημονική πραγματικότητα εν τω μεταξύ

02:57-03-01: λέει ότι το να χρησιμοποιείς με σωστό παιδαγωγικό τρόπο «εκείνο» που ήδη μιλούν τα παιδιά, βοηθά να μαθαίνεις την επίσημη γλώσσα.

03:01-03:06: Επομένως, «ως τζιαμέ» με την κυπριακή στα σχολεία.

03:07-03:12: Στο πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος του κριτικού γραμματισμού,

03:12-03:16: τέθηκε το θέμα της διαλέκτου,

03:16-03:18: δηλαδή, της κυπριακής, να εισαχθεί στα σχολεία

03:18-03:21: ως αντιπαραβολική με την κοινή.

03:21-03:23: Έγινε χαμός

03:23-03:26 «προσπάθεια αφελληνισμού», εκπομπές ραδιοφωνικές

03:26-03:33: το κερασάκι ήταν ότι ο αρχιεπίσκοπος σε κήρυγμα του μια Κυριακή

03:33-03:36: έστειλε στις εκκλησίες ότι επιχειρείται αναγωγή

03:36-03:38: της κυπριακής διαλέκτου σε γλώσσα

03:38-03:40: και θα μας αφελληνίσουν.

03:40-03:43: Δεν τίθεται θέμα να διδαχτεί η διάλεκτος στα σχολεία,

03:43-03:47: επειδή είναι μια προφορική διάλεκτος, δεν είναι διαφορετική γλώσσα.

03:47-03:50: Το να διορθώνω παιδιά στα σχολεία για τη χρήση του «τζαι»,

03:50-03:53: όταν προσπαθούν π.χ. να μου πουν πώς πέρασαν την Κυριακή τους,

03:53-4:00: συνιστά, θα μπορούσαμε να πούμε, «παιδαγωγικό έγκλημα».

04:00-04:06: Οι άνθρωποι και τα παιδιά στην Κύπρο είναι ελεύθεροι να εκφράζονται και να μιλούν όπως νιώθουν.

04:08-04:16: Έχουν την οικειότητα με την τοπική διάλεκτο, όπως και με άλλες διαλέκτους της ελληνικής.

04:16-04:20: Ταυτόχρονα, όμως, μισούνται και στο σύμπαν της εγγράμματης κουλτούρας της εποχής μας

04:20-04:24: μέσα από τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας.

04:26-04:30: Έρχονται αρχαιολόγοι από τη Σουηδία και από όλο τον κόσμο

04:30-04:32: να μελετήσουν τις επιγραφές στα Κυπριακά

04:32-04:40: και εμείς θεωρούμε πως αν πω «τζαι» αντί «και» (προσέξετε, ένα φώνημα) είναι λάθος.

04:40-04:44: Επαναλαμβάνω ότι κυπριακή διάλεκτος δεν είναι γλώσσα

04:44-04:53: για να διδάσκεται στα σχολεία. Είναι διάλεκτος της ελληνικής.

04:54-05:01: Τα παιδιά στα σχολεία έρχονται σε επαφή με κείμενα διαλεκτικής δημιουργίας,

05:01-05:06: για παράδειγμα φέτος που είναι και τα 200 χρόνια από το 1821,

05:06-05:11: έρχονται σε επαφή με το πιο γνωστό ποίημα στην κυπριακή διάλεκτο, την «9η Ιουλίου» του Βασίλη Μιχαηλίδη.

05:11-05:15: Η κυπριακή μετασχηματίζεται τα τελευταία χρόνια.

05:15-05:20: Δεν είναι μόνο η γλώσσα της διαμαρτυρίας αλλά και των τεχνών.

05:20-05:30: Στο θέατρο, πάρα πολύ συχνά βλέπουμε παραστάσεις στα κυπριακά

05:30-05:34: Ηθοποιοί και σκηνοθέτες λένε ότι είναι σημαντικό να μπορώ να εκφραστώ στη μητρική μου γλώσσα.

05:34-05:40: Αυτό σημαίνει πολλά πράγματα. Είναι η γλώσσα που ακούω από τη μάνα μου, τον παπιά μου, τη γιαγιά μου.

05:40-05:45: Είναι η γλώσσα που συνδέω με το σπίτι μου. Έχει μεγάλη συναισθηματική αξία για να την «πετάξω».

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ) είναι ένας διακοινοτικός, μη κυβερνητικός και μη κερδοσκοπικός οργανισμός, ο οποίος ιδρύθηκε στη Λευκωσία το 2003. Ο ΟΙΔΕ αποσκοπεί στο να συμβάλει στην προώθηση του διαλόγου, της κριτικής σκέψης και της διαπολιτισμικής κατανόησης μεταξύ των εκπαιδευτικών, των μαθητών/ριών και του ευρύτερου κοινού, παρέχοντας πρόσβαση σε διάφορες ευκαιρίες μάθησης για όλους/ες. Συγκεκριμένα, ο ΟΙΔΕ προωθεί τη μελέτη και την έρευνα της Ιστορίας της Κύπρου με κριτικό και ολοκληρωμένο τρόπο και αναπτύσσει συμπληρωματικό εκπαιδευτικό υλικό για εκπαιδευτικούς και μαθητές/ριες, σχετικό με την Ιστορία και την Εκπαίδευση για την Ειρήνη/Αντιρατσιστική Εκπαίδευση. Το υλικό διανέμεται και χρησιμοποιείται εντός και εκτός των τάξεων, συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη σημασία του διαλόγου και της πολυπρισματικότητας και προωθεί μια κουλτούρα ειρήνης και μη βίας μέσω της εκπαίδευσης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το 2011 ο ΟΙΔΕ ίδρυσε το Σπίτι της Συνεργασίας (H4C), ένα μοναδικό εκπαιδευτικό, πολιτιστικό και κοινοτικό κέντρο στην καρδιά της Λευκωσίας, στην ελεγχόμενη από τον ΟΗΕ νεκρή ζώνη.

